

Agricultural economics

Сагинова С. А., ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ – СТРАТЕГИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ АГРАРНОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН..... **59**

Sultanova G.T. ECONOMIC MECHANISM OF FUNCTIONING OF AGRICULTURAL MANUFACTURE **68**

Черевченко Г.Ю. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ **75**

Ionitsoy Yu.S., Ionitsoy Y. Yu. ECONOMIC AND ENERGY EFFICIENCY OF SUGAR BEET DEPENDING ON CROP DENSITY AND LIFTING TERMS **78**

Regional economy

Богдан Н.М. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БАЛАНСУ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ..... **85**

Перова Н.С., Исаинова С.Р. ПОКАЗАТЕЛИ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ: ДОХОДЫ **90**

Economic theory

Івашина С.Ю. ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ КРИТЕРІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ..... **94**

Government regulation of the economy

Дорошенко В. ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ **97**

Брода А.Ю., Бойко О., Черниченко Р. НЕДОЛІКИ, ПЕРЕВАГИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ **100**

Macroeconomics

Кирдасинова К.А., Бисембаев О.К. РОЛЬ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ **103**

LAW

The fight against economic crimes

Джанадиллов О.М. PREVENTION AND ADMONITION AS A METHOD OF COMBATING CRIMINAL INFRINGEMENTS IN THE FIELD OF INFORMATIZATION (CYBERCRIME) **106**

The constitutional law

Артем`єва М.С. ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ОРГАНАМИ ВЛАДИ **112**

Civil law

Михайлюк Г.О. LEGAL ANALYSIS OF JUDICIAL REFORM IN UKRAINE **115**

**MATERIALS
OF THE XIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

SCIENTIFIC HORIZONS - 2017

Volume 4

September 30 - October 7 , 2017

Law

Economic science

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2017

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342
OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XIII International scientific and practical Conference
Scientific horizons - 2017 , September 30 - October 7 , 2017 Law. Economic
science. : Sheffield. Science and education LTD -120 p.

Editor: Michael Wilson
Manager: William Jones
Technical worker: Daniel Brown

Date signed for printing ,
For students, research workers.
Price 3 euro

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2017
© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2017

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

Banks and the banking system

Гончарова К.Г. СИСТЕМНОЕ СТРЕСС-ТЕСТИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ РИСКОВ	3
Ахметова Л.М. К ВОПРОСУ О ПРОНИКНОВЕНИИ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА В КАЗАХСТАНСКУЮ БАНКОВСКУЮ СИСТЕМУ	8
Кодашева Г.С., Шайханова Г.С. ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА КАЗАХСТАНА	15

Foreign economic activity

Залесский Б. Л. БЕЛАРУСЬ - УКРАИНА: ОРИЕНТИР - ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ КООПЕРАЦИЯ	27
---	-----------

Investment activity and stock markets

Pistunov I.M. MODEL OF INVESTMENT PORTFOLIO OPTIMIZATION	30
---	-----------

Human resources management

Безпалько О.В., Грищенко Д.Г. РОЛЬ ИНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗНАНЬ В СУЧАСНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	34
Бившева Л.О. Астапова Д.С. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ НАЙМУ ТА ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	37
Приходько К. О., Бровенко Т. В. СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	39

Marketing and management

Єфісько Ю.Ю., Скригун Н.П. СУЧАСНІ ТА НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ РЕКЛАМУВАННЯ ТОВАРУ	43
Пуліна Т.В., Маланіна Д.К. ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА	46

Economy of industry

Исабай С., Смагулова Ж.Б. ОСНОВНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ КЛАСТЕРНОГО РАЗВИТИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....	49
--	-----------

The economy of the enterprise

Соляник Л.Г., Явтушенко А.С. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	52
Полевая Т. В. УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ ОТЧЕТНОСТЬ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ РАСХОДАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩИХ ПАССАЖИРОПЕРЕВОЗКИ.....	55

regarding the Judiciary in Ukraine, CDL-PI(2015)016, 24 July 2015, paras. 19-20.

6. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2015), Opinion on the Proposed Amendments to the Constitution of Ukraine Regarding the Judiciary as Approved by the Constitutional Commission on 4 September 2015, CDL-AD(2015)027, 26 October 2015.
7. Law on Judiciary and the Status of Judges (2016) at <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> accessed on 27 May 2017.
8. Law on Judiciary and the Status of Judges (2010) at <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17> accessed on 27 May 2017.
9. Constitutional Court Decision (2016) at <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-16> accessed on 17 September 2017.

229185

229300

229387

229337

229282

229290

229307

229397

229288

229371

229297

228324

229389

228521

228522

229168

229304

228905

229367

229347

228898

229398

229250

229043

229260

229277

ECONOMIC SCIENCE

Banks and the banking system

К.э.н. Гончарова К.Г.

*Государственное учебное заведение последипломного образования
«Учебно-методический центр переподготовки и повышения квалификации
специалистов по вопросам финансового мониторинга в сфере борьбы с
легализацией (отмыванием) доходов, полученных преступным путем, и
финансированием терроризма»*

СИСТЕМНОЕ СТРЕСС-ТЕСТИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ РИСКОВ

Ключевые слова: стресс-тестирование, метод, риск менеджмент, анализ, система внутреннего контроля.

Системное стресс-тестирование является важным инструментом управления рядом банковских рисков, который используется банковскими учреждениями в рамках процессной реализации системы риск менеджмента, в частности, и как инструмент системы внутреннего контроля в целом.

Системное стресс-тестирование банковских рисков даёт возможность оценить достаточность капитала, согласно требованиям Базель II и способствует усилению контроля наблюдательными органами. Несмотря на то, что стресс-тестирование не может рассматриваться как целостная система управления рисками, так как, во-первых не даёт оценки по всем видам банковских рисков, во-вторых является инструментом прогнозирования, а не анализом текущей ситуации. Однако данный инструмент:

выступает весомым элементом риск менеджмента и системы внутреннего контроля.

Формирует антикризисную политику банковского учреждения

Является инструментом стратегического планирования

Реализует функцию прогнозной оценки потенциальной уязвимости капитала банка.

Как следует из вышеописанного, системное стресс-тестирование дает возможность прогнозирования неблагоприятного развития бизнеса еще до наступления необратимых последствий, связанных с различными рисками, и возможность разработки превентивных мер

в случае реализации негативного сценария. Однако, несмотря на то, что стресс-тестирование предоставляет данные относительно капитала, необходимого для обеспечения экономических условий, при которых банковское учреждение будет оставаться экономически стабильным субъектом, необходимо, также разрабатывать и внедрять альтернативные меры по минимизации рисков на банковское учреждения.

В зарубежной научной литературе проблемы стресс - тестирование освещаются в трудах Л. Засхина, Ж. Лопеза, Д. Пейна, М. Сорго, С. Соренса, Г. Хоггарта, А.Виноградова, П. Ковалева, Б. Моисеева, И. Пашковской, Е. Самойлова. Среди отечественных ученых следует выделить работы В. Бобыля, Н. Иваненко, Г. Лысенко, В. Мищенко, С. Мищенко, С. Науменковой, М.Сугоняки, которые рассматривают стресс-тестирование как современный метод оценки состояния как финансовой или банковской системы, так и отдельно взятого банковского учреждения, а также возможность его изменения в результате возникновения определенных непредвиденных, но довольно вероятных ситуаций (угроз, рисков).

Исследование аспектов стресс-тестирование на макро - и микроуровне освещены в научных трудах таких зарубежных и отечественных ученых-экономистов как Ф. Банн, Н. Фотиади, И. Андриевская, И. Гаврилин, П. Ковалев, Б. Моисеев, И. Пашковская, Е. Самоль, Г. Беленькая, Н. Верхуша, К. Дьяконов, И. Ивасив, М. Коновалихин, С. Кузин, А. Максимова, Л. Прийдун и других.

Таблица 1. Анализ научной составляющей понятия стресс-тестирования

П.	Научно-понятийная составляющая Стресс-тестирование	Автор
1	Методы оценки чувствительности портфеля к существенным изменениям макроэкономических показателей или исключительным, но возможным событиями [1].	Международный валютный фонд (МВФ)
2	Термин, описывающий различные методы, которые используются финансовыми институтами для оценки своей уязвимости по отношению к исключительным, но возможным событиям [2].	Банк международных расчетов
3	Стресс-тестирование является важным инструментом управления рисками, который используется банками как часть их внутреннего управления рисками и через систему обеспечения достаточности капитала Basel II поощряются руководителями [3].	Базельский комитет по банковскому надзору (БКБН)
4	Разнородная группа методов, оценивающих уязвимость активов или портфелей к изменениям макроэкономической обстановки, но правдоподобным событиям [4, с.37].	Профессор А.М. Тавасиев
5	<i>Оценка потенциального воздействия на финансовое состояние кредитной организации ряда заданных изменений в факторах риск [5]</i>	Епраносян А.А.
6	<i>Один из видов тестирования - метод оценки состояния микро - и макроуровня банковской системы на предмет финансовой устойчивости в условиях превышения максимально установленных показателей одного и большего числа рисков</i>	Дмитрова О.С., Гончарова К.Г.

The reforms that started on 30 September 2016 may be the most significant achievement affecting the judicial system since the Maidan events of 2013 – 2014. There is disagreement about the extent to which they are able to address its deep-seated weaknesses, and their effectiveness will depend largely upon decisions that will be taken over the next few months. The Ukrainian experts, together with the international community, have undertaken a large amount of work in this area. A key contributor in this process has been the Venice Commission, which is an advisory body of the Council of Europe composed of independent experts in constitutional law.

In general, the amendments to the Constitution of Ukraine regarding justice are welcomed, but further reform is still needed. The main issue the judicial system faces is how to effectively replace compromised judges so as to raise the quality of justice in a manner that is fair and practical.

There are indications that significant numbers of judges are leaving voluntarily for various reasons, e.g. the Constitutional Court Decision [9] of 8 June 2016 makes retirement more attractive.

It should be born in mind that the complex Ukrainian political environment that generated the reforms will probably remain the same. It will therefore also be necessary to give encouragement, sometimes at a high political level, to reform and those seeking it.

It should also be noted that judicial reforms have an impact on every aspect of the criminal justice system, since the work of judges on criminal cases critically determines the effectiveness of the operations of the police and the prosecution. All in all, it is vital that a finger is kept on the pulse of the judicial system so that quick responses can be made.

Sources:

1. Law on Restoring trust in Judiciary (2014) at <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1188-18> accessed on 17 September 2017.
2. Law on Purification of the Government (2014) at <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1682-18> accessed on 17 September 2017.
3. Constitution of Ukraine (1996) Vidomosti of the Vekhovna Rada of Ukraine, 30.
4. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2015), Joint Opinion on the Law on the Judicial System and the Status of Judges and Amendments to the Law on the High Council of Justice of Ukraine, CDL-AD(2015)007, 23 March 2015.
5. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) (2015), Preliminary Opinion on the Proposed Constitutional Amendments

Supreme Court will consist of a Grand Chamber and 4 courts of cassation (administrative, economical, civil and criminal). Additionally, a person may be appointed as Judge of the new Supreme Court of Ukraine only if he or she has at least 15 years of work experience as a judge or as a scholar. Under Art. 39(2), of the previous Law on the Judiciary and the Status of Judges that was in force on 3 August 2010 [8] only a judge with at least 15 years of work experience or a judge of the Constitutional Court of Ukraine could be appointed.

Over 1300 candidates applied for a competition to the Supreme Court of Ukraine: 846 of them submitted the necessary documents, while 193 were not admitted on formal grounds, mostly lawyers and scholars. A “special inspection” was given to 653 candidates: security and integrity checks run by the state institutions, e.g. the National Anti-Corruption Bureau, were conducted. Overall, over 6,000 inquiries were sent out to the relevant state institutions in order to fulfill this demand and as a result some candidates were rejected. Gradually, only over 550 candidates were allowed to take the written exams. The multiple-choice exam results were available immediately afterwards as they were “machine marked”. In this regard it is important to note, that about 12-14% of the candidates did not pass this stage.

After this highly qualified psychologists conducted 30-minutes interviews with the applicants. No media and civil society were allowed to be present because of ethical reasons. Those who passed then had a person to person interview with the members of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine on the judicial dossiers. There were four interview panels, one for each Cassational Courts of the Supreme Court: Criminal, Commercial, Administrative, and Civil. A member of the Public Integrity Council was present. All the interviews were accompanied with video streaming.

The new Law on the Judiciary set a deadline of 31 March 2017 for the new Supreme Court to be formed (paras. 4(1), 9 of Final and Transitional Provisions) and for at least 65 Judges to be appointed to it (paras. 4(2), 9 of Final and Transitional Provisions). However, as of September 2017 this deadline was not met.

The package as a whole was the result of a confluence of conflicting forces, by no means all of which were genuinely pro-reform. Moreover, the training of the new Supreme Court judges consisting of stages is foreseen:

an Orientation Course, which should take place before the appointment by the President of Ukraine. It will last for eight days. Various international agencies will contribute. It will be voluntary, but it is to be hoped that the selected judges will attend;

trainings following the Orientation Course: no more than a few days each month;

job trainings prescribed by the Law on the Judiciary and the Status of Judges of no less than 30 academic hours, in 2017 and in the first half of 2018.

Анализ многочисленных определений стресс-тестирования как в отечественных, так и в зарубежных научных кругах показывает, что стресс-тестированием является оценка потенциального воздействия маловероятного (ых), однако потенциально возможных событий, которое (ые) могут привести к экономической дестабилизации банковского учреждения, вплоть до экономического дефолта. Это может быть метод количественной оценки потенциальной угрозы и вытекающего из него риска, результатом которой является нахождение величины несогласованной позиции и шоковой величины изменения внешнего фактора - валютного курса, процентной ставки и тому подобное. Количественный анализ направлен, прежде всего, на определение возможных колебаний основных макроэкономических показателей и оценку их влияния на различные составляющие активов банка. С помощью методов количественного анализа определяются вероятные стрессовые сценарии, которым могут подвергнуться банковские учреждения. Качественный анализ акцентирован на двух основных задачах стресс-тестирования:

- оценка достаточности капитала банковского учреждения, способности компенсировать возможные убытки;

- разработка ряда превентивных мер с целью минимизации уровня рисков;

- описание ряда мероприятий, которые необходимо предпринять в экстренных случаях с целью сохранения капитала.

Стресс-тестирование включает компоненты как количественного, так и качественного анализа, так как грамотно составленный стресс-тест характеризуется как качественными комментариями относительно самой модели, так и адекватными количественными вычислениями. Основные этапы стресс-тестирования представлены ниже на рисунке 1.

Civil law

Михайлюк Г.О.

*к.ю.н., старший викладач кафедри міжнародного і європейського права
Національного Університету «Києво-Могилянська академія»*

LEGAL ANALYSIS OF JUDICIAL REFORM IN UKRAINE

Following the Maidan events the Ukrainian authorities adopted in April 2014 the Law on Restoring Trust in the Judiciary [1] which led to the establishment of an Interim Special Commission for vetting of judges, based on complaints received before December 2014 from the citizens (the Commission deals with the judges who have been involved in any legal proceedings during the Maidan). In October 2014 the Law on Purification of the Government [2] was also adopted with the judges being included in another vetting/lustration process. These parallel vetting/assessment processes contribute to incertitude and distrust within the judiciary towards all Ukrainian authorities' reform efforts.

The President of Ukraine admitted the need for constitutional changes and therefore the Constitutional Commission was established as a consequence. This commission worked on the preparation of draft amendments to the Constitution, [3] guided by opinions of the Venice Commission and other international partners [4; 5; 6].

In his 2016 New Year speech the Ukrainian Prime Minister Arseniy Yatsenyuk called for the replacement of all judges and admitted the judicial reform to be a national priority in 2016. In early 2016 the Minister of Internal Affairs Arsen Avakov claimed that the reform of the Ministry of Internal Affairs and the National Police cannot make a real impact on law enforcement without simultaneous radical changes in the judiciary and prosecution. He even proposed that the courts should stop working for three months while a full replacement of the judiciary takes place.

The Council of Judges, a judicial self-government body, indicated its agreement with this position. There is, then, a consensus that raising the level of judicial independence is essential to the fullest establishment of the rule of law in Ukraine, but there have been still different views on how best to accomplish this.

On 30th September 2016 a new Law on the Judiciary and the Status of Judges [7] together with Constitutional Amendments entered into force. In accordance with this Law, three high specialised courts, which function as courts of cassation, and the current Supreme Court of Ukraine are abolished, and a new Supreme Court must be established. A new

Рис.1 Основные этапы стресс-тестирования
Стресс-тесты могут быть двух видов однофакторные, оценивающие влияние стандартных шоковых значений (или тестов на анализ чувствительности) и многофакторные (анализ сценариев) рассматривающие смену сразу нескольких факторов риска. Классификация последних представлена автором ниже на рисунке 2.

На сегодняшний день, чаще всего банковскими учреждениями проводится стресс-тестирование риска ликвидности, валютного, рыночного, процентного, а также операционных и комплаенс рисков.

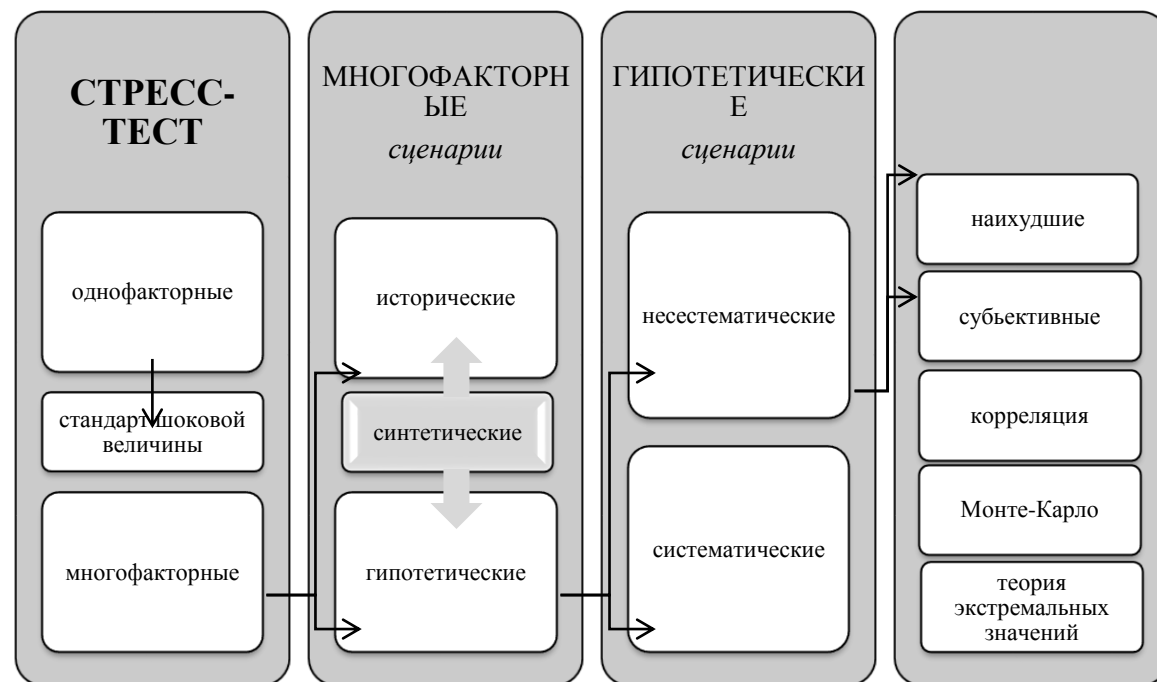

Рис.2 Видовая классификация стресс-тестов

Системное стресс-тестирование даёт возможность проведения оценки влияния экономических шоков на множественные показатели банковской

підзаконними нормативними актами. Як наслідок, механізм відшкодування шкоди є нестійким і кожен рік змінюється. Більше того, зараз діє механізм виплати шкоди, завданої лише деякими органами державної влади, а сама шкода виплачується за рахунок коштів, що виділені на їх фінансування.

Для уникнення можливих непорозумінь необхідно вдосконалити правове регулювання шляхом: запровадження єдиного механізму відшкодування шкоди шляхом звернення особи, якій завдана шкода, з відповідною заявою до органу, який завдав шкоду. На підставі заяви орган приймає обґрунтоване рішення про її задоволення чи відмову в задоволенні. У випадку задоволення, копія рішення передається безпосередньо до відділення Держказначейства, яке виплачує відшкодування на підставі самого рішення.

Підсумовуючі вищевикладене, складовим елементом побудови в Україні правової демократичної держави є відображення на рівні закону надійного захисту прав людини і громадянина, відповідальності держави та її органів перед громадянами. Головним обов'язком держави є захист життя людини.

Література:

1. *Отрадна О.О.* Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2014. – 328 с.
2. *Хоменко М.М.* Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю службових осіб органів державної податкової служби України/ О.В. Жила; Одес.нац.юрид.акад. – О., 2009. – 20 с.

деятельности, реализации одно - многофакторных сценариев с целью разработки и внедрения, превентивных мер для усиления и стабилизации экономического состояния как отдельно взятого банка, так и банковской системы в целом.

Литература:

1. Blaschke W., Jones T., Majnoni G., Peria S-M. «Stress Testing of Financial Systems: An Overview of Issues, Method-ologies, and FSAP Experience», IMF Working Paper, 2001.
2. «Principles for sound stress testing practices and supervision», BIS, May 2009 Synthytn htcehc^ <http://www.bis.org/publ/bcbs155.pdf>
3. Basel Committee on Banking Supervision «International Convergence of Capital Measurement and Capital Stand-ards», 2004.
4. Тавасиев А.М. Специальные антикризисные меры в механизмах банковского управления // Ежемесячный журнал для специалистов банковского дела. 2006. № 4. С. 36-38.
5. Епраносян А.А. Стресс-тестирование. Методы анализа рисков в банке // Экономика и менеджмент инновационных технологий. 2015. № 7
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
7. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України // Постанова Правління НБУ від 06.08.2009 р. № 460. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>. Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
8. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards [Text] // Bank for International Settlements. – Basel, June 2006. – 347 p.
9. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standard sand monitoring [Text] // Bank for International Settlements. – Basel,December 2010. – 53 p.

Ахметова Л.М.

докторант Программы ДВА Университета Нархоз

E-mail: laura.Akhmetova@sberbank.kz

К ВОПРОСУ О ПРОНИКНОВЕНИИ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА В КАЗАХСТАНСКУЮ БАНКОВСКУЮ СИСТЕМУ

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано участия иностранных инвесторов в уставном капитале казахстанских банков, начиная с 1993 года по настоящее время и дан анализ временным точкам роста и снижения темпов экспансии нерезидентов в отечественный банковский сектор в зависимости от экономической ситуации и нормативно-законодательной базы в Казахстане. Используя методы финансового анализа определены количественные и качественные показатели участия иностранных банков на отечественном банковском рынке. В результате сделан вывод о качественных преимуществах, проводимой иностранными банками, кредитной политики и механизмов формирования своих пассивов и пр.

ABSTRACT

The article studied the participation of foreign investors in the authorized capital of Kazakhstan banks, since 1993 till now and analyzed the time points of growth and slowing the expansion of non-residents in the domestic banking sector, depending on the economic situation and the normative and legislative base in Kazakhstan. Using the methods of the financial analysis of the quantitative and qualitative indicators of participation of foreign banks in the domestic banking market. As a result, was concluded the benefits of quality pursued by foreign banks, credit policies and mechanisms of formation of its liabilities and so forth.

Ключевые слова: казахстанский банковский сектор, иностранный капитал, банки-нерезиденты, банки второго уровня.

Keywords: Kazakhstan's banking sector, foreign capital, non-resident banks, second-tier banks.

індивідуальних актів не завжди передбачає відшкодування шкоди, завданої дією незаконного індивідуального акта. Окрім того, нинішній стан справ в сфері відшкодування шкоди передбачає можливість невиплати коштів на відшкодування шкоди після прийняття рішення про відшкодування шкоди. Сьогодні процедура прийняття, зміни чи скасування підзаконних актів не передбачає відшкодування шкоди, завданої дією незаконного нормативно-правового акта.

Відсутність чіткого розподілу повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, насамперед в соціально-гуманітарній сфері та в сфері делегованих повноважень, часто призводить до відсутності коштів на фінансування деяких функцій держави та органів місцевого самоврядування в зв'язку з неструктурованістю джерел фінансування таких видатків з одного боку та ігноруванням з боку держави обов'язку фінансування витрат на виконання делегованих повноважень, з іншого, оскільки існуючий бюджетний процес не передбачає обов'язковості фінансування всіх зобов'язань держави та органів місцевого самоврядування.

Наразі законодавство України передбачає можливість адміністративного оскарження практично всіх рішень органів влади, їх посадових та службових осіб, проте при оскарженні рішень в більшості випадків відсутня реальна можливість отримати відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів влади, або їх службових, посадових осіб. Для вирішення даної проблеми, рішення про відшкодування шкоди повинно прийматись одночасно з рішенням про визнання актів, дій чи бездіяльності органів влади такими, що не відповідають законодавству України.

В той же час, існує необхідність запровадження адміністративного порядку скасування незаконних нормативних актів з подальшим відшкодуванням шкоди. Для цього потрібно запровадити жорсткий механізм прийняття/зміни/скасування підзаконних нормативно-правових актів. Але, у випадку прийняття рішення про незаконність підзаконного акту в обов'язковому порядку повинно прийматися рішення про оцінку шкоди, завданої цим актом та виплати компенсації за завдану шкоду.

Також, потрібно переглянути весь механізм відшкодування шкоди, завданої державою. За чинним законодавством ці відносини фактично регулюються Законом про Державний бюджет на поточний рік та відповідними

The constitutional right

Артем'єва М.С.

Університет імені Альфреда Нобеля, Україна, м. Дніпро

ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

Діюча Конституція України проголошує Україну як соціальну і правову державу, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність (ст. 3 Конституції). Дане положення конкретизується у ряді статей розділу II Конституції. Зокрема ст. 27 встановлює обов'язок держави – захищати життя людини, у ст. 41 закріплена непорушність права власності громадян.

У ст. 56 Конституції України зазначено: «кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень». Загальні підстави відшкодування шкоди визначені главою 82 Цивільного кодексу України. Окрім того, в Україні прийнято цілий ряд законів, яким врегульовані окремі питання відповідальності держави перед громадянами у конкретних і фактично безспірних ситуаціях.

На даному етапі в Україні можна виділити наступні основні проблеми у сфері відшкодування шкоди, завданої органами влади: відсутність механізмів позасудового відшкодування шкоди; недосконалість бюджетного законодавства.

Проблема відсутності інституту позасудового відшкодування шкоди, завданої діями органів влади полягає в тому, що в деяких випадках, особа не може реалізувати своє право, оскільки відсутній механізм його реалізації. Органи влади приймають рішення про скасування незаконних рішень посадових та службових осіб без призначення виплати компенсації постраждалим. Тобто зараз процедура прийняття, скасування та застосування примусу до прийняття

Банковская система Республики Казахстан (РК) после приобретения суверенитета динамично развивалась, и с момента появления первых коммерческих банков прошло более 27 лет.

Вследствие развития стабильной рыночной экономики, постоянного совершенствования нормативно-законодательной базы, инвестиционного климата и институциональных условий, казахстанский рынок всегда был и остается весьма привлекательным для международных инвесторов и иностранных финансовых институтов, стремящихся занять достойное место в отечественном банковском секторе.

Согласно Закона о банках и банковской деятельности в РК банком с иностранным участием считается «БВУ, более 1/3 размещенных акций которого находятся во владении, собственности и/или управлении:

а) нерезидентов РК;

б) юридических лиц-резидентов РК, более 1/3 размещенных акций или долей участия в уставных капиталах которых находятся во владении, собственности и/или управлении нерезидентов РК либо аналогичных им юридических лиц-резидентов РК;

в) резидентов РК, являющихся распорядителями средств (доверенными лицами) нерезидентов РК либо юридических лиц, указанных в пункте б)» [1].

За эти годы допуск иностранного капитала в банковский сектор РК претерпел поэтапную либерализацию. Долгое время, вследствие недостаточной развитости конкурентоспособности отечественных банков, политика государства была направлена на ограничение вхождения иностранного капитала на казахстанский банковский рынок (рисунок 1) [3].

Как видно из рисунка, если в 1993 году удельный вес банков с иностранным капиталом составлял 2,5% (5 из 204).

Тем не менее, рыночные принципы и высокая норма доходности на вкладываемый капитал в конце 90-х годов 20-го века predetermined политику иностранных банков в отношении Казахстана. В связи с либерализацией валютного режима и поощрения притока иностранных инвестиций (снятия ограничений на совокупную долю иностранного участия в капитале банков) казахстанский рынок банковских услуг открыт был для любых банков вне зависимости от их государственной принадлежности и уже в 1998 году

количество зарегистрированных банков с иностранным участием в уставном капитале составило почти одну треть – 32% от числа действующих банков второго уровня (БВУ), а на 1 января 2016 года – 46% (16 из 35).

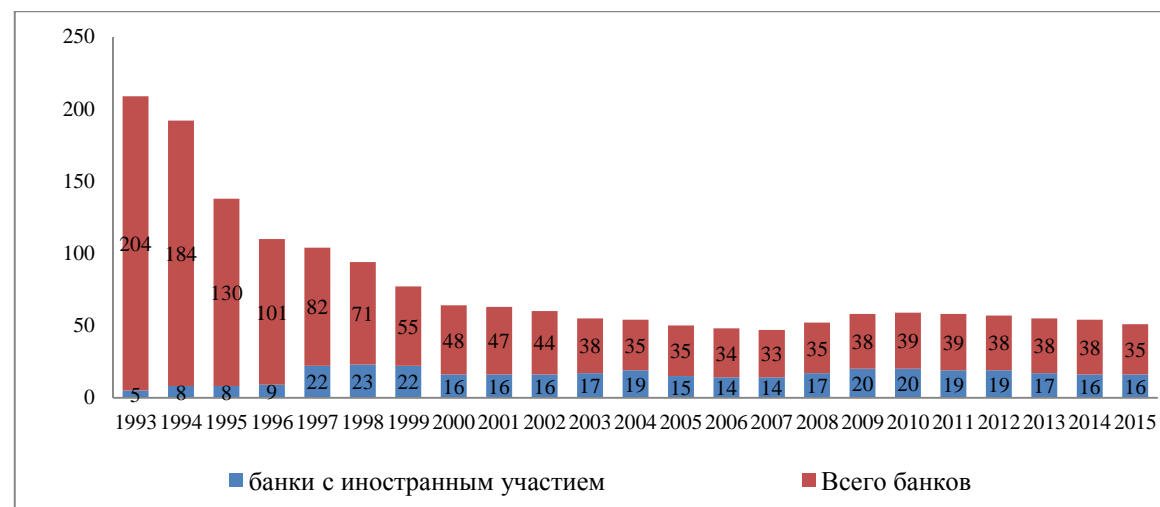

Рисунок 1. Динамика численности БВУ РК, в том числе с иностранным участием (1993-2015 гг.)

Особенности и порядок открытия и создания, а также функционирования дочерних банков банками-нерезидентами четко установлены законодательством. Нет никаких ограничений по совершению банковских операций для иностранных банков.

Количественная и качественная характеристика деятельности иностранных банков весьма чувствительна к изменениям в развитии экономики страны. Наблюдается определенная цикличность – кризисные явления способствуют сокращению деятельности банков с иностранным капиталом, а экономический рост – их активизации.

Оценивая количественные и качественные показатели проникновения иностранных инвесторов на отечественный финансовый рынок, нельзя не отметить и периоды стагнации и даже сокращения присутствия иностранных банков. Эти колебания легко коррелируются с кризисами, которые пережила банковская система РК в 1993, 1998, 2004, 2009 и 2013 годах.

На 1 января 2016 года в Республике Казахстан функционировали 35 банков, 16 из которых (45,7%) с иностранным капиталом (таблица 1).

Bibliography:

1. Малыковцев М.М. Уголовная ответственность за создание, использование и распространение вредоносных программ для ЭВМ [Malyikovtsev M.M. Ugolovnaya otvetstvennost za sozдание, ispolzovanie i rasprostranenie vredonosnyih programm dlya EVM]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – М., 2006. – 186 с.
2. Report of the Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice // United Nations. - Access mode: http://www.un.org/russian/events/11thcongress/a_conf203_18.pdf
3. Вехов В.Б. Компьютерные преступления: способы совершения, методы расследования [Vehov V.B. Kompyuternye prestupleniya: sposobyi soversheniya, metodyi rassledovaniya]. – М., 1996. – 296 с.
4. Винавер А.М. Законодательная техника [Vinaver A.M. Zakonodatel'naya tehnik] // Право и жизнь. - 1926. - № 2-3.
5. Черкасов В.Н. Теория и практика решения организационно-методических проблем борьбы с экономической преступностью в условиях применения компьютерных технологий [Cherkasov V.N. Teoriya i praktika resheniya organizatsionno-metodicheskikh problem borbyi s ekonomicheskoy prestupnostyu v usloviyah primeneniya kompyuternykh tehnologiy]: дис. ... докт. экон. наук: 05.13.10.- М., 1994. - 363 с.
6. Симаков В.В., Балакирев С.В. Многоканальный цифровой комплекс регистрации и обработки аудиоинформации [Simakov V.V., Balakirev S.V. Mnogokanalnyiy tsifrovoy kompleks registratsii i obrabotki audioinformatsii] // Информатизация правоохранительных систем. - М.: Академия МВД России, 1996. - С. 76-78.

Also, there are ways to protect computer information, such as the use of crypto algorithms, the use of software tools that allow you to encrypt information, taking into account various conditions for analyzing ciphertext when trying to open it. Such tools include the program "Diskreet" from the software package "Norton Utilities", which allows you to make both encryption of magnetic media, and perform the function of blocking the keyboard and computer screen (blinking out video images of valuable information). Moreover, this program provides for the protection of information objects at the file level or virtual hard disk drives.

According to Russian experts in the field of security of computer systems, in particular Cherkasov V.N., "with paperless technology, conditions should be created that exclude both accidental (unintentional) errors and deliberate distortions of the information.... These objectives should serve as a series of preventive measures" [5, p. 43].

Thus, summing up this article, we can state the fact that in the development of general preventive measures aimed at counteracting infringements in the field of informatization, and priority is: independent protection of the physical and legal information, by timely updating of software and virus programs, legislative prohibition of the contact of networks (or single computers) of objects of national importance (nuclear power plants, defense enterprises) with the global information and communication network, that is, the development of departmental networks separated from civil networks; a legislative ban on the use of commercial software provided without source code, in the field of processing classified information; legislative consolidation of the advantage of domestic software producers when purchasing programs by state organizations.

Equally important in the process of cybercrime prevention has prophylactic work aimed at creating conditions that impede commit wrongful acts investigated.

Admonition of the investigated category of crimes, according to the majority of scientists criminologists, is more effective than the investigation and disclosure of computer crimes already committed, especially since the ways of improving these crimes are updating with sufficient speed.

In this regard, it is important to note that the prevention of any, including computer, crime should be of a complex nature and should be exclusively within the competence of state bodies. In this case, it is necessary to create and operate a computer security system implemented by state forces and means, including both legislative and organizational and technical measures, which are a set of measures aimed at preventing cybercrime.

В совокупных активах казахстанских банков, доля банков с иностранным участием составила 5419,4 трлн. тенге или 45,7%.

Активы банков второго уровня РК по состоянию на 1 января 2016 года составили 23 784,4 млрд. тенге (на начало 2015 года – 18 239,0 млрд. тенге), увеличение за 2015 год – 30,4%. В структуре активов наибольшую долю (60,6% от совокупных активов) занимает ссудный портфель (основной долг) в сумме 15 553,7 млрд. тенге (на начало 2015 года – 14 184,4 млрд. тенге), увеличение за 2015 год –9,7%.

В 2015 году долевая часть банков, их всего было 14, имеющих доминирующее участие зарубежного капитала на уровне более 90%, увеличилась с 9,8% до 11,1%. За неполный год банки с иностранным участием выдали кредитов на 1,6 трлн. тенге, а агрегированный портфель увеличился на 335,2 млрд. тенге (26,8%), в то время как весь рынок продемонстрировал рост за этого же время только на 11,4% [3].

Лидерами стали:

- ДБ АО «Сбербанк России» с объемом кредитования свыше 1 трлн. тенге – 7% от всего кредитного рынка Казахстана, за год прирост достиг 41,4%;

- ДБ АО «Альфа-Банк» –1,1%:

Таблица 1

Динамика активов банков РК с иностранным участием

№	Банк	Активы, млрд. тенге		Изменения 2015/2014, %	Активы, млрд. тенге	Изменения 2016/2015, %
		01.01.2014	01.01.2015		01.01.2016	
1.	ДБ АО «Сбербанк России»	1363,5	1283,6	-6	1596,6	24,4
2.	АО «БанкЦентрКредит»	1117,0	1100,7	-1	1440,5	30,9
3.	АО «Bank RBK»	323,8	518,6	60	876,8	69,1
4.	АО «Ситибанк Казахстан»	370,6	378,6	2	439,3	16,0

5.	ДБ АО «Альфа-Банк»	197,7	274,9	39	310,5	12,9
6.	ДБ АО «Банк ВТБ (Казахстан)»	148,8	153,1	3	164,5	7,4
7.	ДБ «Банк Китая в Казахстане»	121,2	129,4	7	136,8	5,7
8.	ДБ «Хоум Кредит энд Финанс Банк»	110,4	111,6	1	117,4	5,2
9.	ТП «Банк Китая в Алматы»	64,9	44,3	-32	106,7	140,8
10.	ДБ «КЗИ Банк»	28,1	38,1	18	57,7	74,3
11.	АО «Tengri Bank»	0	15,9	100	54,9	243,5
12.	ДБ «RBS (Kazakhstan)»	70,5	71,1	1	44,0	-38,12
13.	АО «Исламский банк «Al-Hilal»	16,5	13,9	-16	26,7	92,7
14.	ДБ АО «Евразийский банк»	20,4	18,3	-10	22,3	21,8
15.	АО «Шинхан Банк Казахстан»	18,6	28,7	54	18,6	-35,15
16.	ДБ «Национальный Банк Пакистана»	5,5	5,5	0	6,1	10,1
	Всего	3977,5	4186,3	5,2	5419,4	29,5

- ДБ АО «Банк ВТБ (Казахстан)» – 0,9%;

- АО «Ситибанк Казахстан» – 0,7%.

Так как приток любого иностранного капитала в банковскую систему страны-реципиента затрагивает многие социальные и геополитические аспекты, которые напрямую связаны с ее развитием, государство начинает проводить протекционистскую политику, направленную на защиту национальной банковской системы. В нашем случае это было связано с установлением более высоких требований к размеру уставного капитала для банков с иностранными

2) defined administrative responsibility for individuals for the safety and authorization of access to available information resources. At the same time, for each of their types of responsibility should be borne by one particular person;

3) established periodic systemic control of the quality of information protection through regular maintenance both by the person responsible for safety and by the involvement of competent specialists (experts) from other organizations;

4) classification of information in accordance with its importance, differentiation based on this protection measures; defined order of its protection and destruction;

5) organized physical protection SKT (physical guards) ..." [5, p. 42].

In addition to organizational and management measures, great importance in the prevention of crimes in the field of computer technology, have technical measures.

Such measures include, for example, protection against unauthorized access, from natural disasters and accidents, sabotage, sabotage (explosions); The correct organization of information and communication networks, and etc. These measures can be divided into three main groups, depending on the nature and specificity of the protected object, namely: hardware, software and complex.

Hardware methods, as V.V. Simakov and S.V. Balakirev point out, "...are designed to protect hardware and communication equipment of computer equipment against unwanted physical influences of third-party forces on them, as well as to close possible undesirable channels of leakage of confidential information and data, as due to spurious electromagnetic emissions and pickups, vibroacoustic signals, and others, which we examined in detail in the second and third chapters. Practical implementation of these methods is usually carried out using a variety of technical devices for special purposes" [6, p. 76-78].

It should be noted that among these functions, distinguished a "call-in-front" and an "electronic journal", which are sometimes combined to fix telephone numbers of those subscribers who attempted unauthorized access to a computer system or information and communication network with simultaneous notification of computer services security of attempting such penetration.

Software protection methods are designed to protect computer information in three aspects: a) protection of computer and communication equipment; b) software Protection; c) protection of integrity, accessibility and confidentiality of data in communication channels.

To protect information during its transmission, can be used a various methods of data encryption before they are directly inserted into the channel of the information and communication network or on a physical medium, followed by interpretation. This method reduces the risk of access to private information.

An important role, according to the seminar participants, is to improve the skills of law enforcement officers and officials involved in the development of government programs aimed at preventing offenses [2].

In the special literature, legal scholars proposed to distinguish three main groups of crime prevention measures in the field of computer technologies, which together constitute an integral system of combating the analyzed social and dangerous phenomenon: legal, organizational and technical, criminalistic [3, p.106].

Analyzing the current Criminal Code of the Republic of Kazakhstan, namely Article 227 of the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan, we came to the conclusion that this rule applies to already committed acts without a preventive nature.

The complexity of preventing and combating computer crimes is also due to the lack of a unified approach to terminology.

As A.M. Vinaver notes, "By giving such a loophole into the hands of a criminal it is difficult to talk about preventing a crime, because looking for an eye of an interested consumer of the law in a slightly obscure edition of the legal norm easily outlines a support and a weapon for defense or, as the circumstances require, for an attack" [4].

A significant gap in criminal legislation is the ignoring of the close interconnection of computer equipment and global information and communication networks, which in turn creates a favorable ground for the growth of the number of crimes in the field of computer technology.

Another area of work to ensure counteraction to crimes in the field of computer technology is the adoption of organizational and technical measures.

Such measures, according to M.M.Malykovtsev are: Use of special and certified equipment, software, the use of cryptographic tools to protect information, Monitoring of work with information that is state secrets and the general state of information security, the development of models of alleged threats to information security, the creation of a database of priority facilities and the development of measures to protect them, maintenance of national legislation that meets modern realities, the development of an absolutely separate segment of the information and telecommunications network, which allows exchanging information, containing state secrets to a limited number of persons, as well as the development of means of protecting information and its turnover systems when employees work with it, With appropriate access, in order to avoid espionage and information leakage [1, p.165].

In addition, according to VN. Cherkasov, "without fail it is necessary to implement such organizational measures as:

...1) for all persons entitled to have access to the SCT should be defined category of admission;

инвестициями, норм кадрового состава, квоты участия иностранного капитала в отечественном банковском секторе и пр. [2]

Нельзя забывать и о том, что банки с участием нерезидентов помимо предоставления доступа на мировой рынок ссудных капиталов за счет своих связей с материнскими компаниями имеют еще ряд значительных преимуществ:

- наличие инновационных банковских технологий, позволяющих предоставлять клиентам более обширный перечень банковских продуктов, чем у отечественных кредитных организаций;

- использование современных методов менеджмента и маркетинга, детально отработанных на развивающихся рынках;

- высокий кредитный рейтинг банков с иностранным капиталом, что позволяет им привлекать финансовые ресурсы под меньшие процентные ставки, тем самым повышая их конкурентоспособность;

- оказание квалифицированной помощи своим клиентам при выходе на международные финансовые рынки не только в части предоставления кредитных ресурсов, но и в части консультирования по всему спектру сопутствующих процедурных вопросов [4; 157].

Однако в целом можно сделать вывод, что кредитные организации, контролируемые нерезидентами, были более устойчивы к локальным кризисным явлениям, происходящим в Казахстане, чем отечественные банки. Это напрямую связано с особенностями стратегии иностранных банков в формировании своих пассивов и проводимой ими кредитной политики. Иностранные банки активно используют средства материнских кредитных организаций, что дает им ряд преимуществ при кредитовании крупнейших казахстанских предприятий, тем самым делая их посредниками между отечественными и международными финансовыми рынками.

Список литературы:

Закон Республики Казахстан от 31 августа 1995 года № 2444 «О банках и банковской деятельности в Республике Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 09.04.2016 г.) / <http://online.zakon.kz>

Постановление Правления Национального Банка Республики Казахстан от 24 декабря 2012 года № 385. Зарегистрировано в Министерстве юстиции

Республики Казахстан 4 февраля 2013 года № 8318 / Об установлении минимального рейтинга для юридических лиц, необходимость наличия которого требуется в соответствии с законодательством Республики Казахстан, регулирующим деятельность финансовых организаций, перечня рейтинговых агентств, присваивающих данный рейтинг

1. Официальный сайт Национального банка Республики Казахстан / <http://nationalbank.kz>
2. Омархан Д., Конопьянова Г.А. Особенности формирования и развития банковской системы Республики Казахстан // Вестник КАСУ., 2011. – №3. – С.78–83.

of conditions for the use of information and communication networks, computer technologies and computer information, in which misconduct actions in the analyzed area are maximally limited.

Formation of a basis in which there is no place for criminal structures, used to achieve science for the commission of computer crimes, plays a significant role. However, modern reality indicates that this process is rather complicated and long, requiring effort and international cooperation in this field.

Despite these difficulties, it is extremely necessary to start developing effective measures aimed at preventing the growth of crimes in the field of computer technologies and reducing their numbers.

To achieve these goals, it is advisable to ensure: information security of individuals, society and the state; Protection of the constitutional rights of citizens to privacy in all its aspects, reflected in computer information; Protection of information constituting a state secret, and protection of other confidential information, the secret of which is provided for by the legislation of the Republic of Kazakhstan

The essence of the above tasks allows us to identify legislative, technical and law enforcement measures aimed at preventing crimes in the field of computer technology.

As M.M. Malykovtsev notes, that law enforcement officers aimed at prevention and the admonition of offenses in the field of information [1, p.165].

Indeed, the introduction of training courses for law enforcement bodies and special disciplines in the higher education institutions, whose aim will be to deepen the special knowledge in the field of computerization, informatics and information protection, on the basis of a specially established faculty in the academies of the Ministry of Internal Affairs, the National Security Bureau and the Financial Police.

Such a measure, in our opinion, should become a preventive criminological measure based on training cadets and listeners in ways to create programs to protect information from undue influence, as well as to prevent crimes committed through global information and communication networks.

The effectiveness of this preventive approach is confirmed by studies conducted by both domestic and foreign experts who rightly believe that it is always much easier to prevent crimes in the field of computer technology than to uncover and investigate it.

At the same time, in the seminar was adopted a recommendation stating that "governments and non-governmental organizations should together fight against computer-related crime, including by raising the level of education and awareness of the population in the field of information technologies and measures taken bodies of internal affairs to reduce the level of offenses in this area.

LAW

The fight against economic crimes

Джанадиллов О. М.,

Докторант PhD 2 года обучения

По специальности «Юриспруденция»

Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре

Республики Казахстан

**PREVENTION AND ADMONITION AS A METHOD OF COMBATING
CRIMINAL INFRINGEMENTS IN THE FIELD OF INFORMATIZATION**

(CYBERCRIME)

Annotation. Nowadays, almost all the production and defense capability of states has been switched to digital management. The Internet hosts several million sites and images of various kinds of information, including one that is able to protect a person and the national security of any state.

Admonition of the investigated category of crimes, according to the majority of scientists criminologists, is more effective than the investigation and disclosure of computer crimes already committed, especially since the ways of improving these crimes are updating with sufficient speed.

Keywords: *offense, informatization, admonition, preventive measures, prevention, protection, struggle.*

The number of resources transferred through the global Internet network is constantly, which indicates the emergence of a real dependence of developed countries and each individual person from the international information infrastructure. One of the main reasons for the emergence of the phenomenon of cybercrime was the information and technological re-equipment of enterprises, institutions and organizations, their saturation with computer equipment, software, databases.

Considering the spread of cyberspace, crimes in this area tend to grow.

Taking into account this special urgency, issues of prevention and admonition of cybercrime are acquired, which are manifested primarily in preventive work and aimed at creating conditions that impede the commission of the investigated unlawful acts. The main task of preventing and admonition cybercrime is the development of measures and creation

Кодашева Г.С., Шайханова Г. С.

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

**ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ
БАНКОВСКОГО СЕКТОРА КАЗАХСТАНА**

Актуальность разработки научного исследования определяется, тем что, банковский сектор является кровеносной системой экономики в целом, перераспределяющей финансовые ресурсы между субъектами экономики. В условиях меняющейся макроэкономической ситуации, в частности, внедрения международных рекомендаций Базель III и усиления конкурентоспособности в рамках ВТО и ЕЭП особенно важно обеспечить устойчивость банковского сектора РК. Национальный банк РК вместе с обеспечением ценовой стабильности создает условия для поддержания финансовой стабильности, смягчения влияния внешних шоков на экономику и предупреждения накопления дисбалансов в финансовой системе.

Для выполнения поставленных Главой государства в Послании народу Казахстана 2017 года задач по осуществлению «перезагрузки» финансового сектора страны и восстановлению кредитной активности банковского сектора, Нацбанк РК приступает к реализации комплекса мер по «оздоровлению» банковского сектора, в рамках которого будут реализованы международные принципы регуляторного и надзорного процесса. Нацбанк РК приступает в 2017 году к реализации Программы повышения финансовой устойчивости банковского сектора страны, целью которой является государственная поддержка банков и усиление регуляторно-надзорных функций.

Согласно Посланию Президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А. народу Казахстана макроэкономическая стабильность определена третьим приоритетом, где ключевой задачей является восстановление стимулирующей роли денежно-кредитной политики и привлечение частного капитала в финансирование экономики. Для «перезагрузки» финансового сектора страны Глава Казахстана поручил Национальному банку (далее – Нацбанк РК) выработать комплекс мер по оздоровлению банковского сектора.

Перед главным финансовым регулятором страны поставлена задача по ускорению работы по расчистке балансов банков второго уровня от «плохих» кредитов и при необходимости – обеспечению докапитализации банков со стороны акционеров. Нацбанку РК нужно дать больше прав для оперативного контроля за состоянием банков. Он должен перейти от формализованного подхода к риск-ориентированному надзору, чтобы принимать превентивные меры воздействия к банкам, не дожидаясь формального нарушения с их стороны. Для решения проблем нехватки денег в экономике и высоких ставок по кредитам Глава Республики поручил Нацбанку РК и Правительству принять комплекс мер по обеспечению доступного средне- и долгосрочного фондирования в тенге [1].

Председатель Нацбанка РК Акишев Д. отметил, что сложная макроэкономическая ситуация в последние годы отразилась и на банковском секторе. В условиях сокращения фондирования и увеличения его стоимости, снижения потребительского спроса и дефицита рентабельных проектов банковский бизнес стал менее эффективным в процессе кредитования реального сектора экономики. Решения этих проблем позволит обеспечить полноценное кредитование экономики со стороны банков. Он также отметил, что оздоровление банковского сектора для многих участников может стать болезненным процессом, так как потребует дополнительных вложений со стороны акционеров, либо консолидации с другими игроками. По мнению Акишева, сейчас в секторе сложилась такая ситуация, что некоторые банки не могут выполнять свои классические функции по кредитованию [2].

Национальный Банк РК разработал Программу повышения финансовой устойчивости банковского сектора (далее – Программа), запуск которой планируется в третьем квартале 2017 года. Программа предусматривает три направления:

- 1) поддержка системообразующего банка;
- 2) повышение финансовой устойчивости крупных и социально значимых банков;
- 3) качественное изменение регулирования и надзора за банковской деятельностью с переходом формализованного надзора на риск-ориентированный надзор.

Перспективными направления интеграционного сотрудничества являются [2]:

- государства-члены осуществляют поэтапное формирование общего электроэнергетического рынка [ЕАЭС](#) на основе параллельно работающих электроэнергетических систем Государства-члены договорились о проведении скоординированной энергополитики и формировании на базе общих принципов общих энергорынков (электроэнергетического, рынка газа, нефти и нефтепродуктов). Формирование общего рынка электроэнергии [ЕАЭС](#) и обеспечение доступа к услугам субъектов естественных монополий в сфере электроэнергетики предполагается завершить к 2019 году, а общих рынков газа, нефти и нефтепродуктов – в срок до 2025 года;

- в проекте создание к 2022 году финансового мега-регулятора ЕАЭС наднационального финансового института, ответственного за формирование единых правил работы на финансовых рынках союза, соответствующее регулирование и надзор;

- для обеспечения согласованного регулирования финансовых рынков по итогам пошаговой гармонизации законодательства государства-члены согласились с необходимостью выхода к 2025 году на создание единого наднационального органа по регулированию финансового рынка;

- к 2025 году должен возникнуть единый рынок нефти, газа и нефтепродуктов. Столь отдаленный срок связан с чрезвычайной важностью нефтегазового сектора в формировании национальных бюджетов.

Литература:

1. Винокуров Е.Ю. , Цукарев Т.В. Экономика ЕАЭС: повестка дня. ЕЭИ — № 4 (29) ноябрь '15. С.7-21
2. <http://www.eaeunion.org/#resources>

предусматривает следующие важнейшие шаги:

1. Завершить формирование единого рынка товаров и услуг, устранив имеющиеся изъятия.

2. Максимально ликвидировать и/или унифицировать нетарифные барьеры внутри союза.

3. Эффективно координировать макроэкономическую политику, включая валютно-финансовые вопросы, и тем самым не допустить «расползания» экономического союза.

4. Создать сеть зон свободной торговли и соглашений о торгово-экономическом сотрудничестве, включая двух ключевых торгово-инвестиционных партнеров — ЕС и Китай.

В настоящее время сформировано региональное интеграционное объединение с общим рынком в 180 млн человек и совокупным ВВП \$2.2 трлн. Ключевые по масштабу экономики союза — Россия и Казахстан (рисунок 1).

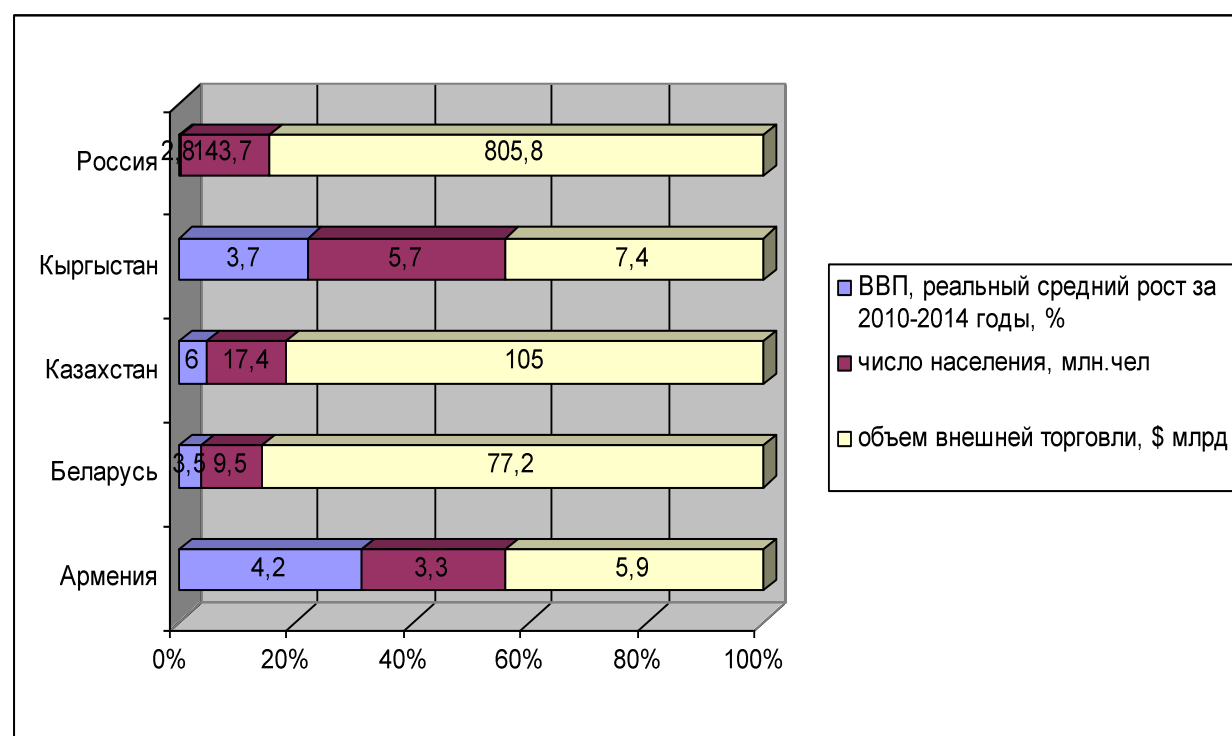

Рисунок 1. Индикаторы социально-экономического развития стран ЕАЭС

Источник: МВФ, национальные статистические ведомства, ЕЭК,

расчеты

ЕА

В Программе обозначены следующие цели - это солидарная с акционерами докапитализация банков и обеспечение финансовой стабильности банковского сектора; восстановление кредитования реального сектора экономики; осуществление бесперебойного оказания банковских услуг экономике и населению, а также обеспечение конкурентоспособности банковского сектора в рамках интеграционных процессов (ВТО и ЕЭП).

Программа оздоровления банковского сектора Казахстана предусматривает государственную поддержку крупных банков, имеющих социальное значение для финансовой системы и экономики страны. Базовым принципом государственной поддержки будет являться солидарное участие государства в лице Национального Банка и акционеров банков. Нацбанк РК за счет собственных средств обеспечит предоставление банкам долгосрочного займа при условии докапитализации со стороны акционеров банков. Эти меры необходимы, поскольку сегодня в финансово-кредитном секторе Казахстана наблюдаются процессы объединения банков.

Первое направление Программы предлагается реализовать на принципе солидарной ответственности акционеров банков, согласно которому банки заключат с Национальным Банком индивидуальные планы рекапитализации о поэтапной (в течение 2-х лет) докапитализации банка со стороны акционеров. Масштабы поддержки будут определены индивидуально с каждым банком и зависят от потенциальных убытков банков и способности акционеров докапитализировать банк.

Второе направление Программы предлагается реализовать путем закрепления на законодательном уровне требований по оперативному контролю и применению риск-ориентированного надзора, усилению ответственности аудиторских организаций и оценочных компаний. Усиление регуляторно-надзорных функций Национального Банка будет направлено на повышение требований к качеству активов банков, к проведению сделок со связанными лицами, к залоговому обеспечению, на унификацию подхода по оценке провизий, а также на ужесточение регулирования деятельности аудиторских компаний и оценщиков на финансовом рынке [3].

Программа оздоровлению банковского сектора РК позволит Нацбанку провести работу по расчистке балансов банков от «токсичных» активов. Предусмотрена обязательная независимая комплексная оценка качества активов

банков, так называемое, стресс-тестирование. Качество портфелей банков это один из ключевых моментов, от которых зависит будущее финансового рынка страны и его участников. Эта оценка необходима как для инвесторов, так и для депозиторов, которые должны понимать, что ситуация в конкретном банке, помимо того, что он выполняет нормативы, обладает лицензией регулятора – ситуация в этом банке не вызывает опасений, и для этого нужен дополнительный, скажем так, независимый взгляд на этот вопрос [4].

Критерием для банков, желающих стать участниками Программы, является наличие собственного капитала не менее 45 млрд тенге и солидарное участие акционеров. Также Нацбанк не будет повышать устойчивость дочерних банков иностранных банков. Ожидаемые результаты – обеспечение финансовой стабильности, увеличение кредитования экономики на сумму не менее 300 млрд тенге ежегодно, обеспечение финансовой стабильности за счет увеличения капитализации банковского сектора.

Сроки реализации Программы - до 15 лет, в течение которого банки должны вернуть государственные средства. При этом до 2022 года банки-участники должны сформировать капитал для покрытия своих убытков в полном объеме. Программа основывается на таких основных принципах, как платность, срочность и возвратность государственных средств, добровольное участие банков и солидарная ответственность акционеров банков.

Операторами Программы (далее - Оператор) будут являться дочерняя организация Национального Банка, которая будет реализовывать механизм финансовой поддержки банков посредством предоставления денежных средств на условиях субординированного долга.

Солидарное участие акционеров и Оператора реализуется по принципу 1 к 2, согласно которому Оператор одновременно предоставит денежные средства в размере 66% от размера докапитализации банка, а акционеры не менее 33% от размера докапитализации. Нацбанк РК оказывает поддержку крупным и жизнеспособным банкам. По итогам реализации Программы ожидается, что банки решат свои проблемы с неработающими займами, которые оказывают давление на капитал и сдерживают расширение кредитования экономики. В целом в рамках реализации Программы акционерам будет предоставлена возможность поэтапной капитализации своих банков для постепенного

Macroeconomics

Кирдасинова К.А., Бисембаев О.К.

Евразийский национальный университет им.Л.Н. Гумилева

г.Астана, Казахстан

РОЛЬ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ

Евразийский экономический союз (ЕАЭС) — молодое интеграционное объединение, созданное с целью помочь его странам-участницам реализовать свой экономический потенциал и потенциал хозяйственных связей внутри региона, создать условия для повышения глобальной конкурентоспособности. Единый рынок товаров, услуг, капитала и труда является сердцевинной интеграционного проекта.

В ЕАЭС обеспечивается [свобода движения товаров, услуг, капитала и рабочей силы](#), а также проведение скоординированной, согласованной или единой политики в отраслях экономики.

Создание ЕАЭС — серьезное достижение его участников после не - скольких «интеграционных фальстартов» 1990–2000-х годов. В перспективе им предстоит преодолеть еще множество препятствий [1].

Целями осуществления промышленной политики в рамках [ЕАЭС](#) являются ускорение и повышение устойчивости промышленного развития, повышение конкурентоспособности промышленных комплексов государств-членов, осуществление эффективного сотрудничества, направленного на повышение инновационной активности, устранение барьеров в промышленной сфере, в том числе на пути движения промышленных товаров государств – членов [ЕАЭС](#).

Несмотря на наличие ряда нерешенных задач, идея глубокой экономической интеграции обретает конкретные практические очертания. Что нужно сделать для достижения максимального положительно - го эффекта ЕАЭС? На наш взгляд, повестка дня на ближайшие 10 лет

Україна, здійснюючи ринкові трансформації в цій галузі, прагне сформувати змішану бюджетно-страхову систему фінансування охорони здоров'я. Не маючи власного досвіду в цій галузі, Україна переймає цей досвід у інших країн світу. Змішана форма дозволить поєднати державні і приватні фінанси і спрямувати їх на покращення медичного страхування. А застрахований буде спокійний за свої права які будуть юридично захищені. Але це лише в теорії. Насправді фінансові проблеми пов'язані з корупцією правлячої сторони та розвитком тіньової економіки. Для досягнення реальної цілісності української системи охорони здоров'я необхідний час та значні інвестиції. Оскільки система державного медичного соціального страхування є важливою і стратегічною для держави, то необхідно погодитись, що до її впровадження необхідно підійти зважено і конструктивно.

Висновок. На даний момент Україна ще не готова до впровадження обов'язкового медичного страхування. Тому для початку потрібно удосконалити фінансову сторону цього питання. Наступним кроком стане прийняття низки нормативно-правових актів, які будуть належним чином регламентувати діяльність таких організацій. Невід'ємними будуть також створення конкурентного середовища та підвищення надійності установ у сфері медичного страхування. Головне – працювати в цьому напрямі і ОМС в Україні прийде на зміну застарілим радянським стандартам.

Література

1. Коваль О. А. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Коваль.
2. Шолота М. Г. Медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи його впровадження. [Електронний ресурс] / М. Г. Шолота.

признания своих убытков и обеспечения стабильной работы в долгосрочной перспективе.

Принимаемые Правительством и Национальным Банком РК меры по поддержке банковского сектора приведут к сокращению неработающих активов банковского сектора, к активизации интереса банков к кредитованию реального сектора и окажут мультипликативный эффект на развитие экономики страны в целом.

Программа окажет поддержку капитала крупных банков, усилит финансовую стабильность и устойчивость банковского сектора возможным новым неблагоприятным внешним вызовам и факторам.

Пересмотр и оптимизация действующих стратегий и бизнес-моделей банков, снижение давления на их капитал в результате провизирования и списания неработающих кредитов приведут к расширению кредитования приоритетных отраслей экономики в объеме не менее 300 млрд. тенге ежегодно. Это также предоставит возможность банкам сконцентрироваться на расширении и развитии новых эффективных банковских услуг, в том числе на развитии цифровых технологий в банковском деле, и приведет к снижению стоимости оказываемых услуг.

В Программе говорится, что на рост кредитного риска в банковской системе оказывают влияние: низкое качество залогового обеспечения банков в виде имущества и денег, поступающих в будущем; договоров страхования аффилированных компаний; гарантий физических лиц и небольших предприятий. В отдельных банках доля займов с нетвердыми залогами превышает 80% их ссудного портфеля.

Отдельными банками широко практикуется предоставление льготных займов лицам, с точки зрения закона прямо не имеющим признаков связанности, но косвенно связанным с акционерами или должностными лицами банка. Возврат подобных займов находится под риском. Замораживание и откладывание решения вышеназванных проблем на более поздние сроки, как это наблюдалось в предыдущие годы, приводит к значительному нарастанию системных рисков в банковском секторе.

Распространение этих практик стало возможным из-за множества институциональных недостатков, связанных с упущениями в работе, как

менеджмента банков, так и аудиторов и оценщиков за качество предоставляемой отчетности. Для повышения достоверности банковской отчетности потребуются регуляторная работа по всем этим направлениям, именно, усиление регуляторно-надзорного мандата Национального Банка посредством закрепления на законодательном уровне требования по оперативному контролю и применению риск-ориентированного надзора.

В частности, необходимо предоставить регулятору соответствующие инструменты для принятия решений в отношении проблемных банков, включая право на мотивированное суждение о качестве его активов и требуемых провизий, а также право на применение методов реструктуризации проблемных банков по своему усмотрению. Только в этом случае можно рассчитывать на быстрое урегулирование несостоятельных банков с минимумом потерь для государства.

В рамках оздоровления банковского сектора РК применена наилучшая мировая практика эффективного надзора. Основной задачей международной практики по государственной поддержке банков является разделение убытков между государством, акционерами банков и крупными кредиторами. Во всех странах используется различное сочетание инструментов поддержки. Основной особенностью казахстанской Программы является то, что она разработана с учетом текущих особенностей банковской системы РК – это структура обязательств банков, где превалирует доля средств государства, и активное вовлечение действующих акционеров банков в поддержку своих банков.

Как показывает международный опыт, для построения эффективного надзора, выявления проблемных банков и урегулирования несостоятельных банков необходимо наличие достоверной системы финансовой отчетности и законодательной базы.

Так, согласно Программе, регулятор должен иметь полномочия по применению надзорного суждения в рамках применения корректирующих и надзорных мер в отношении банка, если, по мнению регулятора, банк занимается деятельностью, которая ставит под угрозу банк либо банковскую систему. А также оценки достаточности провизий банков для обеспечения своевременного списания неработающих займов с учетом отражения реалистичных погашений и восстановлений, адекватности оценки стоимости залогового имущества в целях провизирования с учетом рыночных и макроэкономических условий. Также

забезпечити саме його адресність, тобто фінансування не загалом медичних закладів, а конкретних жителів.

Тому дане питання наразі є актуальним для України з декількох причин:

- Україна є однією з країн, що мають високий відсоток людей похилого віку в загальній структурі населення;
- проведення медичної реформи є однією з умов євроінтеграції України.
- Україна відноситься до країн з низьким рівнем суспільного здоров'я.

В Україні фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок Державного бюджету України, бюджетів місцевого та регіонального самоврядування, фондів медичного страхування, благодійних фондів та будь-яких інших джерел, не заборонених законодавством. Фінансована тільки з цих джерел, медична галузь протягом останніх десяти років хронічно недоотримує майже 50% необхідного мінімуму. Подібне становище не задовольняє ні лікарів, ні пацієнтів, ні органи державного управління, ні громадськість в цілому. Через це в Україні набирає популярність послуги ринку добровільного медичного страхування (ДМС). Але через кризовий стан економіки країни, з якого випливає низький рівень доходів громадян, далеко не всі можуть дозволити оформити собі вигідний страховий поліс. Дана практика частіше знаходить своє відображення у діяльності великих технічних підприємств, де через специфіку галузі великий коефіцієнт втрати часткової, або повної працездатності працівників, тому медичне страхування є однією із основних вимог працевлаштування.

Іншою ж формою є обов'язкове медичне страхування (ОМС) на стадії впровадження якого знаходиться Україна. Але розвиток даного напрямку стримує низка проблем:

- безвідповідальність страховиків перед страхувальниками;
- низький рівень зарплат та премій;
- відсутність законодавства, яке б регулювало медичне страхування, не інформованість населення щодо переваг і недоліків медичного страхування.

Основною проблемою у сфері медичного обслуговування є недостатнє фінансування і нерівномірний розподіл ресурсів у даній галузі. Переваги ОМС полягають у зниженні соціальних ризиків, посиленні соціальної захищеності громадян, а також виключенні випадків відмови їм у медичній допомозі.

Брода А.Ю., Бойко О., Черниченко Р.

Вінницький технічний коледж

НЕДОЛІКИ, ПЕРЕВАГИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. На даний момент Україна знаходиться у стані реформ які стосуються різних галузей державного сектору. Однією з таких галузей є медицина. Теоретично лікування в Україні є безкоштовним, але на практиці ми бачимо зовсім інше. Теперішнє функціонування державної медицини є недосконалим, має багато проблем. Тому останнім часом в Україні все більшої популярності набирає питання обов'язкового медичного страхування. Дана практика давно вже використовується у різних провідних країнах світу. Але чи є вона реальною для України сьогодні?

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження медичного страхування знаходило своє відображення в багатьох наукових працях і публікаціях. А саме даній темі присвятили увагу такі фахівці як Н.Андріїшина, Є.Поліщук, В. Рудня, М. Клімов, О.Коваль, О.Ночвай, І. Нікон, Я. Калинич, М. Мних та інші авторитетні науковці, якими розглянуто необхідність та особливості медичного страхування в Україні, а також проблеми та шляхи їх вирішення.

Мета статті. Визначення фінансових проблем медичного страхування, шляхи їх подолання і перспективу розвитку даної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу досліджень. І так для чого ж українцям потрібне медичне страхування? Насамперед для фінансування профілактичних заходів у разі настання нещасного випадку чи хвороби. Сутність даного виду страхування полягає у отриманні громадянином медичної допомоги при настанні страхового випадку за рахунок нагромаджених страхових фондів. Однією з найбільш важливих галузей сфери послуг є охорона здоров'я. Розвиток страхової медицини — один із перспективних напрямів розв'язання проблем фінансування охорони здоров'я. Нині питання страхової медицини є дуже актуальними. Досвід зарубіжних країн показує, що відповідні страхові фонди можуть стати вагомим джерелом фінансування, а механізм формування і витрачання цих коштів може

определения и выявления связанных лиц банков в целях регулирования сделок со связанными сторонами. Законодательство большинства стран, таких как США, ЕС, Россия и др., базируются на данных принципах.

В целом, эффективный режим урегулирования не должен полагаться на государственную поддержку несостоятельных банков или порождать ожидания, что такая поддержка будет оказана. Вместе с тем, использование государственных средств для оказания временной поддержки банков может оказаться необходимым в случае, если это будет иметь негативные системные последствия. При этом до начала использования государственных средств требуется введение прочных защитных механизмов, в том числе обеспечивающих распределение убытков на текущих акционеров [5].

Для оперативного реагирования на изменение ситуации в коммерческом банке в целях защиты средств вкладчиков Нацбанк РК планирует усилить работу по превентивному предупреждению кризисных явлений, не дожидаясь возникновения проблем и реализации риска. В настоящее время Нацбанк РК одобрил подходы к внедрению риск-ориентированного надзора на базе методологии, принятой в Европейском союзе, которые предполагают разработку новой надзорной модели, включающей определение методологии оценки жизнеспособности бизнес-модели и присущих ей рисков, систем управления рисками и внутреннего контроля банков, а также внутренних систем определения достаточности капитала и ликвидности, а также мотивированного суждения регулятора.

Рискориентированный надзор предусматривает полное изменение системы мер надзорного реагирования, в частности концептуальное изменение действующих ограниченных мер воздействия и мер раннего реагирования, оснований применения санкций и принудительных мер. Данная надзорная модель позволит поэтапно снижать степень подверженности банков различным рискам путем совершенствования систем управления ими. Этот механизм реализован в развитых странах. Регулятор должен оценивать банк не только по соблюдению пруденциальных нормативов, но и по риск-профилю банка. Оценивается аппетит банка к риску, активность кредитования связанных лиц и по льготным условиям, насколько бизнес-модель банка приемлема с точки зрения обеспечения его будущей устойчивости.

В 2017 году Нацбанком планируется внедрение единой методики оценки провизий с соответствующей корректировкой капитала банка (уменьшение регуляторного собственного капитала на разницу между регуляторными провизиями и провизиями по МСФО), эта практика существовала до 2013 года.

Также, будут ужесточены подходы к оценке сделок банков со связанными лицами и сделок на льготных условиях. Будут рассмотрены вопросы усиления ответственности аудиторов и оценщиков за сокрытие информации об ухудшении финансового состояния банка, вплоть до запрета на осуществление деятельности на финансовом рынке. Наряду с этим на законодательном уровне будет усилен мандат Национального банка в части проведения принудительной реструктуризации структуры капитала банка и упрощения процесса объединения банков [6].

Совокупные активы банковского сектора по состоянию на 1 мая 2017 года составили 25 трлн. тенге, ссудный портфель (основной долг) банковского сектора – 15,2 трлн. тенге. Доля неработающих займов (с просрочкой платежа свыше 90 дней) сохраняется на управляемом уровне – 8% от ссудного портфеля банков. Займы с просроченной задолженностью составили 17,7% или 2,7 трлн. тенге от ссудного портфеля, при этом займы с просрочкой свыше 90 дней (NPL) составили 8% или 1,2 трлн. тенге. Для сравнения – на 1 мая 2014 года максимальная доля NPL составляла 33,7% ссудного портфеля [7].

Составляемая в соответствии с МСФО отчетность банков предполагает достаточно значительный разброс суждений менеджмента банка и его аудиторов в вопросе отнесения займов к категории неработающих займов. В 2015 году произошли сильные макроэкономические шоки, что отрицательно отразилось на финансовом состоянии и платежеспособности заемщиков банков.

Однако банки стремятся отложить признание убытков по займам, в том числе за счет «искусственной» реструктуризации займов, перенося срок выплаты платежей на более поздние сроки. Такие займы в финансовых кругах называют «вечнозелеными». В результате займы, по которым фактически отсутствуют платежи, не включаются в категорию неработающих по отчетности банка. Поэтому Нацбанк РК полагает, что потенциальный объем неработающих займов в целом по системе превышает текущий уровень, заявленный банками в отчетности.

петицій, вуличні маніфестації. Такого роду дії передбачають тиск на місцеві, регіональні, центральні органи влади з метою вироблення і прийняття відповідних соціально-політичних і економічних рішень. Хоча соціальна активність основана на принципах добровільності, свободи участі, дану проблему не слід розглядати поза межами громадянської відповідальності людей перед законами своєї країни.

Держава при цьому повинна сприяти розвитку демократичних інститутів, гуманістичних принципів і ідей, забезпечувати додержування правил і свобод людини, сприяти різним формам участі населення в суспільній і державній діяльності, поважати начатки самоуправління, гарантувати гласність, судовий захист. Зрозуміло, що соціальна активність справляє вплив на розвиток політичних відносин в суспільстві, може сприяти їх збереженню і зміцненню або впливати на зміну відносин, які склалися між соціальними суб'єктами.

Ще один принцип пріоритету соціальних інтересів людини, який передбачає підпорядкування здійснення соціальних програм, соціального розвитку, освоєння соціального простору соціальним інтересам особистості. Передумова втілення цього принципу в життя – це заходи по розширенню можливостей для соціальної самореалізації людини, суспільної сфери задоволення її інтересів і потреб. Неодмінна умова забезпечення пріоритету потреб і інтересів людини – це її свобода, як функціональний чинник реалізації соціального потенціалу особистості, його використання в суспільстві.

Суттєве значення в цьому відношенні має зміцнення і розширення засад соціального розвитку особистості на саморегульованій основі, перенос ваги з зовнішнього регулювання суспільних процесів на внутрішнє саморегулювання (свідоме) соціального потенціалу як закономірність демократизації життєдіяльності.

З метою досягнення ефективності в здійсненні принципу пріоритету соціальних потреб та інтересів, необхідно створити умови для самореалізації особистісного стилю творчої соціальної діяльності людини, характерних для неї форм і способів самовираження соціальних цінностей. [132, с. 70]

зв'язку з його поведінкою і наслідками його діяльності. Він базується на взаємодії суб'єктів в соціальній сфері, що ґрунтується на необхідності виконання взаємних обов'язків і спільно встановлених правил. Принцип соціальної відповідальності пов'язаний з такими категоріями як соціальні інтереси, норми, цілі, надії, відповідальна діяльність та її наслідки. Він торкається в першу чергу таких суб'єктів як державні інститути, партії, організації, рухи, об'єднання, їх членів. Соціальна відповідальність може бути реальною, яка наступає відразу і перспективною, пов'язаною з наступним виконанням певних обов'язків. Оцінити відповідальність суб'єкта і визначити конкретну міру його соціальної відповідальності можна шляхом співставлення реальної діяльності і її результатів з інтересами держави, її інститутів по відношенню до яких даний суб'єкт взяв на себе обов'язок.

Слід зауважити, що в наукових дослідженнях ідея соціальної відповідальності розвивається у зв'язку з принципами свободи: свободи діяльності, прийняття рішення, волі. Тобто свобода – одна із умов відповідальності, відповідальність – одне із виявлень свободи. Людина має право приймати рішення і здійснювати дії згідно своїм перевагам, але вона повинна відповідати за їх наслідки і не може перекладати провину за негативні результати своїх рішень і дій на інших.

З принципом соціальної відповідальності співвідноситься принцип соціальної активності, головною метою якого є реалізація соціально вагомих інтересів. Соціальна активність характерна як для об'єднань громадян, так і для індивідів, і вона залежить від духовних і політичних цінностей і орієнтацій, загальної культури суб'єкта, поведінки і діяльності. За змістом соціальна активність може бути прогресивною і консервативною, конструктивною і деструктивною. Вона направлена на залучення максимально можливої уваги владних структур, громадськості, засобів масової інформації до різного роду суспільних проблем. Процес формування соціальної активності може відбуватися стихійно, незалежно від діяльності тих або інших соціальних інститутів шляхом обміну думками, дискусій, співставлення різних точок зору. Однак часто соціальна активність є результатом певних дій певних політичних організацій, державних установ, засобів масової інформації. Форми колективної самоорганізації громадян – ініціативні групи населення, різного роду спілки, експертні комісії, ради і т.п. Їх дії можуть включати збір підписів, подання

В связи с этим, реальное качество активов банков требует дополнительной оценки из-за низкого качества финансового состояния заемщиков, практики использования «нетвердых» залогов, например денег и имущества, поступающих в будущем, страховых полисов аффилированных компаний, гарантий физических лиц и так далее, а также невозвратного кредитования бизнеса акционеров и связанных с ними лиц.

По результатам проведенной работы по оценке качества активов и стресс-тестирования в зависимости от масштаба выявленных проблем будут приниматься соответствующие меры, которые включают требования по докапитализации банка со стороны его акционеров для повышения устойчивости банка.

Также меры будут включать процедуры оздоровления и урегулирования проблемных банков. Поэтому действия Нацбанка по проведению стресс-теста предполагают создание правовых и экономических условий для эффективного оздоровления и урегулирования проблемных банков и наиболее безопасных подходов, обеспечивающих быстрое разрешение проблем банков без подрыва доверия к банковской системе и с минимальными государственными расходами. Своевременность и информированность при принятии мер в отношении недостаточно устойчивых банков позволяет регулятору существенно снизить общественные издержки по обеспечению финансовой стабильности.

Национальный банк в целом придерживается позиции, в соответствии с которой на рынке должны функционировать только сильные и финансово устойчивые банки, способные выполнять требования регулятора и осуществлять свою деятельность, не подрывающую финансовую стабильность банковской системы. Слабые банки должны уйти с рынка.

Банки, которые желают остаться на рынке банковских услуг в условиях изменчивости экономической ситуации в стране и мире, а также вызовов, стоящих перед банковским сектором Казахстана, должны принимать соответствующие меры – объединяться или докапитализироваться. При этом Нацбанк поддерживает именно те инициативы банков, которые позволят обеспечить стабильность всей банковской системы. Выбранный подход соответствует текущей международной практике и получил положительные отзывы от МВФ.

Нацбанк РК поддерживает начатые отдельными банками инициативы по объединению, которые будут способствовать увеличению капитализации банков и улучшению действующих бизнес-процессов по обслуживанию клиентов. При этом регулятор готов оказывать необходимую поддержку банкам по скорейшему завершению интеграционных процессов, направленных на повышение эффективности банковского бизнеса. В соответствии с требованиями законодательства реализация потенциальной сделки по слиянию банков будет возможна только при условии соблюдения прав и законных интересов депозиторов, кредиторов, иных клиентов и контрагентов банков по договорам, включая международные обязательства [8].

На банковском секторе Казахстана наблюдается тенденция к консолидации фининститутов. В 2017 году он представлен 33 банками второго уровня. Оптимальное количество банков на рынке банковских услуг зависит от состояния экономики, на которую оказывают влияние внутренние и внешние факторы. Банковский сектор является кровеносной системой экономики в целом, перераспределяющей финансовые ресурсы между субъектами экономики. Поэтому необходимое количество его участников определяется, исходя из таких ключевых факторов как инфляция, ВВП на душу населения, относительный размер банковского сектора, площадь территории страны, численность ее населения и другое.

Объединение банков является решениями акционеров самих банков, которые желают остаться на рынке банковских услуг в условиях изменения макроэкономической ситуации и вызовов, стоящей перед банковским сектором Казахстана. Вместе с тем объединение банков может быть осуществлено только в случае обеспечения защиты интересов всех депозиторов и кредиторов банков [9].

Сохранять темпы притока доходов на уровне 2016 года участникам рынка приходится в условиях сужения размеров банковского сектора: из числа участников выбыл Казинвестбанк, приостановлено действие лицензии Delta Bank на прием депозитов и открытие банковских счетов, наконец завершилась крупнейшая сделка на рынке по приобретению Казкома Народным банком [10].

Согласно отчетности на 1 января 2017 года, ни один банк Казахстана не нарушил пруденциальные нормативы по достаточности капитала. Большинство банков были готовы и сформировали дополнительные резервы.

Government regulation of the economy

В. Дорошенко
кандидат історичних наук, доктор
економіки, докторант НАДУ, м. Київ

ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В контексті інституціональності важливе значення мають принципи соціальної політики. Серед них – соціальна справедливість, яка є перш за все категорією соціально-політичної і морально-правової свідомості. В якості поняття вона означає належне, яке відповідає певним уявленням про сутність людини і його невід’ємні права. Поняття «справедливість» містить в собі вимогу відповідності між практичною роллю різних соціальних груп в житті суспільства і їх соціальним положенням, між їх обов’язками і правами, між працею та винагородою, досягненнями людей і їх суспільним визнанням, між злочином і покаранням. Невідповідність у цих співвідношеннях оцінюється як несправедливість.

Слід зауважити, що з виникненням приватної власності і соціальної нерівності справедливість починають відрізняти від рівності, включаючи в неї і різницю в положенні людей відповідно з їх гідністю. Поряд з поняттям «справедливість», яке відобразило у собі структуру існуючих класових відносин, в народній свідомості завжди розвивалися ідеї справедливості, що висловлювали протест проти пригнічення, нерівності, а також національного гноблення.

Поняття «справедливість» має історичний характер, воно зумовлено умовами життя людей. Справедливими можна назвати суспільні відносини людей лише в тому сенсі, що вони відповідають історичній необхідності щодо практичної можливості створення умов життя людини, які відповідають даній історичній епі.

Дійсне розуміння справедливості включає рівність людей по відношенню до їх реальних соціальних, юридичних, політичних прав.

Ще один принцип в контекст даної теми – принцип соціальної відповідальності, який визначає відношення до суб’єкту соціальної політики у

свободи вибору життєвого шляху та формування соціального капіталу. Даний критерій дозволяє робити важливі уточнення й корективи у процесі соціалізації на рівні окремих соціальних груп.

Таким чином, виділені економічні критерії соціалізації відображають вплив основних результатів функціонування економіки на соціальний розвиток країни. На їх основі можна розробляти показники й індикатори соціалізації економіки в тих площинах, які відображено в даному дослідженні. Крім того, залучення до аналізу методологічних можливостей універсуміки дозволить розширити наші уявлення про широке коло економіко-неекономічних чинників соціалізації економіки.

Список використаних джерел

1. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика : [монографія] / Ю. К. Зайцев. – К. : КНЕУ, 2002. – 188 с.
2. Пилипенко Г. М. Інституціональні чинники співвідношення державної і ринкової координації економічної діяльності : [монографія] / Г. М. Пилипенко. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2012. – 293 с.
3. Тарасевич В. Н. Экуника: гипотезы и опыты : [монография] / В. Н. Тарасевич. – М. : ТЕИС, 2008. – 565 с.

Жизнеспособность бизнес-моделей отдельных банков на сегодня является существенным аспектом их деятельности. Необходима возможность генерации постоянного дохода и обеспечения устойчивости финансового института. Кризисные явления, сокращение потребительского спроса, увеличение стоимости фондирования, снижение доли качественных проектов в реальном секторе экономики будут способствовать снижению рентабельности финансового сектора.

Важно, чтобы участники рынка реально оценивали свои возможности на ближайшие годы, когда будет требоваться вложение капитала. Банки в основном привыкли пополнять капитал за счет капитализации своей прибыли. Это возможно в условиях высокой рентабельности. Сейчас ситуация изменилась. Дальнейшая капитализация банков должна происходить в первую очередь за счет средств акционеров. Проблемные активы, которые требуют формирования дополнительных провизий, и требования регулятора о повышении капитализации будут оказывать давление на банковский бизнес с двух сторон. Необходимо оптимизировать затраты, проводить консервативную политику либо начинать процессы консолидации с другими участниками финансового рынка, которые обладают более жизнеспособной бизнес-стратегией.

Формально некоторые банки проводят высокорисковые операции, которые не приводят к текущему нарушению пруденциальных нормативов. Однако концентрация таких операций и продолжение такой политики в будущем приведут к ухудшению финансового состояния. В этих условиях у Национального банка отсутствуют реальные инструменты воздействия по ограничению такого рода операций. Необходим соответствующий инструментарий [11].

Понимание масштаба потенциальных проблем позволит конструктивно подойти к процессу внедрения системы упорядоченного разрешения проблем несостоятельных банков с широким применением инструментов рекапитализации и реструктуризации жизнеспособных банков и надлежащей санацией нежизнеспособных.

Список использованной литературы:

1. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность» 2017 г.
2. Информационные сообщения. Национальный Банк Республики Казахстан. 3 февраля 2017 года. <http://www.nationalbank.kz/>
3. Председатель Национального Банка Данияр Акишев: Программа поддержки банковского сектора будет реализована в 2017 году. // «Интерфакс - Казахстан» 02.05.2017 г <http://www.nationalbank.kz/>
4. Нацбанк разработал программу оздоровления банковского сектора. 15.06.2017. <http://khabar.kz/ru/news/obshchestvo/item/83836-natsbank-razrabotal-programmu-ozdorovleniya-bankovskogo-sektora>
5. Информационные сообщения. Национальный Банк Республики Казахстан. 11 июля 2017 года. <http://www.nationalbank.kz/>
6. Максимов М. **Нацбанк имеет четкие ориентиры по развитию банковского рынка.** Национальный банк информирует, разъясняет, комментирует // Казахстанская правда 20 апреля 2017 года
7. Информационные сообщения. Национальный Банк Республики Казахстан. 15 июня 2017 года /<http://www.nationalbank.kz/>
8. Максимов М. **Нацбанк имеет четкие ориентиры по развитию банковского рынка.** Национальный банк информирует, разъясняет, комментирует // Казахстанская правда 20 апреля 2017 года
9. Председатель Национального Банка Данияр Акишев: Программа поддержки банковского сектора будет реализована в 2017 году. // «Интерфакс - Казахстан» 02.05.2017 г <http://www.nationalbank.kz/>
10. Halyk, Qazkom и Kaspi названы самыми прибыльными банками РК. // [Курсив](https://www.banker.kz/news/halyk-qazkom-and-kaspi-named-the-most-profitable-b/) 27.07.2017. <https://www.banker.kz/news/halyk-qazkom-and-kaspi-named-the-most-profitable-b/>
11. Максимов М. Создавая запас прочности. Национальный банк информирует, разъясняет, комментирует. // Казахстанская правда 15 февраля 2017. – С. 5.

залежить від величини споживання. Саме тому споживання можна розглядати як важливий критерій соціалізації економіки. Очевидно, що кількісні параметри споживання визначаються досягнутим рівнем економічного розвитку і фіксуються низкою макроекономічних показників (валових, чистих, внутрішніх, національних, на одну особу). Для того щоб уявити зміни, які характеризують процес споживання, не достатньо послідовно проаналізувати ряд показників, які характеризують економічні та соціальні процеси (ВВП, динаміка споживання, частка споживання у ВВП тощо). На основі макроекономічного аналізу можна виділити величину споживання в різних інституціональних секторах економіки. Це дозволяє визначити важливий параметр соціалізації економіки за критерієм споживання – рівень споживання населення. Для цього можна використовувати дані статистики, що відображають динаміку споживання домогосподарств у національній економіці.

Третій критерій соціалізації економіки характеризує зрушення в сфері культури. Оскільки розвиток матеріальної культури значною мірою охоплено критеріями споживання і праці, доцільно звернути увагу на духовну культуру індивідів і суспільства в цілому. Соціокультурні інститути стають визначальним елементом у соціосфері сучасного виробництва, яка, на нашу думку, передбачає взаємоповагу, доброзичливість, творчий настрій працівників, розуміння процесів, цілей, добровільність і глибоку зацікавленість у результатах праці, важливість її економічних і соціальних результатів, сприяє формуванню сучасної креативної особистості – учасника виробничого процесу.

Четвертий критерій соціалізації економіки виявляє та відображає ступені розповсюдження й глибину різних форм соціальної нерівності. Якщо фундаментальною основою соціальної поляризації та нерівності є протиставлення праці і капіталу, то один із його проявів – це майнове розшарування в суспільстві. Наразі соціальна нерівність в Україні перетворилася в неформальний інститут. Результатом поглиблення соціальної нерівності в суспільстві стала маргіналізація великої кількості людей і цілих соціальних груп.

П'ятий критерій соціалізації економіки відображає удосконалення соціальних характеристик робочої сили, окремі соціальні зв'язки і відносини. Він відображає таку перебудову соціальних зв'язків, на основі якої можна інтегрувати суспільство, створити кращі можливості для розвитку людини, формування особистості, самоорганізації та суспільної активності, розширення

Economic theory

Івашина С.Ю.

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ЕКОНОМІЧНІ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ КРИТЕРІЇ

СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Аналіз усього розмаїття економіко-неекономічних взаємодій, серед яких можна виділити комплекс багатомірних взаємодій універсального типу, відкриває шлях до розробки комплексу критеріїв соціалізації економіки. Очевидно, що застосування виключно економічних критеріїв соціалізації економіки, на основі яких використано макроекономічні показники, а саме: величина доходів і споживання, рівень безробіття і життя населення, – явно недостатньо. Тому дослідники пропонують вивести критерії соціалізації економіки з аналізу самого суб'єкта соціалізації – людини з відповідними її потребами та інтересами [1–3].

Запропоновані нами критерії охоплюють явища та процеси, що містяться в усіх сферах життєдіяльності людей, де відбувається соціалізація економіки. Такими сферами, на нашу думку, є сфери праці, споживання, культури, рівня якості та способу життя.

Отже, перший критерій соціалізації економіки стосується сфери праці. Значущість сфери праці для соціалізації економіки важко переоцінити: суспільний поділ праці лежить в основі формування економічних і соціальних структур суспільства, а сукупність форм і видів праці багато в чому визначає його культурний устрій. У системі способу життя праця виступає не просто інструментальним засобом перетворення форм життєдіяльності, а все більше перетворюється на самоцінність. Безумовно, праця – це не тільки економічна, а й соціальна категорія. Вона впливає на соціалізацію економіки через розвиток продуктивних сил.

Другий критерій – величина, склад і структура споживання в їх відношенні до зумовленої системи потреб. Добробут людей – мета, суть і кінцевий результат функціонування суспільного виробництва. Він прямо

Foreign economic activity

Залесский Б. Л.

Белорусский государственный университет

БЕЛАРУСЬ – УКРАИНА:

ОРИЕНТИР – ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ КООПЕРАЦИЯ

В июле 2017 года в Киеве состоялось 25-е заседание белорусско-украинской смешанной комиссии по вопросам торгово-экономического сотрудничества, в рамках которого сторонами были достигнуты договоренности по стимулированию взаимной торговли и взаимодействию в сфере производственной кооперации для обеспечения роста взаимного товарооборота. Напомним, что рекордным в сотрудничестве двух стран стал 2012 год, когда объем белорусско-украинской торговли составил 7,866 миллиардов долларов с положительным сальдо для белорусской стороны – 3,247 миллиарда долларов. После этого показатели двустороннего взаимодействия стали довольно существенно снижаться – до 3,47 миллиардов долларов в 2015 году. И только «по итогам 2016 года товарооборот с Украиной увеличился на 10,5%, экспорт – на 13,2%, импорт – на 3,2%. Сальдо взаимной торговли за указанный период – положительное в размере 1,87 млрд. долларов» [1]. Позитивная динамика отмечается и в 2017 году: «Так, в январе-мае товарооборот вырос на 26,7% и составил \$1,7 млрд. При этом рост объемов поставок отмечен с обеих сторон» [2]. Одним из основных резервов, потенциал которого сегодня активно актуализируется сторонами в плане решения поставленной задачи по возврату в ближайшие годы к рекордному показателю взаимного товарооборота в 8 миллиардов долларов, является развитие производственной кооперации. Здесь уместно заметить, что в Украине успешно функционируют сборочные предприятия по выпуску белорусских тракторов, зерноуборочных комбайнов, лифтового оборудования, троллейбусов, а на белорусской земле созданы современные предприятия с участием украинского капитала по выпуску пассажирских вагонов, сварочных электродов, модернизации вертолетной техники.

В сентябре 2017 года этот перечень пополнился ООО «Белтрибо» – первым в Беларуси предприятием по производству тормозных колодок и накладок, открывшемся в Старых Дорогах Минской области. Учредители предприятия –

Стародорожский механический завод и Белоцерковский завод “Трибо” – поставили перед ним серьезную задачу: достичь в течение двух ближайших лет оборота в пять миллионов долларов. Предпосылки для ее успешного решения видятся в широком ассортименте выпускаемой здесь продукции. Ведь это – не только производство деталей для обслуживания карьерных самосвалов Белорусского автомобильного завода, но и выпуск тормозных колодок для Минского метрополитена, Минского тракторного завода, а с первого полугодия 2018 года – для завода легковых автомобилей “БелДжи”. Здесь же будут производить тормозные колодки и диски сцепления для техники “Гомсельмаш” и колодки для нужд Белорусской железной дороги. Кроме того, «в Старых Дорогах планируется освоить производство железнодорожных колодок, которые будут поставляться в Латвию, Литву и Эстонию» [3]. Ожидается, что уже через полгода новый завод выйдет на полную проектную мощность, а объем инвестиций в него за ближайшие два года составит около двух с половиной миллионов долларов.

О своем намерении создать совместное предприятие в машиностроении и переработке сельскохозяйственной продукции заявили в сентябре 2017 года руководители Гомельской и Херсонской областей. В частности, речь идет о сборке комбайнов “Гомсельмаш” на одном из предприятий Херсонщины. Актуальность этого совместного проекта для украинской стороны диктуется тем обстоятельством, что «в ближайшие годы местным аграриям необходимо заменить около 500 единиц техники, которая уже выработала свой ресурс» [4]. С белорусской стороны интерес к кооперации с украинскими коллегами объясняется тем фактом, что Гомельская область закупает за рубежом значительное количество высокобелковых кормов для своего животноводства, в том числе шрот подсолнечника. В этой связи весьма перспективно выглядит предоставление херсонским производителям мощностей Гомельского жирового комбината для переработки семян подсолнечника с последующей реализацией полученного растительного масла под собственными марками.

Кроме того, особенно перспективно в плане увеличения взаимного товарооборота Беларуси и Украины выглядит развивающееся взаимодействие сторон по поставкам на украинский рынок белорусской большегрузной техники. Известно, что в Украине сейчас работает более двух тысяч карьерных самосвалов Белорусского автомобильного завода, составляющих свыше 90 процентов от всего парка данной техники в этой стране. В их числе – и машины грузоподъемностью 220 тонн, работающие на Ингулецком горно-обогатительном комбинате в

Проанализируем динамику роста доходов казахстанцев за период 2001-2016 гг. и ее влияние на улучшение уровня жизни в соответствии с рейтинговыми позициями.

Данные приведенные на графике показывают положительную динамику роста доходов населения Казахстана за указанный период. В среднем доходы населения увеличились в 8 раз.

Таким образом, исходя из вышеперечисленного, следует сделать вывод о том, что рост доходов населения находится в определенной взаимосвязи с ростом уровня жизни населения. Эта зависимость усиливается при наличии крупномасштабных социально значимых программ и проектов, реализуемых на уровне государства, а также положительных условий в политической жизни страны.

Используемые источники:

1. Экономическая статистика. / Под ред. Ю.Н. Иванова. Инфра М, 2007.
2. Уровень жизни в Казахстане улучшается - http://www.inform.kz/ru/uroven-zhizni-v-kazahstane-uluchshaetsya_a3027960
3. Economist Intelligence Unit <http://www.economist.com/topics/economist-intelligence-unit>

Если проанализировать страны, входящие в число развитых, то преимущественно это страны, имеющие сильную стабильную экономику, сформированную длительным историческим процессом, политическая и экономическая жизнь которых не пережила резких изменений начиная с сороковых годов прошлого столетия. Чего нельзя сказать о странах, входящих во вторую группу рейтинга – Казахстане, России и Белоруссии, переживших в короткий исторический срок смену политических эпох и практически полный развал экономик.

Сегодня перед Казахстаном стоит амбициозная задача за короткий срок войти в 30 развитых стран мира, а, следовательно, повысить уровень жизни своего народа.

Следуя логике всего вышесказанного доходы казахстанцев в ближайшее время должны значительно вырасти, и речь здесь идет не только о росте заработной платы населения - дохода, получаемого владельцем фактора производства (50%-70% от общего дохода). К доходной части населения в экономической науке также относятся доходы, получаемые за счет

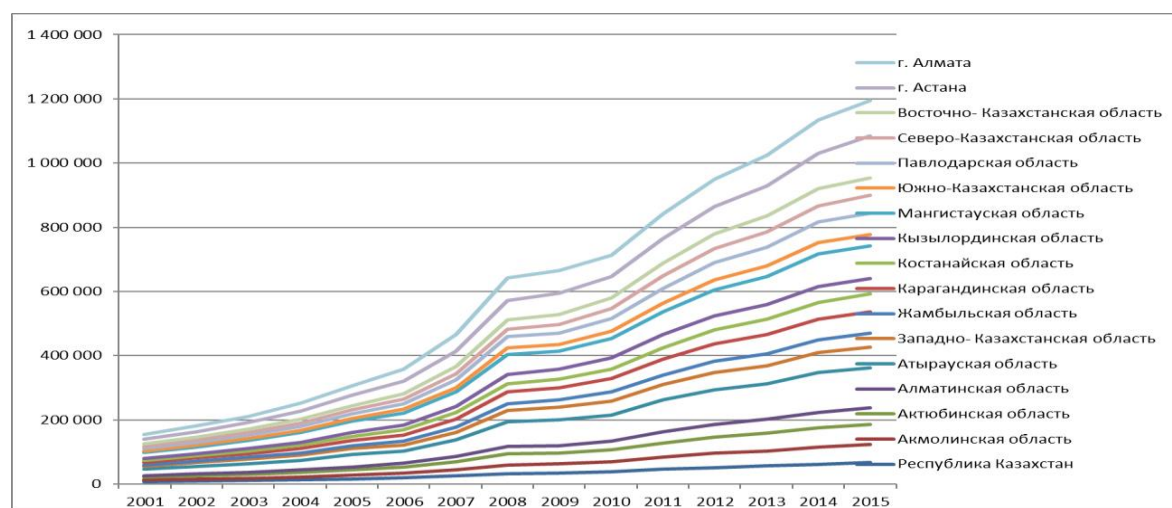

Рисунок 1. Оценка номинальных денежных доходов в среднем на душу населения

использования иных факторов производства (капитала, земли, предпринимательских способностей) и так называемые «трансфертные платежи» – т. е. доходы как результат перераспределения совокупного общественного продукта.

Днепропетровской области. В конце августа 2017 года в Украину было поставлено еще пять карьерных самосвалов грузоподъемностью 130 тонн. И сейчас специалисты совместного предприятия «Кривбасс-БелАЗ-Сервис» завершают монтаж и пусконаладочные работы. «В скором времени 130-тонные самосвалы будут введены в эксплуатацию в ПАО «АрселорМиттал Кривой Рог», где уже используется свыше 80 единиц техники производства ОАО «БелАЗ»» [5].

Все эти примеры достаточно наглядно показывают высокий потенциал развития белорусско-украинской производственной кооперации, нацеленной на увеличение взаимного товарооборота вдвое за ближайшие два года.

Литература

1. Об итогах внешней торговли Республики Беларусь и Украины в 2016 году [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: http://ukraine.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/
2. Беларусь и Украина на заседании межправкомиссии в Киеве обсудят стимулирование взаимной торговли [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-ukraina-na-zasedanii-mezhpravkomissii-v-kieve-obsudjat-stimulirovanie-vzaimnoj-torgovli-257135-2017/>
3. Первое в Беларуси предприятие по производству тормозных колодок открылось в Старых Дорогах [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/pervoe-v-belarusi-predpriatie-po-proizvodstvu-tormoznyh-kolodok-otkrylos-v-staryh-dorogah-267852-2017/>
4. Сидорчик, В. Гомельская и Херсонская области планируют создать СП в машиностроении и сельхозпереработке / В. Сидорчик // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-hersonskaja-oblasti-planirujut-sozdat-sp-v-mashinostroenii-i-selhozpererabotke-266822-2017/>
5. БелАЗ поставил в Украину пять карьерных самосвалов [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/belaz-postavil-v-ukrainu-pjat-karjernih-samosvalov-264698-2017/>

Investment activity and stock markets

dr. of sci. Pistunov I.M.

HEI "National Mining University", Ukraine

MODEL OF INVESTMENT PORTFOLIO OPTIMIZATION

Many researchers and practitioners traders investigate the problem of optimal portfolios formation. This method is an effective tool for filtering incoming data on securities volatility. As for research works relevant for CIS countries, a significant contribution to the theory of optimal investment portfolio.

Despite the existing variety of scientific and practical approaches to formation of investment strategy and risk management, classical Markowitz and Sharpe models are widely applied for direct distribution of funds among the assets.

The aim of this study is to improve the investment portfolio optimization model by combining existing Markowitz and Sharpe models.

Pistunov-Sitnikov risk-revenue model. The model was created as a solution to multicriteria optimization task ensuring risk minimum and profit maximum. As a result convolution of two Markowitz criterion was formed. Whereby the criterion of "minimum" was placed in the numerator and the criterion of "maximum" - the denominator. Also, the numerator was added to the weighted average variance portfolio. The main idea of this model was to unite the Markowitz model with maximum rate of return and minimum risk.

Its advantage over the previously described models is that there is no need to determine the acceptable level of risk and income. This model requires the same statistical calculations as Markowitz model. This model works great with small number of assets and with relatively volatile stock market (1).

Integrated Pistunov-Sitnikov-Sharpe model.

We use the Pistunov-Sitnikov approach, that allows assembling two Markowitz models into one by putting the rate of return into numerator and the risk into the denominator.

Материальное благополучие: ВВП на душу населения, Паритет покупательной способности. Источник: Economist Intelligence Unit.

Политическая стабильность и безопасность: рейтинги политической стабильности и безопасности. Источник: Economist Intelligence Unit.

Климат и география: широта, для различения холодных и жарких климатов. Источник: CIA World Factbook.

Гарантия работы: уровень безработицы (в процентах). Источник: Economist Intelligence Unit.

Политическая свобода: средний индекс политической и гражданской свободы. Шкала от 1 (полностью свободная) до 7 (несвободная). Источник: Freedom House.

Гендерное равенство: измеряется путём деления средней зарплаты мужчин на зарплату женщин. Источник: UNDP Human Development Report

Степень развитости данных факторов так или иначе базируется на объёме реальных доходов на душу населения и соответствующем объёме потребления. Именно доходы населения (среднедушевые номинальные и реальные доходы, показатели дифференциации доходов, номинальная и реальная начисленная средняя заработная плата, средний и реальный размер назначенной пенсии, величина прожиточного минимума и доля населения с доходами ниже прожиточного уровня, минимальные размеры заработной платы и пенсии и пр.) являются одним из основных показателем качества жизни населения.

Общий рейтинг стран мира по качеству жизни разделен на четыре группы человеческого развития. Всего в рейтинге 188 государств. К первой относятся страны с очень высоким уровнем развития. Возглавляют данную группу, Австралия и Норвегия, страны, которые имеют высокоразвитую инфраструктуру, отличную систему здравоохранения и активное гражданское общество. Ко второй группе относятся страны с высоким уровнем развития (50-105 место). Российская Федерация и Беларусь открывают эту группу расположившись на 50 месте, Казахстан в этой группе занимает 56 место. Далее к третьей группе относятся страны со средним уровнем (106-143 место) и к четвертой - с низким. В группе с низким уровнем развития находятся в основном страны Африки, расположенные южнее Сахары. Самое последнее место рейтинга (188-е) занимает Нигер.

Перова Н.С., Исаинова С.Р.

Карагандинский государственный университет им. Е.А. Букетова

ПОКАЗАТЕЛИ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ: ДОХОДЫ

В жизни общества одно из важнейших мест занимает экономическая сфера, то есть все то, что связано с производством, распределением, обменом и потреблением созданных трудом человека благ. В свою очередь одним из основных показателей, определяющих экономическое развитие страны является уровень и качество жизни населения, уровень его благосостояния.

Статистическая наука и практика под понятием «уровень жизни населения» подразумевают степень удовлетворения материальных и духовных потребностей людей массой товаров и услуг, используемых в единицу времени [1]. Сюда относятся и качественные характеристики состояния условий жизни, труда и занятости, быта и досуга, здоровья и образования. Таким образом, уровень жизни населения определяется как социально-экономическая категория, характеризующая общее благосостояние народа, потребление каждым человеком материальных, культурных, социальных благ услуг в совокупности с условиями, обеспечивающими возможность удовлетворения действительных его потребностей. Качество жизни при этом означает удовлетворенность населения своей жизнью и жизненными условиями, исходя из его реальных различных потребностей и интересов.

Исследование индекса качества жизни, разработанного компанией Economist Intelligence Unit для составления международного рейтинга, использует девять факторов для определения оценки страны. Это:

Здоровье: ожидаемость продолжительности жизни (в годах).
Источник: US Census Bureau.

Семейная жизнь: уровень разводов (на 1 тыс. чел.), ставится оценка от 1 (мало разводов) до 5 (много разводов). Источники: ООН; Euromonitor.

Общественная жизнь: переменная принимает значение 1 если в стране высокий уровень посещаемости церкви или профсоюзного членства.
Источник: World Values Survey.

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{\sqrt{\sum_i x_i^2 v_i^2 + \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N x_i x_j v_{ij}}}{\sum_i x_i d_i} \rightarrow \min \\ \sum_{j=1}^N x_j = 1 \\ x_j \geq 0, j = 1, \dots, N \end{array} \right. \quad (1)$$

where d_i – average rate of return of asset i , v_i – variation (standard deviation) rate of return on asset i , v_{ij} – covariance of profitability of assets j and i , $x_{i,j}$ – the share of capital spent on the purchase of securities i and j .

Considering the Sharpe model we have R_f – rate of return on the risk-free asset. Elimination of this parameter provides us with portfolio level of profitability i.e. maximum aiming function.

But there is a rate of return index in the denominator of Pistunov's optimal portfolio model.

This inequality ensures the implementation of the premise that the risk of the portfolio should not exceed pre-specified risk frontier. The counterpart of this constrain is also present in the Markowitz model, as well as set beforehand expected portfolio return. But the model Pistunov-Sitnikov allows to omit the definition of such values as predefined profit and risk. On the top of that, the index that characterizes risk (β_i) is present in the denominator. Therefore, the Sharp's model constrain is discarded completely. So a simplified version of the denominator is multiplied by the denominator of Pisunov's model and the numerator remains unchanged.

Thus, Integrated Pistunov-Sitnikov-Sharpe model is (2).

The model was tested on real data of equities of the energy sector, traded on the New York Stock Exchange with next results (table 1). Especially for this comparison criterion of relative riskiness was developed, that is calculated according the formula:

$$Vr = R/M,$$

where R – risk, a M – rate of return of asset.

$$\left\{ \begin{array}{l} \sqrt{\sum_i x_i^2 v_i^2 + \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N x_i x_j v_{ij}} \rightarrow \min \\ (\sum_{j=1}^N \alpha_j x_j + R_m \sum_{j=1}^N \beta_j x_j) \cdot \sum_{j=1}^N d_j x_j \\ \sum_{j=1}^N x_j = 1 \\ x_j \geq 0, j = 1, \dots, N \end{array} \right. \quad (2)$$

Table 1 - Comparison of calculations on optimization models

Model	A	AE	DTEE	EI	En	PSEG	Vr
Developed integrated model	23%	34%	23%	6,6%	1,7%	13%	0,0007
Pistunov-Sitnikov model	23%	43%	25%	3,1%	0,0%	6,9%	0,0008
Sharpe model	0,0%	0,0%	23%	52%	25%	0,0%	0,0472
Markowitz (risk minimization)	92%	8,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1028
Markowitz (profit maximization)	21%	79%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1036

Legend for corporations: A – Ameren, AE – American electric, DTEE – DTE Energy, EI – Edison international, En – Enbridge, PSEG – Public Service Enterprise Group,

6. Побурко Я.О. Тенденції економічного поглинання господарських суб'єктів у промислових територіальних системах: Монографія / Я.О. Побурко, Я.Я. Пушак, Ю.Є. Ковний // наук. ред. С.О. Ішук. – Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – 2008. – 97 с.
7. Абалкин Л.И. Политическая экономия и экономическая политика. / Л.И. Абалкин – М.: Мысль, 1989. – 490 с.
8. Гегель Г. Соч. / Г. Гегель. – М.: Мысль, 1990. – Т.8. – 480 с.
9. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т. 18 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – М.: Издательство политической литературы, 1981. – 842 с.
10. Богдан Н. М. Детермінанти регіонального розвитку: узгодженість інтересів регіону та галузевих комплексів // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації», ЗНТУ, Запоріжжя. – 2017. – С.50-53.
11. Богдан Н.М. Согласованность экономических интересов субъектов туристского комплекса региона в контексте обеспечения регионального развития / Н.М. Богдан // Scientific and educational journal «The genesis of genius», Geneva, Switzerland August 1, 2014 # 2, с. 37-41.
12. <http://vtit.kuzstu.ru/books/shelf/book5/>

не повинно бути показників похідних, витікаючих один з іншого. Склад показників визначається, з одного боку, так, щоб повніше охарактеризувати досліджувану систему, з іншою – слід враховувати ту обставину, що кожен додатковий показник буде істотний ускладнювати аналіз;

- формування нормативу, тобто такого порядку руху набору показників господарської діяльності, який би забезпечував якнайповніше узгодження інтересів за прийнятим критерієм.

Таким чином, оцінку ступеню збалансованості економічних інтересів необхідно визначати на основі розробки системи показників і критеріїв, що характеризують не тільки поточний стан а й динаміку та перспективи їх розвитку. Тільки з урахуванням таких критеріїв можливо створити дієвий та ефективний механізм балансу інтересів, що буде спрямований на взаємний позитивний вплив в процесі розвитку регіону.

Література:

1. Амоша О. Удосконалення економічного механізму супроводу програми науково-технічного розвитку / О. Амоша // Економіст. – 2001. – № 12. – 29 с.
2. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку: Монографія / П.Т. Бубенко. – Х.: ХНАМГ. – 2008. – 295 с.
3. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / Варналій З.С., Мокій А.І., Новікова О.Ф., Романюк С.А., Чужиков В.І., Мазур І.І., Мітряєва С.І., Нижник О.М., Павлюк А.П., Шаульська Л.В., Шевченко О.В., Биркович В.І., Жук В.І., Калашніков Є.О. – К.: Знання України. – 2005. – 498 с.
4. Данилишин Б., Пилипів В. Формування цілісної господарської системи: соціолого-економічні аспекти / Б. Данилишин, В. Пилипів // Вісник НАН України. – 2008. – № 7. – с.3-11.
5. Недашківський М.М. Регіональні фактори реалізації інвестиційного процесу в Україні / М.М. Недашківський. – Державна податкова адміністрація України. Український фінансово-економічний інститут. – 1999. – с. 37.

The obtained results indicate that the developed integrated model is the most effective among models considered on the rate return criteria. This conclusion is supported with the criterion of relative riskiness that was developed specially for this study. The relative riskiness (0.000702) is minimal for the portfolio formed on integrated model.

Human resources management

Безпалько О.В. к.е.н., доц., Грищенко Д.Г. к.е.н.
кафедра «Управління персоналом і економіка праці»,
Національний університет харчових технологій

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗНАНЬ В СУЧАСНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Одна із основних характеристик будь-якої соціально-економічної системи визначається через розвиток. Як економічне поняття, розвиток – це незворотна, спрямована, закономірна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів. Але тільки одночасна наявність всіх трьох зазначених властивостей виділяє процеси розвитку серед інших змін. В сучасному світі це поняття уточнюється і доповнюється іншим терміном – «прогрес» – напрямок розвитку, для якого характерним є перехід від нижчого до вищого, поступовий рух уперед, до кращого. Форми розвитку різноманітні: еволюційні і революційні, екзогенні та ендогенні, екстенсивні та інтенсивні. В розвитку НТП періодично відбуваються переходи на якісно новий рівень. Цикли представляють собою періодичну зміну революційних і еволюційних етапів розвитку, коли кількісне накопичення різних досягнень та досвіду призводить до суттєвих якісних змін – матеріалізації людських знань, підвищенні продуктивності праці тощо. Такі форми розвитку як екзогенна та ендогенна в розвитку соціально-економічних систем присутні завжди разом. Екзогенну, або зовнішню форму можуть представляти такі джерела, як покупка патентів та ліцензій, бюджетне фінансування цільових програм тощо. До ендогенних джерел розвитку відносяться власні внутрішні джерела підприємства: фінансові, людські тощо. Екстенсивний розвиток пов'язаний з кількісним розширенням поля діяльності підприємства, інтенсивний – з застосуванням більш ефективних засобів виробництва: нової техніки і технології, навчання персоналу новим методам роботи тощо.

Однією з найголовніших рис сучасної економіки є перехід на нову інноваційну форму розвитку – «суспільство знань». Знання це – форма інформації, існування систематизованого результату інтелектуальної діяльності людини. Виділяють різні види знань: наукове, повсякденне, інтуїтивне, релігійне

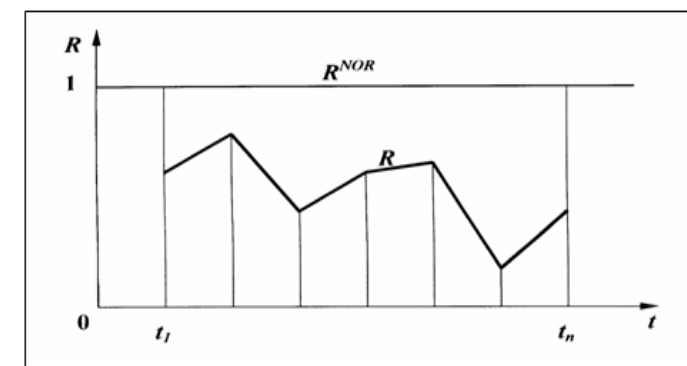

Рис. 1. Геометрична інтерпретація балансу економічних інтересів

Розроблено автором на основі [12]

Ділянка, обмежена по R^{NOR} в інтервалі часу $[t_1, t_n]$ відображає ситуацію, коли у будь-який момент часу функціонування господарської системи забезпечує повне узгодження економічних інтересів. Ділянка, обмежена по R в інтервалі часу $[t_1, t_n]$ відображає реальний рівень узгодженості інтересів. Величину цього рівня можна оцінити співвідношенням площ другої і першої ділянок [12]. З урахуванням того, що $R^{NOR}=1$, пропонується наступна проста формула:

$$L = \frac{0,5 \cdot (R_1 + R_n) + \sum_{i=2}^{n-1} R_i}{P - 1}$$

де P – число періодів часу.

Чим краще узгоджені інтереси, тим більше значення матиме L (максимум $L = 1$, мінімум $L = 0$). Якість пропонованої оцінки залежить від трьох моментів:

- вибір критерію оцінки. Критерій повинен ґрунтуватися на об'єктивних законах розвитку, відображати тенденцію, характерну для сучасного етапу, з урахуванням його специфіки і особливостей. З урахуванням достатньої універсальності пропонованого методу критеріїв в загальному випадку може бути декілька. Це залежить від цілей, які ставляться;

- визначення набору показників, по яких передбачається аналізувати функціонування господарської системи на предмет узгодженості економічних інтересів. Неодмінна вимога до цих показників – їх первинність, тобто в наборі

Якщо намагатися в якості критерію ухвалювати який-небудь один показник, що нехай навіть досить ємко характеризує успішність господарської діяльності, то проблеми не зникають. З одного боку, деякі показники можна розрахувати різними способами, з іншого боку – затверджувати, що поодинокі показники досить повно характеризують процеси, що відбуваються в господарській системі, було б необачно. Жоден вартісний або натуральний показник результатів господарської діяльності на рівні галузі чи міста не може претендувати на роль вичерпного критерію оцінки. Спроба сформулювати критерій з декількох показників приводить до зростання складності такого критерію при одночасному зниженні його інформативності. Серйозна небезпека полягає в тому, що не завжди є впевненість в єдиноспрямованості критеріїв і їх значеннєвої порівнянності. Але, на наш погляд, не можна ухвалювати й діаметрально протилежну позицію [10].

У деяких випадках оцінювати намагаються так звані «згорнутим» критерієм, що мають у своїй основі кілька показників, з якими проводяться різні арифметичні маніпуляції. Як приклад можна привести всілякі індекси, використовувані в статистику (агрегатні, гармонійні й ін.). Не можна затверджувати, що «згорнутий» критерій не відбиває оцінку діяльності суб'єкта. Питання в тому, як точно він її відбиває й що він взагалі відбиває. Не можна забувати, що згортання показників у деяких випадках надає підсумковій оцінці інша якість внаслідок вичленовування частини структури досліджуваної системи, яка може й не мати властивості, властиві цілісній системі. Тут виникає вже згадувана ситуація «критерій оцінки критерію» з усіма притаманними їй проблемами [11].

На думку автора, певним кроком до дозволу позначених проблем може бути підхід до формування критерію виходячи з очевидного припущення, що будь-який процес не існує поза часом. Розвиток процесу відбувається також у часі. Слід мати у виді, що час тут розуміється не в загальноприйнятій виставі, а в його економічному аспекті – у тому, що ми називаємо економічним часом і виходимо із припущення, що кожна господарська система функціонує у своєму власному часі [12].

Геометрична інтерпретація оцінки узгодженості інтересів показана на рис. 1.

та інші. Повсякденне знання служить основою орієнтації людини в навколишньому світі, основою її повсякденної поведінки і передбачення, але звичайно містить помилки і протиріччя. Науковому знанню властиві логічна обґрунтованість, доведеність, відтворення результатів, прагнення до усунення помилок і подолання суперечок. Значення терміну «знання» в сучасному світі значно розширилося. В залежності від контексту це поняття може означати «науковий потенціал», «інтелектуальний потенціал» «інформація», ноу-хау.

Знання в теорії штучного інтелекту це – сукупність даних про світ, що включають інформацію про властивості об'єктів, закономірності процесів і явищ, а також правила використання цієї інформації для ухвалення рішень. Головна відмінність знань від даних полягає в їхній активності, тобто поява в базі нових фактів або встановлення нових зв'язків може стати джерелом змін в ухваленні рішень. Крім загальноприйнятих видів знань дослідники класифікують знання ще і за такими ознаками: суспільно-нові знання, тобто такі, яких раніше ніхто не мав та суб'єктивно нові знання, так звані «старі знання, які передаються новим індивідуумам»; теоретичні і прикладні знання; знання, які необхідні для якихось дій; знання для загального розвитку; знання для духовних цілей тощо.

Інтелектуальні знання як понятійна категорія має ряд особливостей:

знання є економічним ресурсом і їх використання на відміну від використання інших виробничих ресурсів не зменшує їх кількість, а призводить до подальшого розповсюдження та накопичення;

використання таких знань в якості продуктивної сили суттєво збільшує продуктивність праці, активно стимулюючи при цьому попит на них;

інтелектуальні знання як інформаційні ресурси стають доступнішими, що сприяє їх розповсюдженню.

Сучасна ринкова економіка характеризується домінуванням ринку знань та інформації над ринками капіталів, землі, ринками товарів та послуг. Але при цьому значно зростають витрати на розвиток первинного, базового сектора економіки, де створюються і розповсюджуються знання, насамперед, це стосується наукових досліджень, середньо-професійної та вищої освіти, розробки програмного забезпечення, тощо. Економіка знань (вперше цей термін ввів Ф. Махлуп) – це економіка, яка базується на знаннях, коли їх виробництво є

джерелом її зростання. Галузі економіки, які в основному є споживачами нових знань можна класифікувати за таким ознаками [1]:

високотехнологічні галузі вищого рівня або провідні високі технології, де затрати на НДДКР складають не менше 10% від доданої вартості, а витрати на оплату праці наукових працівників перевищують 10% від загальних витрат на робочу силу. В таких наукоємних галузях нові досягнення випереджають потреби потенційних покупців, це стосується насамперед робототехніки, астронавтики, біотехнології, фармакології;

високотехнологічні галузі середньої ланки – виробництво наукоємної продукції, тобто продукції матеріального виробництва, де питома вага затрат на НДДКР в доданій вартості вище ніж в цілому по промисловості. До таких галузей можна віднести хімічну промисловість, виробництво машин та обладнання загальноекономічного галузевого значення, автомобільне будівництво тощо;

сектор високотехнологічних послуг – телекомунікації, фінансова сфера та страхування, комп'ютерні послуги, маркетингові дослідження, консалтинг.

сектор галузей підвищеного попиту на нові знання та технології, який включає в першу чергу вищу освіту, сферу охорони здоров'я, культуру.

Отже, розвиток є неодмінною умовою життя суспільства та його економічного і соціального прогресу. А сучасна економіка це економіка знань, ключовим фактором виробництва в якій є інтелектуальні ресурси.

Література:

1. Бовин А.А. Управление инновациями в организациях / А.А. Бовин, Л.Е. Чередникова, В. А. Якимович – М. : Омега-Л, 2006. – 415 с.

Regional economy

К.е.н. Богдан Н.М.

Харківський національний університет імені О.М. Бекетова, Україна

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ БАЛАНСУ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ

Ефективність економіки регіону залежить від рівня розвитку та ефективності соціально-економічних процесів усіх галузей та окремих суб'єктів, що її утворюють. У свою чергу, на розвиток економіки регіону чинить вплив рівень та динаміка розвитку окремих підприємств-суб'єктів та галузей регіональної економіки. В процесі розвитку відбувається взаємодія та зіткнення інтересів суб'єктів на різних рівнях. Проблеми пошуку шляхів узгодження економічних інтересів суб'єктів регіональної економіки та визначення балансу між ними досліджуються у багатьох наукових працях. Але на сьогодні ця проблематика залишається недостатньо розробленою, що не дозволяє дійти визначених висновків щодо механізму утворення балансу економічних інтересів між суб'єктами на різних рівнях регіональної економіки.

Проблеми розвитку регіонів знайшли своє відображення в працях закордонних і вітчизняних економістів, зокрема: Амоши О.І. [1], Бубенка П.Т. [2], Варналія З.С. [3], Геєця В.М., Гриньової В.М., Данилишина Б.М. [4], Долішнього М.І., Недашківського М.М. [5], Побурка Я.О. [6], Чумаченка М.Г., та багатьох інших науковців.

Теоретичні основи дослідження сутності та природи економічних інтересів було розроблено такими видатними вченими, як Л. Абалкін [7], Г. Гегель [8, с.27], К. Гельвецій, Ф. Енгельс [9, с.148], К. Маркс [9, с.148], Д. Рікардо, А. Сміт та іншими.

Для того, щоб правильно оцінити баланс інтересів суб'єктів регіональної економіки на різних рівнях, необхідно здійснити коректну розробку критеріїв оцінки. Чим більш ємними й загальними будуть ці критерії, тем менше буде залежність оцінки від рівня аналізованої системи, її структури й циклу функціонування, але тем і складніше знайти вимірник ефективності.

4. Іваніна В.В. Енергетична ефективність агротехнологій за різних систем удобрення зерно бурякової сівозміни / В.В. Іваніна // Цукрові буряки. – № 6. – 2012. – С. 17-19.
5. Медведовський О.К. Енергетичний аналіз інтенсивних технологій в сільськогосподарському виробництві / О.К. Медведовський, П.І. Іваненко. – К.: Урожай, 1998. – 205 с.
6. Калініченко О.В. Методичні засади оцінки енергоємності виробництва цукрових буряків / О.В. Калініченко // Вісник Харківського національного аграрного університету: економіка АПК і природокористування. – Харків: ХНАУ, 2007. – Вип. 5. – С. 165–171.

Бившева Л.О. к.е.н., Астапова Д.С.

Донбаська державна машинобудівна академія

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ НАЙМУ ТА ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

З розвитком міжнародної торгівлі і глобальних зв'язків у всіх областях діяльності людини ростуть зусилля вчених і менеджерів різних організацій щодо вдосконалення управління персоналом. Робота будь-якої організації неминуче пов'язана з необхідністю комплектування штату. Набір і відбір нових працівників не тільки забезпечують режим нормального функціонування організації, але і закладають фундамент її майбутнього успіху. Від того, наскільки ефективно поставлена робота в цих областях кадрового менеджменту, в значній мірі залежать якість людських ресурсів, їхній внесок у досягнення цілей організації, а також якість виробленої продукції чи наданих послуг.

Питання найму персоналу розглянуті як у навчальній, так і в довідковій літературі. Цій проблемі приділено увагу таких фахівців, як А. Козлов, С. Краснова, К. Новиков, А. Кібанов, Ю. Одегов, І. Смирнова, З. Румянцева, К. Сьюелл, І. Робертсон, Л. Едварда, П. Морнель і ін. Незважаючи на все розмаїття термінів, які стосуються найму персоналу, зупинимося на визначеннях, запропонованих А. Кибанова і Ю. Одегова.

З організації найму починається якісне управління. Розмаїття термінів викликало необхідність структуризації основних понять, пов'язаних з процесом найму працівників в організацію, які перераховані у таблиці 1. Кожна організація може вибрати певні засоби і методи найму та відбору персонала, які відповідають цілям і інтересам компанії. Зазвичай процес відбору включає в себе комплекс методів, що залежать від вакансії і ситуації на ринку праці. Саме в цьому і полягає талант найму та відбору персоналу, що може вміло використовувати саме ті методи, які будуть доречні свого часу і на своєму місці.

Таблиця 1.

Термінологія, пов'язана з наймом персоналу

Автор	Термін	Визначення
1	2	3
Словник (енциклопедія) по УП	Відбір персоналу (кадрів)	У кадровій роботі найчастіше під цим виразом розуміється частина процесу найму персоналу, пов'язана з виділенням одного або кількох кандидатів на вакантну посаду серед загального числа людей, що претендують на неї. Відбір персоналу в загальному випадку слід розглядати як процес виділення (відбору) кого-небудь за встановленими критеріями із загального числа співробітників, які відповідають цим параметрам
Словник (енциклопедія) по УП	Відбір персоналу	Комплекс організаційних заходів, що включає всі етапи залучення персоналу, а також відбір кадрів і прийом на роботу. Деякі фахівці в галузі управління персоналом доводять цей процес аж до закінчення етапу введення в посаду, тобто забезпечення того, що нові співробітники органічно вписалися в конкретний трудовий колектив і організацію в цілому
Бізнес-словник	Відбір персоналу	Ідентифікація вимог, що пред'являються організацією до якостей людини; система заходів, що забезпечує формування такого складу персоналу, кількісні та якісні характеристики якого відповідали б цілям і завданням організації; процес, за допомогою якого підприємство вибирає зі списку претендентів одного, найкращим чином відповідає вакантному місця
А. Кібанов, І. Дуракова	Набір кадрів	Масове залучення на роботу персоналу в будь-яку організацію
	Найм на роботу	Ряд дій, спрямованих на залучення кандидатів, що володіють якостями, необхідними для досягнення цілей, поставлених організацією. Це комплекс організаційних заходів, що включає всі етапи набору персоналу, а також оцінку, відбір кадрів і прийом співробітників на роботу

pieces/ha - above the average (3,19-3,24). The minimum indicators of the REE in the experiment were noted in the hybrid Ukrainian ChS 70. At a density of 120 thousand plant/ha, it varied from 3,09 at the first harvesting time to 3,15 - at the third harvesting period, which is above the average. With a plantation density of 100 thousand plant/ha, the level of the REE decreased to an average and was within 2,88-2,92, depending on the time of harvest. Reducing the plantation density led to a decrease in the energy intensity of the crop and the ratio of energy efficiency to 2,79-2,82.

Conclusions. In conditions of unstable hydration, a significant growth of the economic efficiency of the energy intensity of sugar beet harvests of different breeding origins hybrids is observed during harvesting on 01-05 October and 15-25 October compared to harvesting in September 10-20. The hybrid of KV Yaltushkov joint selection of prevailed in all variants of plantation density and harvesting terms and ensured the profitability and energy intensity of the harvest at the level of 51,3% and 300,76 GJ, respectively. The ratio of energy efficiency, depending on the hybrids and the time of harvesting, was higher at a density of 120,000 plant/ha, where it was 3,09-3,26. The best indicators of energy efficiency were the KV Yaltushkov hybrid at the plantation density of 120 thousand pieces/ha, where the maximum REE in the experiment (3,26) was recorded at the third harvesting period.

In production conditions, the increase in the vegetative period of sugar beet plants with a density of standing of 100-120 thousand pieces per hectare during the harvesting period provides an increase in the sugar yield from a unit of area, and so respectively, and a higher level of profitability.

List of sources:

1. Стасенко О.М., Стасенко С.М. Сучасний стан та шляхи підвищення урожайності та рентабельності цукрових буряків в Україні / О.М. Стасенко, С.М. Стасенко // Молодий вчений. – №5(20). – 2015. – С. 98–100.
2. Калініченко О.В. Енергетична оцінка виробництва гібридів цукрових буряків / О.В. Калініченко // Цукрові буряки. – № 6. – 2013. – С. 8-10.
3. Пастухов В.І., Енергетична оцінка механізованих технологій рослинництва. Методи і результати / В.І. Пастухов. – Харків: „Ранок-НТ” – 2003. – 100 с.

hybrid Ukrainian ChS 70 by 8,7 and 12,9%, Extra – 4,7 and 12,4%, KV Yaltushkov - 6,5-10,7% compared to the first harvesting period. The same tendency can be traced in other variants of planting density. The highest energy intensity of the sugar beet crop was obtained at the third harvesting period.

As for the hybrid KV Yaltushkov, depending on the plantation density, it was within 283,51-300,76 GJ. It should be noted that the plantation density affected the energy intensity of the harvest to a lesser extent than the harvesting time, except the Extra hybrid. This hybrid had a decrease in energy intensity during the third harvesting period in variants with a planting density of 80 thousand pieces/ha by 6,2%, 60 thousand pieces/ha by 8,3% compared to the density of 120 thousand plants per hectare.

Energy costs for the growing sugar beet technology did not differ significantly among hybrids, although there is a clear tendency to grow with decreasing plantation density at all times of harvesting. Thus, the hybrid Ukrainian ChS 70 energy consumption at the plantation density of 120 thousand pieces/ha varying depending on the harvesting time from 68,73 to 76,14 GJ, while at the density of 60 thousand pieces/ha 79,79-83,53 GJ. As for the hybrid Extra and KV Yaltushkov, the energy consumption at a plantation density of 120 thousand pieces/ha was 81,78-90,50 and 84,63-92,26 GJ, while at the density of 60 thousand pieces/ha 91,35-94,84 and 94,47-99,75 GJ, respectively.

Studies have established that in the conditions of the Verhnyachka experimental-selection station, the ratio of energy efficiency for various sugar beet hybrids was higher at a density of 120 thousand pieces/ha during the second and third periods of harvesting. So, the hybrid KV Yaltushkov had the maximum REE: 3,26 at the third harvesting time, 3,24 - the second, 3,21 - the first. The hybrid Extra was inferior to it in terms of REE: 3,24; 3,21 and 3,19 for the third, second and first harvesting periods, respectively. When decreasing the plantation density up to 100 thousand pieces/ha, the ratio of energy efficiency in all hybrids decreased to 2,88-3,00, and as for variants with a density of 60 and 80 thousand pieces/ha it was within 2,79-2,89 and almost did not differ in terms of harvesting time (see table 1).

The hybrid Extra was inferior to the hybrid KV Yablushkov as for the coefficient of energy efficiency, but according to the intervals of acceptable values for sugar beet according by A.V. Kalinichenko [6], in variants with a density of 100 thousand pieces/ha and less was average (2,85-3,00), and at a density of 120 thousand

**Магістрант Приходько К. О.
К.т.н. Бровенко Т. В.**

Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Підвищення конкурентоспроможності підприємств індустрії гостинності – актуальна задача, вирішення якої має гостре значення для національної економіки України. Виявлення можливостей та розробка функціональних стратегій, що реалізують ці резерви, дозволить сучасним підприємствам індустрії гостинності перейти на новий рівень за якістю обслуговування й надання послуг. На сьогоднішній день стратегічне управління персоналом у закладах ресторанного господарства набуває важливого значення. [6, с.212]. Адже, при правильній організації праці можна досягти кращих результатів роботи підприємства. Загалом управління передбачає, що основою організації є людський потенціал та орієнтує виробничу діяльність.

Умови ринкової економіки в нашій країні вимагають зміни підходу до управління персоналом. Особливої актуальності це питання набуває для підприємств індустрії гостинності з огляду на підвищену роль персоналу в досягненні ефективності їх господарської діяльності.

Послуги, що пропонуються в індустрії ресторанного господарства, потребують безпосереднього контакту персоналу з гостем, що значно підвищує вимоги до його професійної компетентності, комунікабельності, культури та творчості у вирішенні ситуативних проблем з клієнтом. Окрім цього, персонал підприємств індустрії гостинності, мають значну практику спілкування з гостем в різноманітних умовах та ситуаціях, є значним джерелом ідей щодо підвищення ефективності функціонування підприємства та задоволення вимог споживачів. Розуміння цього, ставить перед сучасними управлінцями завдання пошуку нових методів управління персоналом з метою максимізації використання його потенційних можливостей, креативних ідей для підвищення конкурентного статусу підприємства на вітчизняному та міжнародному ринку послуг індустрії гостинності.

На жаль, невеликий відсоток закладів ресторанного господарства займається стратегічним управлінням. Це, насамперед, може бути пов'язано з відсутністю кадрів відповідної кваліфікації, браком коштів, низьким інноваційним потенціалом. [5, с. 156].

В цілому, управління персоналом в індустрії гостинності – це система взаємозалежних, організаційно-економічних і соціальних заходів по створенню умов для нормального функціонування, розвитку й ефективного використання потенціалу робочої сили на рівні організації [1, с.362]. Система управління персоналом – це комплекс цілей, завдань і основних напрямків діяльності, різних видів, форм і методів роботи, а також відповідного механізму управління, спрямованого на забезпечення постійного підвищення ефективності виробництва, продуктивності праці та якості роботи [3, с.277].

Управління персоналом здійснюється за допомогою науково розроблених методів. В теорії і практиці управління застосовують три групи методів: адміністративні, економічні і соціально-психологічні.

Адміністративні методи орієнтовані на такі мотиви поведінки, як усвідомлена необхідність дисципліни праці, почуття обов'язку, прагнення працювати в певній установі тощо, їх вирізняє прямий характер впливу: будь-який регламентаційний чи адміністративний акт підлягає обов'язковому виконанню.

Економічні та соціально-психологічні методи мають непрямий характер управлінського впливу. Не можна розраховувати на автоматичну дію цих методів, досить важко визначити силу їх впливу і кінцевий результат [2, с.271].

За допомогою економічних методів здійснюється матеріальне стимулювання колективів та окремих працівників. Соціально-психологічні методи управління у свою чергу ґрунтуються на використанні соціального механізму.

У сучасній концепції управління персоналом на перший план почали виходити соціально-психологічні методи. Застосування цих методів менеджменту передбачає переглянути роль людини на сучасному етапі науково-технічного розвитку, коли вона з механічного виконавця роботи перетворюється у важливий фактор діяльності підприємства, його капітал, а витрати на оплату

Table 1. Influence of the plantation density and the timing of harvesting on the energy efficiency of sugar beet hybrids of different breeding origin

Density of the plantation, thousand pieces/ha	Profitability, %			Energy intensity of harvest, GJ			Energy costs, GJ			REE		
	Time for harvesting											
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Ukrainian ChS 70												
120	5,8	16,0	17,5	212,3	230,6	239,8	68,7	73,47	76,1	3,09	3,14	3,15
100	9,5	21,1	14,0	216,1	235,0	231,2	75,0	80,48	79,4	2,88	2,92	2,91
80	10,5	19,8	12,3	228,5	236,6	238,7	81,3	83,91	84,6	2,81	2,82	2,82
60	4,6	14,4	10,4	222,6	234,4	235,5	79,7	83,44	83,5	2,79	2,81	2,82
Extra												
120	30,0	33,9	38,8	260,8	273,2	293,2	81,7	85,13	90,5	3,19	3,21	3,24
100	31,3	46,4	41,6	265,7	279,2	292,1	89,7	93,69	97,3	2,96	2,98	3,00
80	31,5	43,4	28,6	266,8	280,8	275,9	93,2	97,51	96,1	2,86	2,88	2,87
60	24,6	30,2	21,0	260,3	272,1	270,5	91,3	94,84	94,2	2,85	2,87	2,87
KV Yaltushkov												
120	38,9	50,5	51,3	271,6	289,4	300,7	84,6	89,33	92,2	3,21	3,24	3,26
100	38,4	47,0	47,1	273,2	280,2	290,5	91,7	94,05	96,8	2,98	2,98	3,00
80	42,1	53,9	42,2	275,9	293,7	283,5	96,1	101,6	98,4	2,87	2,89	2,88
60	33,4	41,0	38,9	271,1	281,3	287,2	94,4	97,69	99,7	2,87	2,88	2,88

Note: the harvesting period: I - 10-20 September; II - 01-05 October; III - 15 October

When extending the vegetation period by transferring the harvesting schedule for October (II and III terms), all the hybrids responded by increasing the energy intensity of the crop. So, with a plantation density of 120 thousand pieces/ha, the energy intensity increased during the second and third periods of harvesting in the

average purchase price for sugar beet roots was adjusted according to the conversion rates for the sucrose percentage in fact.

When determining the energy efficiency of the crop, the standard methods were used using the computer program for determining energy costs and energy balance developed by the NSC "Institute of Farming of the NAAN", 2008. The ratio of energy efficiency (REE) was taken as the basis of the energy estimation, which reflects the ratio of the energy intensity of the crop to technological expenditure of energy.

Results of investigation. It was in studies revealing that the choice of a hybrid, the density of planting and harvest time influence on the level of profitability of growing sugar beets. The maximum profitability in the experiments was provided by the Yaltushkov KV hybrid. In addition to the above, during the first harvesting period was minimal profitability and at a density of 80-100 thousand pieces/ha was 38,4-42,1%. The vegetation spreading for two weeks acted to raise the profitability in all variants on 7,6-11,8%. At both lifting terms, the maximum profitability of the Yaltushkov KV hybrid was at the density of 80 thousand pieces/ha: at the first term – 42,1%, the second firm – 53,9%. The economic efficiency of cultivating the Extra hybrid at a density of planting 60, 80 and 120 thousand pieces/ha are assented to the Yavtushkov KV hybrid on 8,9-17,9% for all periods of harvesting. On the variant with a density of 100 thousand pieces/ha, the difference between the profitability of growing these hybrids was 0,6-7,1%. Maximum profitability of the Extra hybrid was characterized by a variant with a density of 100 thousand pieces per hectare at the second lifting period. Hybrid Ukrainian ChS 70 was inferior in profitability to the hybrid Yablushkov KV on 26,6-34,5% in all variants of the density of planting and lifting time. At the same time, the maximum of its profitability in the experience practice did not exceed 21,1% (table 1). Researches have established that the timing of harvesting and the density of sugar beet plantation significantly affect the level of economic and energy efficiency of hybrids of different breeding origin. Under the circumstances of the Verkhnyachka experimental-selection station, the hybrid KV Yaltushkov was characterized by the best indicators. Depending on the density of the plantation (60-120 thousand pieces per hectare), at the first harvesting time, it ensured the energy intensity of the crop at the level of 271,11-275,96 GJ, while the Extra hybrid - 260,33-266,81 GJ, and hybrid Ukrainian ChS 70 – 212,37-228,53 GJ (see table 1).

праці, створення сприятливих умов діяльності, підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників – як особливий вид інвестицій.

До основних принципів сучасного управління персоналом у закладах ресторанного господарства можна віднести наступні:

орієнтація на вимоги законодавства про працю;

врахування поточних і перспективних потреб підприємства в кадровому складі, виходячи з його сучасного стану та стратегії розвитку, кон'юнктури на ринках праці, тенденцій руху трудових ресурсів;

забезпечення умов для стабілізації кадрового складу та мінімізації плинності кадрів;

притягнення до співробітництва всіх зацікавлених сторін, у тому числі профспілок, з питань формування та реалізації кадрової політики в загальній стратегії управління якістю на підприємствах.

Зазначимо, що створення сприятливого психологічного комфорту для персоналу є інноваційним підходом до управління. При цьому, проведення заходів, святкування важливих подій, організація тимблдінгів, оцінка успішності колективу та постійне заохочення – є безпосереднім шляхом до підтримання командного духу та високого рівня продуктивності праці.

Отже, саме за умови впровадження та реалізації положень концепції управління персоналом стає найбільш ефективним використання здібностей співробітників відповідно до цілей підприємства й суспільства. [4, с.299].

Розробка і реалізація даної стратегії на підприємствах індустрії гостинності може бути активізована за рахунок залучення зовнішніх інвесторів, оскільки українські підприємства не завжди мають достатньо фінансових активів та джерел інвестування, а в умовах фінансово-економічної кризи та нестабільності зовнішнього середовища впровадження даної стратегії супроводжується підвищеним ризиком. Таким чином, основу концепції сучасної системи управління персоналом підприємств індустрії гостинності становить зростаюча роль особистості робітника, знання його мотиваційних установок, вміння їх формувати та направляти згідно із завданнями, що стоять перед підприємством.

Література:

1. Егоршин А.П. Управление персоналом. – 4-е изд., испр. / А.П. Егоршин. – Н. Новгород: НИМБ, 2003. – 720 с.
2. Браймер Р. Основы управления в индустрии гостеприимства / Р. Браймер. – М., ЮНИТИ-М, 2005. – 384 с.
3. Журавлев П.В. Технологии управления персоналом. Настольная книга менеджера / П.В. Журавлев, С.А. Карташов, Н.К. Маусов, Ю.Г. Одегов. – М.: Экзамен, 2009. – 576 с. менеджера / П.В. Журавлев, С.А. Карташов, Н.К. Маусов, Ю.Г. Одегов. – М.: Экзамен, 2009. – 576 с.
4. Кабушкин Н.И. Менеджмент гостиниц и ресторанов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Н.И. Кабушкин. – Минск: Новое знание, 2002. – 367 с.
5. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации/ А. Я. Кибанов – М.: ИНФРА, 2006.-512 с.
6. Мальська М. П. Ресторанна справа: технологія та організація обслуговування туристів (теорія та практика): підруч. [для студ. вищ. навч. закл. спец. 7.03060101 «Менедж. орг. і адміністрування» та 7.14010301 «Туризмознавство»] / М. П. Мальська, О. М. Гаталяк, Н. М. Ганич; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – К. : ЦУЛ, 2013. – 304 с. – Бібліогр.: с. 239-244 (84 назви).

of the sugar beet industry caused by the high expenditure level of resource and energy. Therefore, the issues of the energy efficiency improvement of sugar beet production are getting possession of a special relevance. The key advantage of the energy estimation is the ability to show all the components of agricultural industry in the unit constants over a particular period of time, as opposed to the cost parameters that are changing because of the inflation tendencies [2, 3, 4].

Sugar beet`s crop density has always been in the spot of national and foreign science and practice. The more the sugar beet crops are thinned out, the less the biological potential of the hybrids productivity is used, planting width are joined later, the weed infestation of crops and the quantity of hollow roots are increasing, their sucrose percentage and technological qualities are going down, resulting in reduction in yields. Undoubtedly, for each hybrid, depending on the biological potential and genetic traits, the best possible crop density will be one of the factors that maximally affect its productivity. That is why the purpose of the conducted studies is to determine the economic and energy efficiency of sugar beet hybrids of different breeding origins with different crop density and lifting terms.

Materials and methods of research. The investigations were holding at the Verkhnyachka experimental-selection station, that is located at the unstable humidification zone of the Khristinovska district of the Cherkassy region, Ukraine. The agrotechnical conditions for carrying out the experiments corresponded to the generally accepted technology of sugar beet growing for this zone. The dropping was carried out as soon as is practicable (the third decade of April) using a serial drill. In the phase of two pairs of real leaves, manually formed the crop density - 60, 80, 100 and 120 thousand plants per hectare. Sugar beet`s lifting was carried out in three terms: I - 10-20 September; II - 01-05 October; III - 15-25 October. The size of the quadrat was 30 m². The replication of the experiments is fourfold.

The object of the research was sugar beet of the following hybrids: Ukrainian ChS 70 (selection of the branch of The Sugar Beet Institute), Extra (selection of the company "KVS ZAAT AG" Germany), KV Yaltushkov (selection of the company "KVS ZAAT AG" and Yaltushkovskaya experimentally plant-breeding station of The Sugar Beet Institute).

To determine the economic efficiency, the "Methodology guidelines for determining the crops cultivation assessment under intensive technologies" were used, according to the methodology of O.K. Medvedovsky and P.I. Ivanenka [5]. The

Marketing and management

Doctor of Science in Agriculture Ionitsoy Yu.S.

Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beet NAAS of Ukraine

Ionitsoy Y. Yu.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ECONOMIC AND ENERGY EFFICIENCY OF SUGAR BEET DEPENDING ON CROP DENSITY AND LIFTING TERMS

Annotation. The article gives an assessment of the economic and energy efficiency of sugar beet hybrids of different breeding origin, depending on the plantation density and the timing of harvesting. It was found that the best indicator of economic and energy efficiency was the hybrid of joint selection of KV Yaltushkov with a planting density of 120 thousand pieces/ha and the third harvesting period (profitability 51,3%, REE – 3,26). Reducing the density of the plantation to 80 and 60 thousand pieces/ha leads to a decrease in profitability and of the coefficient of energy efficiency.

Key words: sugar beet, hybrids, economic efficiency, energy, density of plantation, terms of harvesting.

Introduction. One of the main factor of profitable production is its economic efficiency, which reflects the economic system`s efficiency, resulting in the ratio of the instrumental net results of its functioning to the resources used. The problem solving of increasing the sugar beet cultivation`s efficiency was carried out by the scientists of V.S. Bondar, V.I. Pyrkin, P.P. Borshchevsky, O.S. Zaets, O.M. Varchenko and others. Beet sugar production is a seasonal industry, which creates a certain specificity of the technological process. The growing season length`s increasing is economically advantageous as it have an impact on sugar recovery and leads to a reduction of its cost [1]. Therefore, research for the study of rise in profitability of sugar beet cultivation due to optimization of lifting terms and increasing of the yield are relevant.

The key performance indicators of the crops are the yield value of fodder units and the stored energy in dry matter per hectare. These indicators can take a correct view of the ability of a unit of area to realize through production both the potentialities of the culture and the efficiency of crop farming. The problem of low energy efficiency

Єфісько Ю.Ю., к.е.н., доц. Скригун Н.П.

Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ТА НЕСТАНДАРТНІ МЕТОДИ РЕКЛАМУВАННЯ ТОВАРУ

В Україні, як і в усьому світі, підприємства намагаються привернути увагу потенційного споживача, тому колишні методи просування вже не є такими ефективними через обізнаність і байдужість споживачів та перевантаженість засобів масової інформації. Тому рекламні агентства та працівники відділів реклами вимушені постійно працювати над новими та нестандартними ідеями направленними на покращення іміджу підприємства, привернення уваги та збільшення прибутку.

Сьогодні будь-яка реклама, яка є в засобах масової інформації (телевізійна, реклама на біг-бордах, газети, журнали, реклама в метро і т.д.) вже не викликає великої цікавості у споживачів, адже значна частина споживачів побачивши рекламу не запам'ятовують її через застарілість та одноманітність. Споживач постійно пов'язує імідж торгової марки з якістю її реклами. Тому необхідно застосовувати нові дієві технології мерчандайзингу, PR, інтернет-реклами та інше, що не набридло споживачам.

Мережею Інтернет кожного дня користується більша частина населення України, тому багато підприємств вже використовують її у своїх цілях. Банерні реклами, розсилки, вірусні розсилки тощо вже набридли користувачам, тому нещодавно з'явився новий вид реклами, яку споживачі ще не сприймають відразливою – реклама у вигляді гри. Даний вигляд реклами застосовують різні великі підприємства. Наприклад, на сайті ТМ «Кіндер-сюрприз» є розділ, де можна пограти в різні ігри, які розповідають споживачу про сам товар при цьому ненав'язливо в ігровій формі заохочує і в результаті у споживача з'являється бажання його купити. Така реклама дуже цікава для дітей, які і є основними споживачами даного продукту. Цим же видом реклами користуються і інші закордонні виробники, використовуючи гру на початковій сторінці сайту, чим відразу привертають увагу та цікавість споживача.

Новим видом реклами для приваблення споживачів стала розробка та використання мобільних додатків. Наприклад, ТМ «Ласунка» випустила нове морозиво, придбавши яке та завантаживши додаток на мобільний телефон можна «відкрити магію», оживити та переглянути ексклюзивний мультфільм від My Yety.

Спеціаліст у сфері безпеки Дідьє Стівенс, провівши невеликий експеримент, довів, що багато користувачів інстинктивно готові клікнути на кнопку з написом: «Тисни сюди!» незважаючи на підозрілий зміст чи дизайн оголошення. Його контекстне оголошення в Google із фразою «Ваш комп'ютер ще чистий від вірусів? Тоді заразьте його тут!» привело на сайт 409 відвідувачів. За півроку його реклама була показана 206 тисяч раз і по ній прийшли у 0,16% випадках. Вся рекламна кампанія обійшлася йому у 23 у.о., тобто по 6 центів за клік або потенційно заражений комп'ютер. Стівенс повідомляє, що спеціально створив максимально підозрілий дизайн оголошення, проте це не насторожило користувачів. Не відреагували на неї і модератори Google – реклама була схвалена і досі розміщується на сторінках пошукової системи.

В більшості торгових центрах зростає популярність розміщення реклами на нестандартних носіях. Більшість магазинів з технікою чи ювелірних виробів розмістили вентилятори на які транслюють відео з продукцією, яке повертається та має 3D форму, це відео яскраве та часто супроводжується музичним чи голосовим супроводом. Дана інсталяція є дуже цікавою та новою, тому споживачі звертають увагу та частіше за все запам'ятовують товар який представлено. Окрім реклами в Інтернеті необхідно розроблювати та вдосконалювати рекламу на засобах пересування. Наприклад, в Японії використовують Led реклами в автобусах тролейбусах чи метро. Наразі більшість маршрутних таксі Києва розмістили телевізори в салоні автобусу, що в свою чергу зацікавлює пасажирів.

Значного поширення у світі набуває застосування реклами на нестандартних носіях. Однією з таких ідей є так звана мультиплікація в метро. Нещодавно в переїзді між станціями метро Харківська та Позняки (м. Київ) було створено міні-ролик з дельфінами, який був достатньо цікавим та захопливим. В таких випадках більшість пасажирів відволікаються і перестають нудьгувати. Такі ідейні ролики можна запустити на перегонах в метро, що дуже ефективно впливало б на споживача. Суть в тому, що на стінах тунелів встановлюються

стабілізація цін на внутрішньому ринку;
розширення зовнішніх ринків збуту (ЄС, Азія).

Джерела:

1. Державна служба статистики України - http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html
2. Економіка підприємства: підручник / Ф.В. Горбонос, Г.В. Черевко, Н.Ф. Павленчик, А.О. Павленчик. Київ: Знання, 2010, 465 с. Електронний ресурс - https://uchebnikionline.com/ekonomika/ekonomika_pidpriyemstv_-_gorbonos_fv
3. Газета «Сьогодні», електронний ресурс - <http://ukr.segodnya.ua/>

Відповідно до Державної служби статистики України лідерам за кількістю корів на 1 січня 2017 року стали Вінницька (158,7 тис. голів), Хмельницька (134,9 тис. голів) та Полтавська (126,9 тис. голів) області, які за період з січня по липень поточного року реалізували 495,4 тис. т, 365,0 тис. т та 462,7 тис. т молока відповідно, що у відсотковому співвідношенні становить 1/5 від загальної кількості.

Ринок молочної продукції істотно постраждав через припинення торгівлі з Росією, яка була найбільшим зовнішнім ринком для української молочної промисловості. Крім того, продовжується зниження надоїв, в тому числі через скорочення поголів'я великої рогатої худоби в Україні. Як показують розрахунки Економічного дискусійного клубу, в 2016 році споживання населенням молока та молокопродуктів становило 209,4 кг/особу, що на 0,5 кг менше, ніж 2015-го, і становить лише 55% від раціональної норми. Експерти зазначають, що при подальшому скороченні поголів'я корів 2017 року українці їстимуть молочної продукції ще менше. Зменшення споживання пояснюється і постійним підвищенням цін на молоко та молочну продукцію через девальвацію гривні, яка призвела до зростання цін на дизпаливо та інших складових собівартості. [3]

**Аналіз динаміки середніх цін реалізації молока
(без ПДВ, дотацій, транспортних, експедиційних та накладних витрат)**

Рік	Ціна, грн. за т	Абсолютне відхилення, +/-	Темп зростання, %	Приріст, %
Січень-липень 2017	6936,6	1474,8	127,00	27,00
2016	5461,8	1114,5	125,64	25,64
2015	4347,3	758,9	121,15	21,15
2014	3588,4	224,4	106,67	6,67
2013	3364	-	-	-

Проаналізувавши інформацію, можна виділити наступні шляхи для розвитку та покращення ситуації для виробників молочної продукції:

збільшення поголів'я за рахунок високопродуктивних племінних порід;
використання якісних та збалансованих кормів;

світлові коробки розміром метр на метр на рівні вікон поїзду, наноситься малюнок у вигляді картинок зі змінами, в результаті руху картинка змінюється. Всього для 15-20-секундного ролика необхідно 200-300 кадрів, і відповідно стільки ж коробів. Реклама починає діяти, коли поїзд рухається зі швидкістю 8 км/год.

Великою проблемою для всіх рекламних кампаній є те, що більшість підприємств використовує значно більше коштів на саме розміщення реклами, аніж на її розробку. Компанії мають використовувати кошти не просто на класичну рекламу, вони мають впроваджувати інновації, а саме – нестандартну нову рекламу, що буде відрізняти їх від інших і покращувати імідж рекламодавця. Нові засоби реклами є більш ефективними, оскільки люди завжди звертають увагу на щось цілком нове та нестандартне.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данилевский К. Рекламные пленники. Как добиться, чтобы рекламу смотрели? / К. Данилевский // Бизнес. – 2005. – №33. – с. 54.
2. Муровайко М. Свежачок. Покупателя все чаще заманивают нестандартной рекламой / М. Муровайко // Бизнес. – 2005. – №43. – с.61

Д.е.н., проф. Пуліна Т.В., магістрант Маланіна Д.К.
Запорізький національний технічний університет

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах конкурентоспроможність машинобудівного підприємства, безпосередньо, залежить від якості виробленої продукції, формування якої починається з якості сировини, матеріалів, комплектуючих виробів тощо. Тому однією із умов сталого розвитку та забезпечення конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Укрспецмаш», що виробляє теплообмінну та емнісну апаратуру для харчової, нафтогазової та нафтохімічної промисловості, є ефективне управління якістю продукції.

Аналіз показників ділової активності ТОВ «Укрспецмаш» за 2014 – 2016 роки показав, що за цей період зменшилася ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів. Це пов'язано із втратами ринків збуту Російської Федерації, наслідками економічної кризи, яка викликала нестабільність цін на енергоносії та сировину. Крім того, на діяльність підприємства значно впливає несвоєчасне відшкодування ПДВ за експортні поставки. Ці фактори також вплинули на погіршення показників рентабельності та фінансової стійкості підприємства.

Крім того, основними проблемами ТОВ «Укрспецмаш» є низька платоспроможність підприємств-замовників в Україні, обмеження строку повернення валютних цінностей під час експортно-імпортних операцій, високі витрати на виготовлення обладнання та утримання об'єктів соціальної сфери та часті зміни у законодавстві.

За результатами аналізу ринку теплообмінного обладнання в Україні з використанням моделі М. Портера 5 сил конкуренції [1], визначено конкурентну позицію ТОВ «Укрспецмаш». Ринкок теплообмінного обладнання в Україні розвивається достатньо динамічно. За кількістю представлених компаній він

Черевченко Г.Ю.

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Тваринництво є другим по значущості сегментом в агросекторі України, доля якого в загальному обсязі валової сільськогосподарської продукції складає близько 30%.

Якщо розглянути кожен область нашої країни з точки зору продукції АПК, то провідну позицію матиме молочна продукція, на другому місці – яйця, далі – м'ясо птахів та свинина.

Скотарство має неабиякі переваги в порівнянні з іншими галузями тваринництва. По-перше, воно дає дві напрочуд важливі продукції – молоко та м'ясо. Досить складно знайти такий же багатий на поживні речовини продукт як молоко, а яловичина та телятина у свою чергу вирізняються високими смаковими якостями. По-друге, це джерело цінного органічного добрива (від кожної корови за рік отримують близько 10 т гною), високоякісної шкіряної сировини (нерідко з телячих шкур виробляють чохли для сидінь автомобіля тощо) та інших побічних продуктів (кістки, рога, волосся, кров і т.п.). Велика рогата худоба, на відміну від свиней тощо, споживає корм, який не вживає людина: сінаж, силос, трава тощо. Слід враховувати, що пасовища та луки займають близько 60% сільськогосподарських угідь. Пасовищний корм є найдешевшим з усіх, до того ж він сприятливо впливає на здоров'я і продуктивність тварин. Так, в більшості регіонів країни саме в літній період отримують понад 50% загальної кількості молока. Виходячи з цього, можна вважати скотарство досить продуктивним та рентабельним видом діяльності. [2]

Однак, якщо розглянути статистичні дані з 1990 року, то можна помітити негативну динаміку в даному сегменті сільського господарства. На 1 січня 1990 року нараховувалось 8527,6 тис. голів корів, в той же час в 2017 році їхня кількість зменшилась до 2108,9 тис. голів (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції).[1]

In our opinion, overcoming the crisis in the industry, which has been intensified by the impact of the world crisis, must be based on an integrated approach to the formation of priority areas, taking into account the operation of the economic mechanism.

During the research, we identified and substantiated the main elements of its two levels aimed at sustainable development of agricultural production: at the level of the system of relations in the agrarian complex: targeted programs, forms of state support and price regulation, long-term and mortgage lending, integration, diversification, agrotourism, innovations, personnel and social security; At the level of the agricultural organization: economic (commercial) calculation, labor motivation, controlling, budgeting, marketing.

Thus, overcoming the crisis in agricultural production should be based on an integrated approach to the formation of priority areas, taking into account the operation of the economic mechanism.

List of used literature

1. Fadeeva, G.V. Conceptual directions of regulation of the economic mechanism of management of agrarian sphere of agro-industrial complex / G.V. Fadeeva // Bulletin of the Altai State Agrarian University. - 2012. - № 3.
2. Khodos, D.V. Reproductive processes in agriculture / D.V. Khodos // Economics of Agriculture of Russia. - № 3. - 2008.
3. Khodos D.V. Formation of the economic mechanism of agricultural production in the conditions of market relations [Electronic resource] // URL: www.kgau.ru/img/konferenc/2010/e1.doc.
4. Kurtsev, I. System Principles of Sustainable Development of Agriculture / I. Kurtsev // ACC: Economics and Management. - 2008. - № 6- P.8-10.

близький до насичення. Головні конкуренти ПАТ «Павлоградхіммаш» та ПАТ «Сумське НВО ім. Фрунзе» з частками ринку 18 та 15 % відповідно.

Виявлено, що 86 % у структурі споживачів заводу знаходиться на зовнішніх ринках. Встановлено, що на конкурентну позицію ТОВ «Укрспецмаш» значно впливають постачальники матеріалів та постачальники електроенергії і природного газу. За результатами аналізу управління поставками ТОВ «Укрспецмаш» визначено, що на підприємстві постачальників вибирають, використовуючи два критерії; зокрема вартість продукції або послуг та якість обслуговування.

При цьому вартість продукції або послуг складається з їх ціни та репутаційної складової, яка не має грошового еквіваленту. Зокрема, це імідж організації, соціальна значущість сфери діяльності заводу, перспективи зростання і розвитку виробництва тощо.

Встановлено, що якість обслуговування складається з якості продукції або послуг та надійності обслуговування. Під надійністю обслуговування на заводі розуміють дотримання постачальниками зобов'язань щодо термінів постачання, асортименту, комплектності, якості і кількості продукції, яку поставляють на підприємство. Надійність постачальників оцінюють за вірогідністю відсутності відмов у задоволенні заявлень підприємства на матеріали, сировину, послуги тощо. Проте останнім часом на заводі зафіксовано декілька випадків не виконання постачальниками, своїх зобов'язань, що потребує удосконалення процедури відбору постачальників.

Показано, що загроза впливу з боку товарів-замінників та споживачів є мінімальною. При цьому суттєвою загрозою для конкурентної позиції підприємства в найближчій перспективі стануть нові заводи Східної Європи. Саме тому, для забезпечення стабільної конкурентної позиції ТОВ «Укрспецмаш» запропоновано зробити технічне переозброєння, розширити зовнішні і внутрішні ринки збуту та удосконалити управління поставками ТОВ «Укрспецмаш».

Перспективними напрямками розвитку ТОВ «Укрспецмаш» є розширення ринку збуту продукції за рахунок освоєння ринків Центральної та Північної Європи, Азербайджану, Казахстану, Білорусії, що разом з втіленням нових прогресивних технологій, оновленням основних фондів, підвищенням

кваліфікації працівників дає можливість збільшити виробництво товарної продукції на 10% порівняно з 2016 роком.

Для забезпечення конкурентоспроможності ТОВ «Укрспецмаш» потрібно подальше розширення сертифікації машинобудування на відповідність її вимогам стандартів закордонних країн; освоєння нових схем зовнішньоекономічної діяльності та освоєння нових закордонних ринків збуту теплообмінного обладнання. Вузловим моментом залишається розширення внутрішнього ринку збуту теплообмінного обладнання. Керівництву підприємства слід приділяти посилену увагу оптимізації витрат заводу на виробництво продукції та будувати свої стосунки з постачальниками на взаємовигідних умовах.

Література

1. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М.. Портер; Пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. — 454 с.

Fifthly, the economic mechanism in the agro-industrial complex should take into account the specific socio-economic role of agriculture and the processing industry in the formation of the population's consumption fund and the growth of its welfare (state regulation of the saturation of the national market with food of own production and prices for socially important goods, protection of domestic commodity producers in rural areas) [3].

Sustainability of agricultural production has its own distinctive features. As a rule, they include soil-climatic, biological, environmental factors; production technology; organization of rural areas; mentality of the rural population. The study of agricultural economists showed that the main constraining factors for the sustainable development of domestic agrarian production are: deterioration of fertility and soil conditions, price disproportions in the agro-industrial complex, a shortage of qualified personnel in the industry, a high level of financial debt of agricultural producers, and a weak development of innovation processes [4].

Sustainability of agricultural production depends, first of all, on the purposeful and integrated interaction of the elements of the economic mechanism of agricultural organizations in market conditions.

The lack of systematic management of the elements of the mechanism has generated many negative problems of sustainable development of agricultural production, its economic and social situation. Particularly important, in our view, the problems of agricultural development are presented in Figure 2.

Problems of sustainable development of agricultural manufacture		
Organisational and technological	Economic	Social
Low level of scientific and technical and innovative development, production infrastructure; high degree of wear of key funds	Underdevelopment of food market, insufficient state support; low level of integration and cooperation; high tax, unsound mechanism of preferential lending; deficit	High level of unemployment of able-bodied citizens; low income of villagers; undeveloped social infrastructure; degradation of population in rural areas

Figure 2. The interrelated problems of sustainable development of agricultural production

national economy, also has its own peculiarities. One of them is the need of the economic mechanism of the agroindustrial complex to take into account the natural and climatic factor. In particular, certain economic measures should be envisaged in case of drought or other natural disasters. Due to the huge size of our country's territory, agricultural enterprises are in different climatic conditions.

There are significant differences in the fertility of the land, the location and size of land, etc. These all presuppose the necessary system of measures to equalize the economic conditions of management at the level of regions as well as at the level of individual enterprises.

Importantly, each element of the economic mechanism has features and relative independence, but all of them are harmoniously combined and complement one another. The market economy introduces a new substantial filling of the mechanism as a system, complements it with modern elements that can quickly rearrange at any market moment. Without claiming to complete the research, the following is proposed, in contrast to existing ones, the definition of this category in accordance with the goals, tasks, functions and principles of formation.

The modern economic mechanism of management in the agro-industrial complex has a number of specific features in comparison with other interindustry complexes by forms of manifestation:

First, this mechanism preserves features from the former administrative-command mechanism, and moreover to a greater extent than with the regard to other national economic complexes (higher degree of state regulation, etc.).

Secondly, the economic mechanism of management in the agro-industrial complex is aimed to take into account the interrelation and dependence of the reproduction conditions on the natural factor.

Thirdly, the multistructure of the economy of the agro-industrial complex requires a differentiated accounting of the character of managing the relations of enterprises of various forms of property ownership (public, private and personal).

Fourthly, agro-industrial production, like no other, takes into account the specificity of the relations between the transition period of the emergence of the market mechanism of management, the formation of which requires a considerably larger historical period.

Economy of industry

Исабай С., Смагулова

Исабай С., Смагулова Ж.Б.

Кызылординский государственный университет им. Коркыт Ата, Казахстан

ОСНОВНЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ КЛАСТЕРНОГО РАЗВИТИЯ В КАЗАХСТАНЕ

Интенсивный экономический научный интерес к содержанию понятия кластеры относится к концу прошлого века. Кластер – это группа географически соседствующих взаимосвязанных компаний (производителей, поставщиков и др.) и связанных с ними организаций (образовательных учреждений, органов государственного управления, институтов инфраструктуры), действующих в определенной сфере и взаимодополняющих друг друга. Конкурентоспособность региона или страны следует рассматривать с точки зрения конкурентоспособности не отдельных ее организаций, а именно кластеров – объединений предприятий различных отраслей, способных эффективно использовать внутренние ресурсы. Соответственно, конкурентные преимущества определяется четырьмя основными показателями: 1) параметрами факторов или факторными условиями – это людские (трудовые) и природные ресурсы, научно-информационный потенциал, рыночная инфраструктура, в том числе и качество жизни; 2) параметрами спроса или условиями спроса – качество спроса, соответствие тенденциям развития спроса на мировом и национальном рынках, рост объемов спроса; 3) смежными и обслуживающими отраслями (кластерами отраслей) или родственными и поддерживающими отраслями – это сфера поступления сырья, оборудования, технологий; 4) стратегиями фирм, их структурой и соперничеством – цели, стратегии, способы организации, менеджмент фирм, внутриотраслевая конкуренция [1]. В последнее десятилетие кластеры служат наиболее успешным инструментом экономического развития регионов в западных странах. Опыт многих стран и регионов мира показывает, что кластеры действительно способствуют повышению производительности и росту благосостояния там, где они используются.

Кластерное развитие - это основное направление в области повышения конкурентоспособности Казахстана на мировом рынке. Гарантией тому является его успешное применение в высокоразвитых странах (США, Япония, Германия, Италия). Кластерное развитие в Казахстане принесет не только прямую экономическую пользу, но и позволит более эффективно взаимодействовать частным и государственным секторам экономики[2].

Кластерный подход был заложен в Государственную программу индустриально-инновационного развития РК на 2015-2019 годы. Предусматривается сконцентрировать усилия и ресурсы на ограниченном числе секторов с применением кластерного подхода. Согласно ГПИИР, государство сконцентрируется на развитии и поддержке: одного национального кластера из базовых ресурсных секторов, связанных с добычей и переработкой нефти и газа, нефте-газохимии, нефте-газохимического машиностроения и сервисных услуг для нефтегазовой промышленности; трех территориальных кластеров в рыночно ориентированных секторах обрабатывающей промышленности; двух инновационных кластеров («Назарбаев Университет» в Астане и «Парк инновационных технологий» в Алматы) [3].

В настоящее время в Казахстане доминируют сырьевые отрасли промышленности. Развитие на их основе дополнительных секторов экономики, которые будут взаимодействовать друг с другом, выведет Казахстан на новый уровень экономического развития. Кластеры позволяют решить или смягчить негативное действие организационных проблем, возникающих в более изолированных географических регионах и в фирмах с большой интеграцией по вертикали. Кластеры повышают ценность стимулов внутри компаний для достижения более высокой производительности. Объединение усилий, направленных на исследование и развитие, изготовление компонентов, сборку, маркетинг, поддержку заказчиков, а также другая деятельность могут облегчить внутренние потоки ресурсов и информации, что приведет к повышению конкурентоспособности предприятия в целом.

Существующая система отраслевого подхода фокусируется на горизонтальных связях, в то время как кластерный подход акцентирует внимание и на важности вертикальных отношений между предприятиями разных сфер и на взаимозависимом симбиозе, основанном на синергизме. Кроме того, кластерная перспектива изменяет роль правительства и характер государственного

The character and content of economic interrelations and interrelations formed between the subjects of the market depend on property relations as they are determinative. An important methodological aspect of the investigated problem is the choice of such a governance, which is capable of organizing the interaction of all structural elements of the economic mechanism for the purpose of ensuring expanded reproduction on an innovation-investment basis.

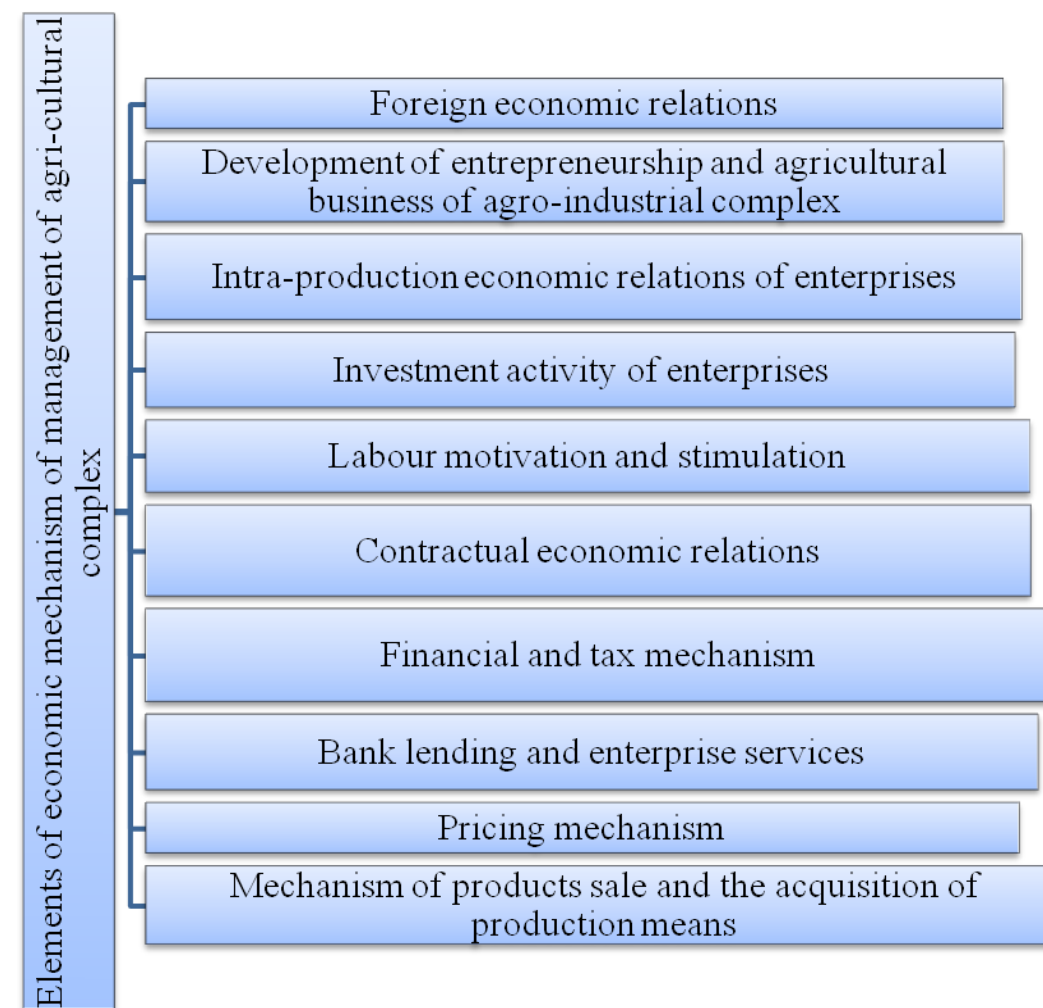

Figure 1. The elements of the economic mechanism of management of the agro-industrial complex

The economic mechanism of management can be considered at the macro and micro levels. Both the same and specific elements and tools are used at different levels.

The economic mechanism of management of the agro-industrial complex, having many common features with the economic mechanism of other branches of the

- ensuring favorable economic conditions of managing for extended reproduction to every normally functioning business entity, taking into account the market requirements;

- building-up of organizational and economic conditions for fair market competition through the ensuring of favorable market environment;

- the transformation of all workers in the material and production sphere into real owners of means and results of production, an equal in rights and mutually beneficial their partnership in the market;

- making favorable organizational and economic prerequisites for the domestic producers to enter the foreign market;

- maintenance of the environment which is necessary for the formation of modern economic thinking among labor collectives of business entities and the whole population, the interest of each employee in the development of qualifications [1].

For a complete overview, compound elements of the up-to-date economic mechanism of management in the agro-industrial complex are presented in Figure 1. In the conditions of a market economy, the element of the economic mechanism represents its competitive interaction, which ensures the coordination of market participants' actions through demand, supply, prices, product quality, etc. The economic mechanism is a way to organize the integrity of the system of economic relations, ensures the self-development of a market economy.

It is a complex, developing production and economic system.

We consider that in the market conditions in order to comprehensively solve the problems of increasing the production of competitive agricultural products territorial specialized financial and industrial groups should be developed in the republic, where agricultural enterprises, banking institutions, processing, supply and marketing services must be included.

Elements and levers that make up the economic mechanism of management and are the basis of the economic mechanism include planning, pricing, crediting, taxation, accounting, etc. They regulate the economic activity of enterprises. The basis of the economic mechanism of management is formed by elements of economic relations at various hierarchical levels, including at the level of an individual enterprise and its intraeconomic structural divisions. Economic relations are divided into property relations, relations of production, distribution, exchange and consumption.

вмешательства. Входящие в кластер фирмы часто оказываются способными более адекватно и быстро реагировать на потребности покупателей. Потенциальные преимущества кластеров очень велики. Они усиливают гибкость и способность к быстрому реагированию. Концентрация кластеров в географическом отношении происходит в связи с тем, что близкое расположение способствует усилению многих преимуществ в повышении производительности и инновациях. Снижаются затраты при совершении сделок, улучшается создание и обмен информацией, местные организации с большой готовностью реагируют на специализированные потребности кластера, а давление со стороны аналогичных фирм становятся более ощутимыми. Кластеры представляют собой комбинацию конкуренции и кооперации. Присутствие на рынке многих соперников и сильных стимулов часто подчеркивает интенсивность конкурентной борьбы в кластерах[2].

Литература:

1.Иджилова Данара Владимировна Кластерная политика и региональные приоритеты // УЭКС. 2013. №9 (57). URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/klasterная-politika-i-regionalnye-prioritety> (дата обращения: 21.09.2017)

2.<http://конференция.com.ua/pages/view/633> Алимжанова, КАТУ им. С.Сейфуллина Г.Д.Формирование зернопродуктового кластера Казахстана

3. http://www.kursiv.kz/news/vlast/klastery_v_kazakhstane_ponyat_i_vozrodit/ Динара Бекмагамбетова. Кластеры в Казахстане: понять и возродить (дата обращения: 26.09.2014)

The economy of the enterprise

К. е. н., проф., Соляник Л. Г, Явтушенко А.С.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах економічний розвиток неможливо уявити без розвитку інноваційного, особливо враховуючи негативний вплив на економіку світової фінансово-економічної кризи. На сьогодні українська економіка демонструє уповільнення темпів економічного зростання, скорочення фінансових можливостей підтримки інноваційної сфери як з боку держави, так і з боку приватних підприємств, посилення структурних диспропорцій, недостатню сформованість інноваційної інфраструктури, втрату експортних доходів, ці чинники актуалізують питання фінансового забезпечення інноваційного розвитку. У більшості країн світу бюджетні кошти є основним джерелом фінансування інноваційної діяльності, в Україні ж характерним є зовсім інший підхід з мінімальною участю держави. Аналіз досвіду економічно розвинених країн показує, що важливим фактором фінансового стимулювання інновацій є відповідна податкова та амортизаційна політика. Так, у США, Японії, Франції, Канаді, Швеції, Великобританії витрати на здійснення науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт вираховуються з доходу, що оподатковується.

За даними Державної служби статистики України можна побачити, що за напрямками бюджетного фінансування науки за рахунок загального фонду кошти розподілено таким чином: на наукові дослідження і науково-технічні розробки (далі –ДіР) у цілому припало 89,0% в 2015 році (2014 р. – 89,8%) від загального обсягу бюджетного фінансування науки, зокрема: фундаментальні дослідження – 58,42% (2014 р. – 58,58%), прикладні ДіР у 2015 р. – 28,49% (2014 р. – 30,04%), дослідження і розробки за державними цільовими науковими і науково-технічними програмами (ДЦНТП) – 1,1% (2014 р. – 1,05%), роботи за державним замовленням (розробки найважливіших новітніх технологій) у 2015р. – 0,83%

economic levers through which the state and market structures influence enterprises, their work collectives and individual workers.

Being formed under the influence of the market and under the regulatory influence of the state the perfect economic mechanism of management aims to guarantee an organic combination of the economic interests of society and the state with local group and individual interests of commodity producers - business entities.

The economic mechanism of agricultural production is a constantly developing, open and complex system which consists of manifested (realized) at different levels of organically interconnected and mutually complementary elements, being formed under the influence of market laws and government policy aimed at the effective use of all resources in the production process, designed to provide its sustainable development [2].

Thus, relying on the established approaches of leading economists in the scientific literature and on the list of basic features of an economic mechanism, the following definition can be made: an economic mechanism is a system of interconnected and interdependent economic regulators whose functioning is determined by market conditions, self-regulation and state regulation.

The optimal combination of the economic mechanism elements determines its main goal: the ability of economic entities to resist the effects of negative factors, promptly make adjustments and respond to changes in the market environment.

The main task of the economic mechanism is to ensure the organizational unity of economic entities in all spheres of the agro-industrial complex in raising the efficiency of agricultural production, creating the necessary conditions for the transformation of economic relations, and successfully solving the problem of sustainable economic and social development of the industry.

The new economic mechanism must be built on the principles of state regulation and support of the industry, self-regulation of economic entities under the influence of market laws.

The following functions of the economic mechanism of management are distinguished in the research literature:

- the formation of a fundamentally new approach to the adaptation of agricultural producers to the market and effective levers for their effective functioning;

Sultanova G.T.

doctoral candidate PhD

JSC "Academy of Finance", Astana, Kazakhstan

ECONOMIC MECHANISM OF FUNCTIONING OF AGRICULTURAL MANUFACTURE

Effective functioning of agricultural production is an impossible thing without the substantiation and implementation of the up-to-date economic mechanism.

In the economic literature there are ambiguous opinions about the mechanisms of management which makes the study of the functioning of economic systems complicated. In all the diversity of conceptions about mechanisms, it should be assumed that the real economy functions and develops within the framework of social production, the mainspring of which is the economic mechanism. Its component is the economic mechanism, as a specific expression of the current market laws of development of economic entities in the production system, which is being formed on the basis of the state's agrarian policy.

In the practice of management of domestic enterprises and market structures the economic mechanism and its component part, the economic mechanism of economic development have been formed. The economic mechanism is a system of economic, organizational, legal relations, expressing the character and results of production, distribution, consumption and accumulation.

In the literature, the following functions of the economic mechanism are usually distinguished:

- economic realization of property relations;
- regulation of the proportions of social reproduction;
- the resolution of the contradictions between the development of the productive forces and the specific forms of production relations [1].

The economic mechanism of management is the essence of the economic mechanism, its core basis. It represents a combination of ways, methods and means of economic influence on the growth and increase of production efficiency and contains

(2014 p. – 0,04%), програми і проекти у сфері міжнародного наукового і науково-технічного співробітництва –0,16% (2014 p. – 0,09%); частка фінансової підтримки розвитку наукової інфраструктури становила 5,32% (2014 p. – 4,5%), інших робіт – 5,68% (2014 p.– 5,7%) [1].

Для виявлення тенденцій щодо цілеспрямованого використання бюджетних коштів на наукові дослідження і розробки (ННТД) проведено дослідження взаємозв'язку витрат бюджетного інноваційного фінансування з доходами держбюджету України за 2005-2015 роках(рис.1).

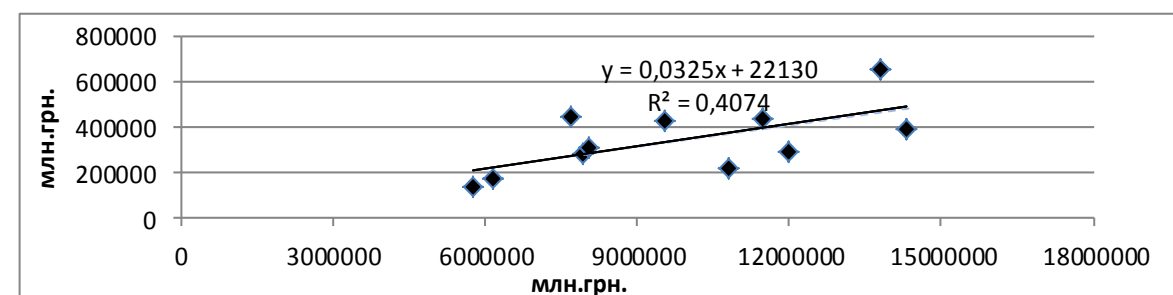

Рис. 1 Залежність витрат бюджетного інноваційного фінансування від доходів держбюджету України (розраховано за даними [1])

Результати досліджень свідчать, що між доходами держбюджету України та витратами бюджетного інноваційного фінансування протягом десяти досліджуваних років не спостерігається тісний кореляційний взаємозв'язок, тобто обсяги витрат бюджетного інноваційного фінансування тільки на 40% обумовлені зростанням доходів державного бюджету. Це є свідченням того, що державна підтримка наукової і інноваційної діяльності в Україні у формі прямого фінансування має суттєві бюджетні обмеження та не узгоджена з пріоритетами інноваційного розвитку країни.

Таким чином, зростання доходів держбюджету України та їх цілеспрямоване використання на ННТД є ключовим чинником нарощування бюджетного фінансування інноваційної та науково-технічної діяльності в країні. Але не менш актуальним постає питання щодо визначення пріоритетів, на реалізації яких необхідно зосередити обмежені фінансові ресурси і зусилля, що є одним із найбільш дієвих механізмів інноваційної політики держави. Так, завдяки реалізації національних проектів були розроблені оригінальні акумуляторні батареї для бронетанкової техніки, високоефективні технології зварювання високоточних тонкостінних несних конструкцій для сучасного

літака-аеробуса, створені вітчизняні інтроскопи для митного контролю вантажів і ціла низка інших непересічних і потрібних для країни речей. Але слід зазначити, що практика використання системи пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності нині не забезпечує здійснення цілеспрямованої політики держави у цій сфері, а тому потребує істотного вдосконалення.

З метою ефективного використання механізму визначення та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності в Україні необхідно здійснити комплекс невідкладних заходів. По-перше, розробити Державну програму прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку щодо пошуку напрямів інноваційного прориву і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на основі прогнозно-аналітичних досліджень. Класифікувати пріоритетні напрями розвитку науки і техніки за значимістю для економічного розвитку країни (на державному, регіональному і галузевому рівнях) та розробити механізм їх реалізації на кожному рівні з урахуванням особливостей формування фінансових ресурсів.

Світовий досвід свідчить, що найбільш ефективним механізмом реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності є програмно-цільовий підхід, при використанні якого формуються державні наукові та науково-технічні програми. Програми розвитку фундаментальних наукових досліджень, розроблені на конкурсній основі, повинні мати бюджетне фінансування. Інноваційні ж програми мають фінансуватися на паритетних засадах: держава надає не більше половини необхідних коштів, решту ж – зацікавлене виробниче підприємство [2]).

Література:

1. Економічна статистика науки, технологій та інновацій [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Геєць В.М. Інноваційна Україна - 2020. Основні положення національної доповіді / Вісник НАН України, 2015. – № 7. – С.14-22.

мотивации труда сельхозпроизводителей за счет инвестиций в человеческий капитал.

Список использованной литературы

1. Обзор ОЭСР: Аграрная политика Казахстана, 2013[Электронный доступ]//<http://www.oecd.org>
2. Калиев Г.А., Никитина Г.А., Гусева Г.Я., Керимова У.К., Амирбаев С.В. Основные направления развития агропромышленного производства Казахстана на 2010-2012 и 2015 годы. – Алматы, 2009. – 83с.
3. Григорук В.В., Климов Е.В., под общей редакцией Муминджанова Х. ФАО. Развитие органического сельского хозяйства в мире и в Казахстане. Анкара, 2016.

Россия выступают конкурентами в Центральной Азии, Ближнем Востоке, Закавказском регионе и Северной Африке. В неравные конкурентные условия аграрный сектор Казахстана ставит недостаточный уровень государственной поддержки сельского хозяйства. По данным Казахского НИИ экономики АПК и развития сельских территорий, в расчете на 1 га пашни она составляет в Казахстане 22,4 долл. США, в Беларуси – 254,5 долл. США, в России – 53,5 долл. США; инвестиции соответственно на 1 га пашни составили - 38 долл. США, 581 долл. США и 120 долл. США. Полная эквивалентность этих межстрановых показателей будут зависеть от многих факторов и, прежде всего, природно-климатических, но стремиться к их сопоставимости необходимо. В современных условиях Казахстан, находясь в одном экономическом пространстве (союзе) значительно уступает своим партнерам по интеграции – Беларуси и России по экономическим условиям развития аграрного сектора, поэтому его продукция на общем рынке менее конкурентоспособна. Интеграционные процессы позволили российским и белорусским товарам занять большую нишу на казахстанском рынке продовольствия и значительно подняли долю импорта в емкости рынка [3].

В 2013-2016 годы реализация Программы «Агробизнес 2020» позволила увеличить объемы субсидирования субъектов АПК, и предусмотреть меры финансового оздоровления крупных субъектов АПК. В то же время, программа «Агробизнес 2020» больше ориентирована на поддержку крупных сельхозтоваропроизводителей и не решила вопросы доступа к рынкам сбыта мелких и средних сельхозтоваропроизводителей. Также финансовая поддержка субъектов АПК в рамках программы не была ориентирована на конечный результат. За последние три года при увеличении объема господдержки в 2 раза валовая продукция отрасли выросла всего на 15%.

Несмотря на относительно высокий уровень поддержки и рост отрасли в целом, Казахстан не смог достичь важных целей, которые обычно связывают с развитием АПК. Импорт продукции за последние 5 лет вырос на 45%, и составил более 4 млрд. долл. США в год.

Вышеизложенное позволяет сделать вывод, что стратегическим направлением развития АПК страны является обеспечение достаточного объема производства продовольствия при рациональном использовании ресурсов, дальнейшей модернизации перерабатывающих предприятий, повышении

К.э.н. Полевая Т.В.

Харьковский торгово-экономический институт КНТЭУ, Украина

УПРАВЛЕНЧЕСКАЯ ОТЧЕТНОСТЬ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ РАСХОДАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩИХ ПАССАЖИРОПЕРЕВОЗКИ

На сегодняшний день управленческая отчетность является информационным учетно-аналитическим обеспечением принятия обоснованных управленческих решений. Отсутствие единой системы такого вида отчетности вызывает потребность в формировании ее форм каждым субъектом хозяйствования индивидуально. Совокупность отчетов должна отображать специфику, организационно-технологические и экономические особенности деятельности и отвечать запросам пользователей (потребностям управленческого персонала) для выбора определенного варианта действий из значительного количества альтернативных [1-2]. Этот вид отчетности предусмотрен для интерпретации отклонений от планов и смет, позволяет осуществлять оценку недостатков и выбор определенного варианта их устранения. Считаем, что он может составляться в виде не только отчетов, но и справок, записок и других видов внутренних документов, а также его форма должна обеспечивать возможность проведения дальнейшего анализа с минимальными затратами времени.

Для успешного осуществления собственного бизнеса важным является принятие оперативных обоснованных управленческих решений относительно главных направлений деятельности предприятия. Считаем, что содержание предложенной ниже управленческой отчетности позволит отслеживать основные параметры функционирования предприятия и осуществлять анализ пассажироперевозок, накапливать статистику о доходах и расходах предприятия в определенном разрезе и выявлять тенденции их изменения, а при возникновении отклонений от предсказуемых сценариев развития ситуации подавать о них сигнал пользователям информации.

Принимая во внимание специфику предприятий, которые осуществляют пассажироперевозки особое внимание менеджеров должно быть направлено на отслеживание расходов на топливо как основной составной части себестоимости; количества перевезенных пассажиров на конкретном маршруте и полученной выручки. Это можно осуществлять с помощью ведения сводной аналитической формы по определенному маршруту (табл. 1). Форма предлагается на шесть граф с определением общей суммы по каждой из них, что укажет на результативность и эффективность маршрута за день, за неделю или за месяц. Целесообразно составлять ее ежедневно, для получения наиболее точных и оперативных данных.

Таблица 1

Анализ маршрута _____ ООО " Быстрый поток"
за " __ " _____ 20__ г.

Время отправления	Расходы топлива		Выручка, грн	Прибыль (убыток), грн	Количество пассажиров
	литры	грн			
...					
Всего					

Предложенная форма управленческой отчетности предоставит возможность проследить расходы горючего в натуральном и денежном выражении, понесенные во время осуществления каждого рейса на маршруте и сравнить их с полученной выручкой, а также определить в какое время рейсы является наиболее прибыльными, а в какое – убыточными. Кроме того, информация о количестве пассажиров, которые едут в конкретное время, способствует установлению того, какой из автобусов лучше пускать на рейс, учитывая, что предприятие в собственном автопарке имеет разные по количеству посадочных мест автобусы. Наименьшее количество составляет 22 пассажироместа, а наибольшее – 50. Соответственно чем больше количество мест, тем выше потребление топлива. Поэтому анализ информации о количестве перевезенных пассажиров позволяет сэкономить на расходах топлива, если на рейс, время отправления которого не особо пользуется спросом, выйдет автобус с меньшим количеством пассажиромест, и соответственно его заправка обойдется меньшим объемом топлива, что приведет к экономии денежных средств. Кроме того, это позволяет проследивать тенденции относительно

Таблица 1 – Структура частного потребления в разрезе стран

Структура частного потребления	Казахстан	США	Канада	Великобритания
Продовольственные товары	36,3	22,8	12,6	16,3
Непродовольственные товары	63,7	77,2	87,4	83,7

Примечание – составлено автором EconomistIntelligenceUnit; Всемирныйбанк; МВФ

Аграрный сектор пока не стал драйвером диверсификации экономики страны. Импорт продукции за последние 5 лет вырос на 45%, и составил более 4 млрд. долл. США в год. Импортируется половина потребляемых сыров и мяса птицы, более 40% колбасных изделий и сливочного масла. Все это можно производить внутри страны и обеспечить не только свои потребности, но и внести вклад в решение глобальной продовольственной безопасности.

Разрешению агропродовольственных проблем призван содействовать Евразийский экономический союз (ЕАЭС). Взаимодействие Казахстана, России и Беларуси обеспечивает повышение насыщенности их продовольственных рынков и снижение потребительских цен. Это является важным критерием в оценке эффективности развития интеграционных связей в рамках ЕАЭС. Однако первый опыт свидетельствует о неадекватности товарообмена со странами ЕАЭС. Так, Казахстан ввозит из этих стран сельскохозяйственной продукции и продовольствия на сумму около 1,8 млрд. долл. США, а продает только на 0,5 млрд. долл. США. Отрицательное сальдо – показатель низкой конкурентоспособности казахстанских участников рынка.

Низкий уровень производительности труда в отраслях АПК, задержка модернизации в сфере технологии, использование изношенной сельскохозяйственной техники, несовершенство менеджмента в сельхозформированиях, мелкотоварность производства (60-70% валовой продукции приходится на хозяйства населения и крестьянские хозяйства) снижают конкурентоспособность отечественной продукции аграрного сектора, что в условиях ВТО и ЕАЭС может привести к доминированию импорта зарубежной продукции, вытеснению местных производителей с рынков сбыта.

По мнению экспертов ФАО, развивается конкурентная борьба за рынки отдельных видов сбыта продукции. Например, на рынке пшеницы Казахстан и

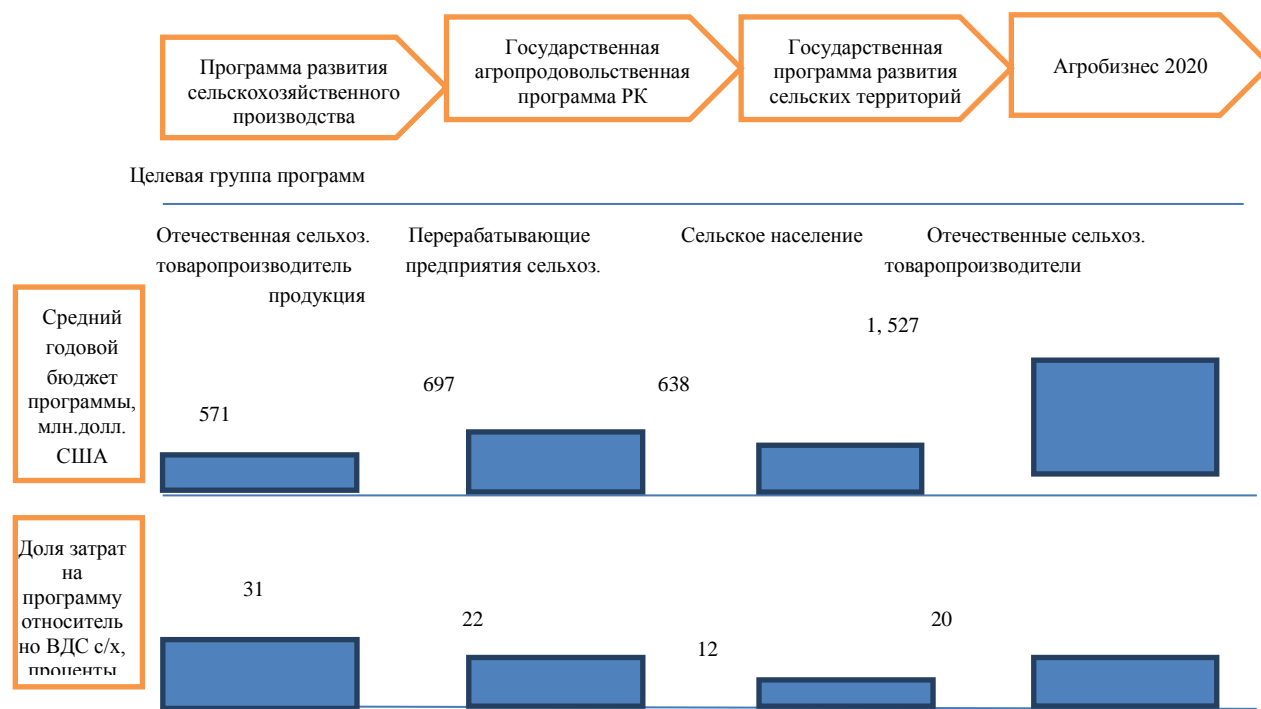

Рисунок 1 – Государственная поддержка сельского хозяйства за счет реализации программ развития Республики Казахстан.

Примечание – составлено автором по данным Государственных программ

В условиях растущей глобализации, Казахстан, наряду с широкими возможностями выхода на международные рынки и привлечения инвесторов мирового уровня, болезненно ощущает проявления кризиса в мировой экономике. Кризисные явления затрагивают экономическую, социальную и другие сферы этой системы. Так, во время кризиса (2007-2009 гг.) в 1,5 раза выросли цены на основные продукты питания, что привело к снижению платежеспособного спроса населения республики и падению потребления отдельных продуктов питания. Такая ситуация характерна и в последние годы.

Граждане Казахстана тратят на продовольственные товары значительно больше, чем в ряде других стран. В структуре частного потребления доля продовольственных товаров в Казахстане в среднем составляет 36,3%, тогда как в США – 22,8%, Канаде – 12,6%, о чем свидетельствует таблица 1.

спроса на рейсы, их прибыльность, а именно если в течение длительного времени в определенное время имеет место незначительный спрос среди пассажиров на конкретный маршрут, что в результате свидетельствует об убыточности рейса, то это дает руководству основание принять решение о его отмене, или урегулировании отправления с перенесением на более актуальное для пассажиров время. Для заполнения формы анализа маршрута необходимой является предоставление водителем автобуса специального накопительного бланка, который заполняется ежедневно. Учитывая то, что каждый день водители имеют от 6 до 8 рейсов, которые могут быть по разным маршрутам, в бланк водителей целесообразно внести графу «Маршрут». Вся информация будет передаваться в бухгалтерию для заполнения сводной дневной формы и осуществления анализа данных. Его можно проводить средствами Microsoft Excel с применением графических элементов, что позволит быстрее визуально понять какие рейсы имеют наибольшие и наименьшие расходы топлива; от каких рейсов выручка наибольшая и наименьшая; в какое время едет наибольшее количество пассажиров, а в какое наименьшее.

Для показателя «Прибыль (убыток)» рекомендуем применять такое разграничение: если прибыль от рейса ≥ 500 грн; если прибыль от рейса < 500 грн; если рейс неприбыльный. Это даст возможность быстро определять какой из рейсов приносит самые высокие финансовые результаты.

Таблица 2
Накопительная ведомость _____ ООО "Быстрый поток"
за _____ 20__ г.

Время отправления рейса	Число месяца										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	...
...											
Всего											

Одной из особенностей управленческой отчетности является то, что приведенные в ней данные должны быть сопоставимыми, то есть иметь возможность сравнения с аналогичными данными разных периодов. Для этого предлагаем использовать накопительную ведомость, как форму управленческой отчетности, которая может составляться за декаду и предназначена для анализа

маршрута (табл. 2). Эта ведомость включает данные во временном разрезе (время отправления рейса) по объекту исследования. Итоговая строка формы позволяет проследить не только спрос и тенденции по конкретному рейсу за декаду и месяц, но и по маршруту в целом. Соответственно за месяц должны составляться три таких ведомости, что дает возможность прослеживать динамику.

Особое внимание, при заполнении вышеприведенной ведомости, рекомендуется обратить на количество пассажиров, так как именно этот фактор является решающим при выборе автобуса, который выйдет на рейс. Проследив динамику популярности рейса и маршрута в целом, руководство предприятия сможет принять управленческие решения относительно увеличения или сокращения количества автобусов, которые работают на маршруте.

Принимая во внимание специфику хозяйственной деятельности предприятия, важными объектами исследования являются такие: расходы на топливо, которые выступают основной составляющей себестоимости; количество перевезенных пассажиров на конкретном маршруте и полученная выручка. Предоставление руководству необходимой для принятия управленческих решений информации – это основа для успешного ведения бизнеса, соответственно важную роль играет составление надлежащей управленческой отчетности. Именно этот вид отчетности способствует планированию дальнейшей деятельности, что нацелено на достижение экономических выгод.

Литература:

1. Иванова Ж. А. Внутренняя управленческая отчетность как информационная основа анализа / Ж. А. Иванова // Вопросы экономики и права. – 2011. – №4. – С. 360-364.
2. Бабкина О. М. Разработка форм стратегической управленческой отчетности / О. М. Бабкина // Известия Иркутской гос. экон. академии, 2010. – №5. – С. 170-175.

раз, птицы – в 1,9 раза. Производство мяса увеличилось в 1,5 раза, молока – в 1,4 раза, яиц – в 2,8 раза.

За 2000-2015 годы стоимость валовой продукции сельского хозяйства в действующих ценах увеличилась в 6,8 раза.

Рост производства позволяет улучшать структуру питания населения страны. Энергетическая ценность рациона питания с 2000 года возросла с 2379 ккал. в день до 3500 в 2015 году. Сравнение фактического потребления

рациона с научно обоснованным указывает на превышение потребления хлебопродуктов, сахара, растительного масла, на приближение к норме потребления мяса и мясопродуктов и на дефицит картофеля, овощей, фруктов и молочных продуктов. [3]

По данным Министерства сельского хозяйства РК, только с 2011 года по 2015 год площади зернофуражных, крупяных и бобовых культур возросли на 36%, масличных – на 11%, кормовых – на 42%, овощебахчевых и картофеля – на 12%. Планомерная диверсификация посевных площадей с расширением посевов кормовых, крупяных, бобовых, масличных, плодово-ягодных культур и винограда, повышение урожайности картофеля и овощей посредством экономического влияния на интересы сельхозтоваропроизводителей (изменение механизма субсидирования, кредитования, инвестирования), а также переориентации потребительского спроса на продовольственном рынке уже в ближайшие годы приведут к более сбалансированному рациону питания населения Казахстана. Рост объемов производства продуктов питания сделает их доступными для социально уязвимых слоев населения.

Однако несмотря на относительно высокий уровень поддержки и рост отраслей растениеводства и животноводства в целом, Казахстан не смог достичь стратегических целей, которые обычно связывают с развитием АПК.

5) излишняя зарегулированность внутренних процедур (исключена излишняя детализация регулирования, применены диспозитивные нормы, внедрена система типовой документации);

б) невозможность участия юридических лиц в производственных кооперативах (членами сельхозкооператива могут быть физические и юридические лица).

Также был принят закон о производстве органической продукции, который позволит создать условия для развития производства и регулировать оборот органической продукции на внутреннем рынке; наращивать ее экспорт, сохранить природные ресурсы.

Принятый закон регламентирует:

- принципы, цели и задачи правового регулирования в области производства органической продукции;
- условия и порядок производства органической продукции;
- порядок перехода к производству органической продукции;
- распределяет круг полномочий между соответствующими государственными органами и местными исполнительными органами.

Начиная с 2000 года аграрный сектор Казахстана имеет тенденцию устойчивого развития, за исключением отдельных лет, когда из-за засухи наблюдалось снижение продукции земледелия. За 2001-2015 годы в 1,6 раза увеличилось производство зерна, в 2,1 раза картофеля, в 2,2 раза овощей. Для восполнения дефицита растительного масла в результате диверсификации структуры посевов сельскохозяйственных культур в 4,5 раза расширились площади под масличными культурами, соответственно в 3,7 раза возросло производство растительного масла, что позволило насытить внутренний рынок и наладить его экспорт. В начале 2016 года на рынки Китая отгружено 80 тыс. тонн растительного масла.

Валовой сбор зерновых культур полностью позволяет обеспечить внутренние потребности страны и иметь экспортный потенциал порядка 7-8 млн. тонн, а в благоприятные годы экспортируется до 10 и более млн. тонн зерна, преимущественно пшеницы.

Наметился устойчивый рост поголовья животных: крупного рогатого скота – в 1,5 раза, овец и коз – в 1,8 раз, лошадей – в 2 раза, верблюдов – в 1,7

Agricultural economics

Сагинова С. А.,
АО «Финансовая академия»
г. Астана, Казахстан

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ – СТРАТЕГИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ АГРАРНОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Аграрная политика в первое десятилетие независимости Казахстана была направлена на улучшение ситуации с продовольственной безопасностью, а также на трансформацию государственной системы сельского хозяйства в частную. Начиная с 2000 года стали разрабатываться аграрные программы на несколько лет, где цели аграрной политики формулировались более конкретно. Они включали продовольственную безопасность, эффективность и конкурентоспособность агропромышленного комплекса. Эти три цели сохранялись и в последующих рамочных документах аграрной политики. [1]

Первой являлась Программа развития сельскохозяйственного производства Республики Казахстан на 2000-2002 годы, которая была направлена на стабилизацию производства основных видов продукции растениеводства и животноводства, обеспечение экономического роста (увеличение объемов продаж) в конкурентоспособных отраслях сельского хозяйства путем выявления «точек роста» (производства конкурентоспособных видов сельскохозяйственной продукции по цене и качеству). В рамках данной программы была создана законодательная база государственного регулирования агропромышленного комплекса.

Сельские товаропроизводители начали работать в условиях льготного налогообложения, юридические лица – на основе патента, удешевленного на 80%, крестьянские и фермерские хозяйства – на основе единого земельного налога. Реализация государственной политики была направлена на борьбу с особо опасными болезнями животных и растений, удешевление стоимости племенной продукции, элитных семян, минеральных удобрений.

В период реализации Государственной агропродовольственной программы Республики Казахстан на 2003 - 2005 годы был принят Земельный Кодекс, в рамках которого появилась возможность владеть сельскохозяйственными землями на правах собственности. Несмотря на сокращение площади используемых землепользователями сельскохозяйственных угодий в результате отказа хозяйствующих субъектов от низкопродуктивных земель, в стране прослеживается тенденция роста посевных площадей. По мнению казахстанских исследователей за период 2000-2008г.г. среднегодовой темп их прироста во всех категориях хозяйств составил 2,75%, причем наблюдались более высокие темпы прироста в крестьянских хозяйствах – 5,50% в год, в сельскохозяйственных предприятиях – 1,70%, а в хозяйствах населения произошло снижение на 7,7%. [2] Следует отметить, что сельхозпредприятия – лидеры в производстве зерновых и кормовых культур, а хозяйства населения в основном производят картофель и овощебахчевые культуры.

Реализация Государственной программы развития сельских территорий Республики Казахстан на 2004-2010 годы позволила значительно увеличить количество сельских населенных пунктов с высоким потенциалом развития и снизить долю населения, имеющего доходы ниже прожиточного минимума.

На смену и в продолжение «Программы развития агропромышленного комплекса на 2010-2014 годы» Правительством Республики Казахстан была утверждена «Программа по развитию агропромышленного комплекса в Республике Казахстан на 2013-2020 годы (Агробизнес - 2020)», которая, в свою очередь, недавно была преобразована в государственную программу по развитию агропромышленного комплекса в Республике Казахстан на 2017-2021 годы. Анализ структуры расходов не указывает на принципиальные изменения в подходе к поддержке сектора, в которой по прежнему преобладают субсидии.

Она предусматривала следующие направления развития сельского хозяйства:

в растениеводстве - диверсификация и увеличение объемов производства путем перехода на прогрессивные технологии, рациональное использование земель, вовлечения в оборот 6,8 млн га из земель запаса, восстановление 60 тыс. га орошаемых земель;

в животноводстве - повышение экспортного потенциала мяса КРС и стимулирование развития мясного животноводства. Для развития традиционных

отраслей животноводства будут приняты меры по развитию кормопроизводства и восстановлению, обводнению деградированных пастбищных угодий. Намечается обводнить 20 млн. га пастбищ;

в сфере переработки - техническое и технологическое перевооружение, переход на международные стандарты качества, расширение ассортимента товаров, создание равных условий для конкуренции с нашими основными торговыми партнерами по Таможенному союзу. Поэтому предполагается в 2 раза увеличить субсидирование объемов производства молочной продукции, выработку сахара из сахарной свеклы и пр.

В соответствии с программой «Агробизнес-2020» с 2011 года господдержка АПК увеличилась с 68,1 млрд. тенге до 176 млрд. тенге в 2016, то есть рост составил 2,6 раза. При этом необходимо отметить значительное увеличение доли расходов на АПК, переданных в бюджет местных исполнительных органов (с 32 млрд. тенге в 2011 году до 155,2 млрд. тенге в 2016 году или в 4,9 раза).

Для исключения барьеров, препятствующих объединению мелких сельхозтоваропроизводителей, с 1 января 2016 года действует Закон «О сельскохозяйственных кооперативах».

Закон о сельскохозяйственных кооперативах направлен на устранение следующих барьеров, сдерживающих процесс кооперации:

1) отсутствие возможности распределения прибыли в сельскохозяйственных кооперативах, созданных в форме некоммерческих организаций (кооператив переведен в разряд коммерческих юридических лиц);

2) избыточное нормативно-правовое регулирование (2 общепромышленных закона и 3 специализированных закона);

3) ограниченная возможность применения специального налогового режима (СНР), недоступность субсидий и льготного кредитования для сельских потребительских кооперативов водопользователей и сельскохозяйственных товариществ (сняты барьеры по применению СНР кооперативом, расширен перечень видов деятельности подпадающих под СНР);

4) непрозрачность деятельности кооперативов, недоверие друг к другу, риски мошенничества (введена возможность проведения внутреннего аудита ревизионным союзом с субсидированием его стоимости на 50%);